

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI**

**YARGI KARARLARI IŞIĞINDA
SEÇİM SUÇLARI VE CEZALARI**

**Hazırlayan
Sümeyye ŞİMŞEK**

**Danışman
Doç. Dr. Müzeyyen EROĞLU DURKAL**

Yüksek Lisans Tezi

**Temmuz 2020
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
ANABİLİM DALI**

**YARGI KARARLARI IŞIĞINDA
SEÇİM SUÇLARI VE CEZALARI**

(Yüksek Lisans Tezi)

**Hazırlayan
Sümeyye ŞİMŞEK**

**Danışman
Doç. Dr. Müzeyyen EROĞLU DURKAL**

**Temmuz 2020
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda, bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve referans gösterildiğini belirtirim.

Sümeyye ŞİMŞEK

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Başlığı: Yargı Kararları Işığında Seçim Suçları ve Cezaları

İNTİHAL FORMU

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan toplam ... sayfalık kısmına ilişkin .../.../20... tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı: % ... dır.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Giriş dahil
- 2- Ana Bölümler dahil
- 3- Sonuç dahil
- 4- Alıntılar dahil/hariç
- 5- Kapak hariç
- 6- Önsöz ve Teşekkür hariç
- 7- İçindekiler hariç
- 8- Kaynakça hariç
- 9- Özet hariç
- 10- Yedi (7) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. .../.../2020

Adı Soyadı : Sümeyye ŞİMŞEK
Öğrenci No : 4033130006
Anabilim Dalı: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Program Adı : Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Adı/İmza
Doç. Dr. Müzeyyen EROĞLU DURKAL

Öğrenci Adı/İmza
Sümeyye ŞİMŞEK

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

“Yargı Kararları Işığında Seçim Suçları ve Cezaları” adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Sümeyye ŞİMŞEK

Danışman

Doç. Dr. Müzeyyen EROĞLU DURKAL

Prof. Dr. Mustafa DEMİRCİ

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD Başkanı

Doç. Dr. Müzeyyen EROĞLU DURKAL danışmanlığında **Sümeyye ŞİMŞEK** tarafından hazırlanan “**Yargı Kararları Işığında Seçim Suçları ve Cezaları**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi** Anabilim dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

.../.../2020

JÜRİ:

Danışman : Doç. Dr. Müzeyyen EROĞLU DURKAL

Üye :

Üye :

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /...../

Prof. Dr. Kenan GÜLLÜ

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Öncelikle bu çalışmayı hazırlarken bana yol gösteren, yardımlarını esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Sayın Müzeyyen EROĞLU DURKAL hocama, gereken düzenlemeleri yapmam konusunda bana yol gösteren ArŐ. Gör. Sayın Alaaddin DAYI hocama, tezimin tashihini yapan ve aynı zamanda edebiyat öğretmenim de olan canım babam Muzaffer ŞİMŞEK'e, tez yazım aşamasında maddi ve manevi her türlü desteğini esirgemeyen canım annem Meryem ŞİMŞEK'e, ileride bu çalıŐmadan faydalanmalarını arzu ettiğim sevgili kardeŐlerime, tezimin yabancı dille yazılan kısımlarının tashihini yapan çok kıymetli dostum İbrahima CAMARA'ya ve çalıŐmamı yaparken bana destek olan tüm arkadaşlarıma teŐekkürlerimi sunarım.

Sümeyye ŞİMŞEK

Kayseri/2020

YARGI KARARLARI IŞIĞINDA SEÇİM SUÇLARI VE CEZALARI

Sümeyye ŞİMŞEK

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2020
Danışman: Doç. Dr. Müzeyyen EROĞLU DURKAL

ÖZET

Seçimler, demokrasinin vazgeçilmez unsurudur. Temsilde adalet ve yönetimde istikrarın sağlanması bakımından önemlidir. Seçimler yalnızca oy verme işleminden ibaret olmayıp aynı zamanda halkın iradesinin en önemli yansımasıdır. Toplumlar için bu kadar önemli olan seçimlerde seçmenler özgürce karar verebilmelidir.

Seçimlerin güvenle yapılabilmesi için çeşitli kurullar oluşturulmuş; kanunlarla bazı kurallar konulmuştur. Bu önemli düzenlemelere rağmen seçim güvenliği yine de ihlal edilebilir. Bunu önleyebilmek için çeşitli yaptırımlar öngörülmüştür. Bu çalışmada bu tür ihlaller ve bu ihlallere yönelik yaptırımlar ele alınmıştır.

Çalışmada seçim kurulları ve seçimlerle ilgili birçok kavrama odaklanılmış; seçim suçlarını açıklamak için yargı kararları kullanılmış ve ilgili mevzuatta belirli bir tasnife tabi tutulmayan söz konusu suçların kategorize edilmesine dair teorik bir girişimde bulunulmuştur. Söz konusu girişimin hedefi, uygulamaya yönelik bir kolaylık sağlamaktır. Başka bir deyişle çalışmanın temel gayesi, bu alanda araştırma yapacak kişiler için literatüre yol gösterici bir katkıda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Seçimler, Seçim Kurulları, Seçim Suçları ve Cezaları.

THE ELECTION CRIMES AND PENALTIES IN THE LIGHT OF JUDICIAL DECISIONS

Sümeyye ŞİMŞEK
Erciyes University, Institute of Social Sciences
Post Graduate, July 2020
Supervisor: Doç. Dr. Müzeyyen EROĞLU DURKAL

ABSTRACT

Elections are indispensable factor of democracy. It is important in terms of providing Justice in representation and stability in management. Elections are not only voting transaction but also the most important reflection of public will. Voters should be able to decide freely in elections which are so important for societies.

Various boards have been established to make elections safely; some rules have been introduced by law. Despite these important regulations, election security can still be violated. Various sanctions have been envisaged to prevent this. This study deals with such violations and sanctions for these violations. The study focused on many concepts related to election boards and elections; judicial decisions were used to explain election crimes and a theoretical attempt was made to categorize the crimes in question, which are not subject to a specific classification in the relevant legislation. The aim of the initiative is to provide practical convenience. In other words, the main purpose of the study is to make a guiding contribution to the literature for the researchers in this field.

Key Words: Elections, Boards Of Elections, Crimes And Penalties Of Election

İÇİNDEKİLER

YARGI KARARLARI IŞIĞINDA SEÇİM SUÇLARI VE CEZALARI

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
İNTİHAL FORMU	ii
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI	iii
KABUL ONAY	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURULLAR İLE İLGİLİ SUÇLAR VE CEZALARI

1.1. Seçim Kurulları	6
1.1.1. Yüksek Seçim Kurulu	6
1.1.1.1. Yüksek Seçim Kurulunun Yapısı.....	9
1.1.1.2. Yüksek Seçim Kurulunun Görev ve Yetkileri	11
1.1.1.2.1. 5545 Sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu’nda Sayılan	
Görev ve Yetkiler	11
1.1.1.2.2. 298 Sayılı Kanun’da Sayılan Görev ve Yetkiler.....	12
1.1.1.2.3. 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu’nda Sayılan Görev	
ve Yetkiler	21
1.1.1.2.4. 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nda Sayılan Görev ve	
Yetkiler.....	25

1.1.1.2.5. 7062 Sayılı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'a Göre Görev ve Yetkiler	25
1.1.1.3. Yüksek Seçim Kurulunun Hukuki Niteliği	26
1.1.1.4. Yüksek Seçim Kurulu Kararlarının Niteliği.....	29
1.1.1.5. Yüksek Seçim Kurulu Kararlarının Denetimi.....	30
1.1.2. İl Seçim Kurulları.....	32
1.1.2.1. İl Seçim Kurullarının Kuruluşu ve Yapısı	32
1.1.2.2. İl Seçim Kurullarının Görev ve Yetkileri.....	34
1.1.2.3. İl Seçim Kurulu Kararları ve İşlemlerine Karşı İtiraz	35
1.1.3. İlçe Seçim Kurulları	38
1.1.3.1. İlçe Seçim Kurullarının Kuruluşu ve Yapısı.....	38
1.1.3.1.1. Merkez İlçe Seçim Kurulu	39
1.1.3.1.2. Geçici İlçe Seçim Kurulları.....	39
1.1.3.1.3. Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu.....	41
1.1.3.2. İlçe Seçim Kurullarının Görev ve Yetkileri	43
1.1.4. Sandık Kurulları.....	45
1.2. Kurullara Karşı Suçlar	51
1.3. Kurulların Tedbirlerine Riayetsizlik	53
1.4. Kurul Üyelerinin Kurul Kararlarına Riayetsizliği	54
1.5. Kurul Üyelerinin Göreve Gelmemesi	55
1.6. Kurul Başkan ve Üyelerinin Seçim İşlerini Bozması.....	56
1.7. İtirazları ve Şikayetleri Kabul Etmemek.....	56

İKİNCİ BÖLÜM

SEÇMEN KÜTÜĞÜ VE LİSTELERİYLE İLGİLİ SUÇLAR VE CEZALARI İLE OYLA İLGİLİ SUÇLAR VE CEZALARI

2.1. Seçmen Kütüğü Ve Listeleri İle İlgili Suçlar Ve Cezaları.....	58
2.1.1. Seçmen Kütüğü Hazırlıklarına İlişkin Suçlar	60
2.1.2. Seçmen Kütüğünün Düzenlenmesi	62

2.1.3. Kütük Düzenlemekle Görevli Olanların Suçları	63
2.1.4. Seçme Yeterliliği Olmayanların Seçmen Kütüğüne Kaydı	65
2.1.5. Seçmen Kütüğüne Birden Fazla Kayıt	67
2.1.6. Seçmen Kütüğüne Kaydolunmamaya Teşvik.....	68
2.1.7. Seçmen Listeleri Üzerinde İşlenen Suçlar	69
2.1.8. Seçmen Listesine İlişkin Suçlar.....	69
2.1.9. Seçmen Kütüğü, Seçmen Listeleri ve Diğer Belgeler Üzerinde İşlenen Suçlar.....	71
2.2. Oy İle İlgili Suçlar ve Cezaları.....	72
2.2.1. Haksız Oy Teminine İlişkin Suçlar	73
2.2.2. Oy Kullanmaya Engel Olmak	73
2.2.3. Sandık Düzeni ve Oy Verme İle İlişkin Suçlar	74
2.2.4. Sandık Başında Müdahale ve İhtara Riayetsizlik	76
2.2.5. Seçmen Olmayanların Oy Verme Suçları.....	77
2.2.6. Oy Sandığı Üzerinde İşlenen Suçlar	79
2.2.7. Siyasi Partilerle Bağımsız Adayların Oy Pusulaları Üzerinde İşlenecek Suçlar	80
2.2.8. Oy Verme Sonucuna Tesir Edecek Haller	80

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİĞER SUÇLAR VE CEZALARI

3.1. Propaganda Suçları Ve Cezaları.....	83
3.1.1. Propaganda Toplantılarına Karşı Suçlar.....	85
3.1.2. Yasak Propaganda	86
3.1.3. Adaylık Hükümlerine Aykırı Hareketler ve Propaganda Yapamayacak Olanlar	88
3.1.4. Sair Propaganda Suçları.....	91
3.1.5. Matbua ve İlanların Tahribi	92
3.2. Görevle İlgili Suçlar Ve Cezaları.....	93

3.2.1. Araç ve Gereçlerin Vaktinde Gönderilmemesi.....	93
3.2.2. Görevi Kötüye Kullanma.....	94
3.2.3. Toplantı Heyetlerine Karşı Suçlar	96
3.3. İtiraz ve Şikayet İle İlgili Suçlar ve Cezaları İle Diğer Çeşitli Hükümler	96
3.3.1. Kötü Niyetle İtiraz.....	97
3.3.2. Kötü Niyetle Şikayet.....	97
3.4. Diğer Çeşitli Hükümler	98
3.4.1. Resmi Makamların Bildirilerine Karşı İşlenen Suçlar	98
3.4.2. İçki Yasağına Aykırı Hareketler	98
3.4.3. Silah Taşıma Yasağına Aykırılık	100
3.4.4. Kovuşturma Usullerine Aykırı Hareket.....	101
SONUÇ.....	102
KAYNAKÇA	108
ÖZ GEÇMİŞ.....	112

KISALTMALAR

AYMK	: Anayasa Mahkemesi Kararı
Bkz.	: Bakınız
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CMUK	: Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
HSK	: Hakimler Savcılar Kurulu
İNÜHFD	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
K.	: Karar
m.	: Madde
MMHK	: Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat
f.	: Fıkra
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
s.	: Sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SDE	: Stratejik Düşünce Enstitüsü
SEÇSİS	: Seçim Bilişim Sistemi
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
YSK	: Yüksek Seçim Kurulu
YSKK	: Yüksek Seçim Kurulu Kararı

GİRİŞ

Temsilde adalet ve yönetimde istikrarın sağlanması adına temel taşlardan biri olan seçimler, yalnızca oy verme işleminden ibaret olmayıp aynı zamanda halkın iradesinin en önemli yansımasıdır. Ayrıca seçimler meşruiyetin de dayanağı olarak görülmektedir. Bu sebeple seçimler ve elbette ki seçim güvenliği, demokratik toplumların olmazsa olmazlarındandır.

Seçimler toplumlar için büyük öneme sahiptir. Böylesine önemli olan seçimler güven ortamında, serbestlik ve eşitlik ilkelerine bağlı kalınarak gerçekleştirilmelidir. Seçmen, baskı altında hissetmeden özgürce karar verebilmelidir. Bu amaçla ülkemizde çeşitli kurullar oluşturulmuş, yasal düzenlemelerle güven ortamı sağlanmaya çalışılmıştır. Yüksek Seçim Kurulu (YSK), il ve ilçe seçim kurulları ile sandık kurulları bu amaçla kurulmuştur. 298 sayılı “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun” seçim kanunu olarak kabul edilmiştir. Zira temsili demokrasinin, seçim kanunları olmadan uygulanabilirliği bulunmamaktadır.¹ Fakat yapılan bu düzenlemelere rağmen, zaman zaman seçim güvenliğini zedeleyecek, ona gölge düşürecek durumlarla karşılaşmaktadır. Bu durumları önlemek üzere de düzenlemelerle çeşitli yaptırımlar öngörülmüştür.

Seçimlerin güvenle yapılmasını engelleyen, seçmenin özgürce oy kullanmasına mâni olan bu tip fiillere 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’da “seçim suçu” adı verilmektedir. Söz konusu kanunun 179. maddesinde seçim suçu kavramı şöyle tanımlanmıştır:

“Bu kanuna göre seçim suçundan maksat, seçim işlerinde bu kanun hükümleri uyarınca görevlendirilmiş bulunan kimselerin bu görevleri dolayısıyla işlemiş oldukları fiil ve hareketlerle her kim tarafından işlenirse işlensin bu kanuna aykırı bulunan fiil ve hareketlerdir.”

¹ Özge Çopuroğlu Kuzu, “Seçim Kuralları, Seçim Mühendisliği ve Türkiye’de Siyasal Katılım Üzerine”, *Bilge Strateji*, Cilt 7, Sayı 12, Bahar 2015, s. 102.

Bahsi geçen kanunda bazı suç tiplerinin faili açıkça belirtilmişken diğer bazı suçların faili herkes olabilmektedir. Aynı şekilde, ilgili suçun hangi fiillerle işlenebileceği bazı maddelerde açıkça yer almakta iken bazılarında suç, herhangi bir hareketle işlenebilmektedir. Suçun bazı fiillerle işlenmesi durumunda ise bu hal, suçun ağırlaşmış hali olabilmekte; bu da madde metninde yer almaktadır.

Çalışmanın amacı; seçim suçları ve bu suçlar için öngörülen yaptırımları, gerekli tasnifi yaparak ve konu ile ilgili yargı kararları (Yargıtay, Danıştay vb.) ile örneklendirerek açıklamak ve bu sayede uygulama açısından kolaylık sağlamaktır. Bu çalışma ile seçim düzenine hukuki bir bakış açısıyla eğilmek amaçlanmaktadır. Çalışmada seçim suçları kategorize edilerek hangi suçu kimlerin hangi fiille işleyebileceği açıklanmış ve yargı kararlarıyla örneklendirilmiştir. Böylelikle uygulama açısından kolaylık sağlanması amaçlanarak, bu konuda çalışma yapacak araştırmacılar için literatüre yol gösterici bir katkı sunulmaya uğraşmıştır. Zira literatürde bu konu ile ilgili fazla kaynak bulunmamakta; mevcut kaynaklarda ise uygulamaya dönük çalışmalara pek rastlanmamaktadır.

Çalışma hazırlanırken yaşanan zorluklardan en önemlisi bu konuda yazılmış çok fazla kaynak bulunmamasıdır. En önemli kaynak mevzuattır. Bu durum uygulamada sıkıntılara yol açmaktadır. Gerekli tasnifin yapılmamış olması da uygulama açısından söz konusu olan bir diğer önemli zorluktur. Uygulama açısından sıkıntıları giderebilmek ve konuya farklı bir yaklaşım getirebilmek adına bu tez çalışması yapılmıştır. Çalışmada kullanılan yürürlükteki kanuni metinlerin son (güncel) hali esas alınmıştır.

Ayrıca bu tez çalışmasının diğer bir amacı da seçim kurullarının ve seçim suçları konusunda kanunla öngörülen yaptırımların önemini daha fazla anlaşılmasını sağlamaktır. Çünkü seçimleri suiistimal etmek isteyen kişiler bütün toplumlarda çıkabilmektedir. Bu kişiler her düzeyde olabilir. Bunun önüne geçmek amacıyla da ülkemizde her düzeyde kurullar oluşturulmuş ve kanunla yaptırımlar düzenlenmiştir. Bu çalışma ile bunlar göz önüne serilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada anlatılanların daha anlaşılır ve uygulamaya dönük olması açısından öncelikle suçlar kategorize edilmiştir. Bu çalışmanın literatürde mevcut olan diğer eserlerden farklı olan en önemli özelliği, suçların kategorize edilmiş olmasıdır. Zira mevzuatta dahi seçim suçları kategorize edilmemiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde seçim kurulları ve bu kurullara karşı işlenen suçlar ele alınmıştır. Seçim kurulları Yüksek Seçim Kurulu, il ve ilçe seçim kurulları ve sandık kurullarından oluşur. Çalışmada bu kurulların görev ve yetkileri ele alınırken eski ve yeni birçok kanun incelenmiş, böylelikle mevzuat çalışması yapılmıştır. Karşılaştırma açısından eski ve yeni kanunlara birlikte yer verilmiştir. Bu kanunların bazılarında kurulların görev yetkilerinin sıralı bir şekilde olmaması yahut sıralı olarak verilenlerin dışında başka maddelerde de kurulların görev ve yetkilerine rastlanması karmaşaya sebep olmaktadır. Dağınıklığın sebep olduğu bu karmaşayı çözmek amacıyla kurulların görev ve yetkileri idari ve yargısal olarak gruplandırılmıştır. Böylece kanunlarda dağınık olan maddeler bir araya getirilerek idari ve yargısal olmak üzere tasnif yapılmıştır. Ayrıca görev ve yetkiler açıklanırken daha anlaşılır olması açısından bütün kanunlara karmaşık şekilde yer vermekten ziyade her kanun ayrı bir başlık yapılmış, her bir kanundaki görev yetkiler ayrı başlıklar altında incelenmiştir. Bu tasniflerin yapılarak uygulamada mevcut olan karmaşanın giderilebilmesi, uzun uğraşlar sonucunda olmuştur. Zira tasnif yapabilmek amacıyla kurullarla ilgili her bir mevzuat hükmü ayrı ayrı incelenmiştir. Kurullara karşı işlenecek suçlar ise “Kurullara Karşı Suçlar”, “Kurulların Tedbirlerine Riayetsizlik”, “Kurul Üyelerinin Kurul Kararlarına Riayetsizliği”, “Kurul Üyelerinin Göreve Gelmemesi”, “Kurul Başkan ve Üyelerinin Seçim İşlerini Bozması”, “İtirazları ve Şikayetleri Kabul Etmemek” olmak üzere altı başlık halinde açıklanmıştır. Bu suçlar, kurul üyeleri tarafından işlenebileceği gibi görevli olmayan kişiler tarafından da işlenebilir.

Çalışmanın ikinci bölümünde seçmen kütüğü ve listeleri üzerine işlenen suçlar ile oyla ilgili suçlar ve cezaları ele alınmıştır. Seçmen kütüğü, seçmenlerin kaydedildiği bilgisayar ortamıdır. Burada seçmenlerin ikamet yerleri kayıt altına alınmıştır. Bu ikamet yerlerine göre aynı sandık bölgesinde ikamet eden seçmenler, çeşitli kişisel bilgilerine göre sıralanarak bir liste oluşturulur ki buna seçmen listesi denir. Bunlar üzerine işlenen suçlar, “Seçmen Kütüğü Hazırlıklarına İlişkin Suçlar”, “Seçmen Kütüğünün Düzenlenmesi”, “Kütük Düzenlemekle Görevli Olanların Suçları”, “Seçmen Yeterliği Olmayanların Seçmen Kütüğüne Kaydı”, “Seçmen Kütüğüne Birden Fazla Kayıt”, “Seçmen Kütüğüne Kaydolunmama Teşvik”, “Seçmen Listeleri Üzerinde İşlenen Suçlar”, “Seçmen Listesine İlişkin Suçlar”, “Seçmen Kütüğü, Seçmen Listeleri ve Diğer Belgeler Üzerinde İşlenen Suçlar” olmak üzere dokuz başlık altında detaylı olarak ele alınmıştır.

Oy verme, seçimin en temel unsurudur. En fazla dikkat edilmesi gereken kısım dır. Bu konudaki suçlar; “Haksız Oy Teminine İlişkin Suçlar”, “Oy Kullanmaya Engel Olmak”, “Sandık Düzeni ve Oy Vermeye İlişkin Suçlar”, “Sandık Başında Müdahale ve İhtara Riayetsizlik”, “Seçmen Olmayanların Oy Verme Suçları”, “Oy Sandığı Üzerinde İşlenen Suçlar”, “Siyasi Partilerle Bağımsız Adayların Oy Pusulaları Üzerinde İşlenecek Suçları”, “Oy Verme Sonucuna Tesir Edecek Haller” olmak üzere sekiz başlık halinde açıklanmıştır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise “Propaganda Suçları ve Cezaları”, “Görevle İlgili Suçlar ve Cezaları”, “İtiraz ve Şikayet ile İlgili Suçlar ve Cezaları” ve “Diğer Çeşitli Hükümler” olmak üzere dört adet üst başlık ve bunların alt başlıkları detaylı olarak açıklanmıştır. Sonuç bölümünde ise çalışma genel hatlarıyla özetlenmiş ve sonuca bağlanmıştır.

Çalışmada teori ve pratik birleştirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, ilgili mevzuat hükümlerine yer verilmesinin ardından yargı kararları eklenerek bu hükümler örneklendirilmiştir. Bunun için de yargı kararları araştırılarak içtihadı bir çalışma yapılmıştır. Üyelik gerektiren internet platformları ile Yargıtay Başkanlığı ve Danıştayın kendi sitesinden yargı kararları araştırılmış, mevzuat hükümleri ile birebir örtüşen örnekler bulabilmek amacıyla uzun süren çalışmalar yapılmıştır. Üyelik gerektiren internet platformlarına üniversite kütüphanesinden erişim sağlanmıştır. Kararlar anahtar kelime ve madde numaraları ile taranmıştır. Bu çalışmalar, suçların günlük hayatta ne şekilde tezahür ettiği, hangi fiillerin hangi madde kapsamında cezalandırıldığını göstermek amacıyla yapılmıştır.

Yargı kararlarına tezin anlatım seyrini bozmayacak şekilde yer verilmiştir. Kararlar mevzuat hükümlerini destekleyecek şekilde ya da ele alınan tartışmalara örnek teşkil edecek şekilde verilmiştir. Yargı kararları anlatımın içinde harmanlanmış, kararın tümüne yer vermektense sadece ana fikir olabilecek kısımlara yer verilmiştir. Böylelikle olayların özü anlaşılacak, uygulama görülebilecektir. Ayrıca mevzuat ve içtihat çalışması yapılırken mevzuat hükümleriyle çelişen yargı kararları tespit edilmiş ve bu kararlara çalışmada yer verilmiştir.

Çalışmada genelden özele anlatım tekniği kullanılmış böylelikle kavramlara daha geniş bir perspektiften bakılması amaçlanmıştır. Mevzuat hükümlerinde soyut ya da anlaşılması zor bir kavramla karşılaşıldığında bu kavramın açıklaması yapılmış yahut

mevzuatta o kavramla ilgili madde varsa araştırılarak o maddeye yer verilmiştir. Böylece kavramsallık ve soyutluk yerine uygulamaya dönük ve somut bir çalışma ortaya konmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURULLAR İLE İLGİLİ SUÇLAR VE CEZALARI

Demokratik toplumların olmazsa olmazlarından olan seçimlerin, güven içerisinde ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi amacıyla seçim kurulları oluşturulmuştur. Bu kurulların başında Yüksek Seçim Kurulu gelir. YSK, 1950 yılında Ankara’da kurulmuştur. Bununla birlikte il seçim kurulları her seçim çevresinde, ilçe seçim kurulları ise her ilçede kurulmuştur. Seçim bölgelerindeki her sandık için de sandık kurulu kurulmuştur. Seçim işleri tüm bu kurullar eliyle yürütülmektedir.

Çalışmanın bu ilk bölümünde, seçim kurulları ile bu kurullara karşı işlenen suçlar ele alınmıştır. Öncelikle sırasıyla seçim kurulları tek tek, ayrıntılı şekilde ele alınarak incelenmiş, sonrasında bu kurullara karşı işlenen suçlar ve cezaları ilgili yargı kararları da eklenmek suretiyle açıklanmıştır.

1.1. Seçim Kurulları

Seçim kurulları Yüksek Seçim Kurulu, İl ve İlçe Seçim Kurulları ile Sandık Kurulları olmak üzere dört tanedir. Bu bölümde seçim kurulları çeşitli yönlerden ele alınmıştır. Kurulların görev ve yetkilerine yer verilirken her bir kanun ayrı ayrı ele alınmış, bu kanunlarda yer alan görev ve yetkiler idari ve yargısal olarak ayrılmış, böylece gerekli tasnif yapılarak uygulama açısından kolaylık sağlanmıştır.

1.1.1. Yüksek Seçim Kurulu

1945 yılı ve sonrasında yaşanan gelişmeler seçim güvenliği açısından önemli bir yere sahip olup, Türkiye’nin çok partili hayata geçişinde önemli bir dönüm noktasını teşkil eder. Tek dereceli seçimi getiren 4918 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu’nun kabul edilmesinin hemen ardından, çok partili hayatın ilk seçimi olan 21 Temmuz 1946 seçimleri yapılmıştır. 1946 seçimlerinden iki yıl sonra bu kanunda değişiklik yapılarak “gizli oy, açık sayım” ilkesi getirilmiştir. Bu değişikliği getiren 5258 sayılı Kanun’da, ayrıca seçimlerin denetimi ve yönetimi ile ilgili düzenlemelere de yer verilmiştir.

Örneğin, bu değişikliklerle birlikte seçim kuruluna üye seçiminde farklı makamlar da yer almaya başlamıştır.²

Ancak o dönem bazı çevrelerce bu düzenlemelerin yanında seçimlerin yargı güvencesi altına da alınması gerektiğinin altı çizilmiştir. Dönemin siyasi iktidarı bu talebe bir “İlim Heyeti” kurarak cevap vermiştir. Buna göre, İlim Heyeti yani “Bilim Kurulu” yeni bir kanun hazırlayıp bu kanunu hazırlarken diğer ülkelerdeki uygulamaları da incelemekle görevlendirilmiştir.³ Bilim Kurulunun tarafsızlığını koruyabilmesi için Yargıtay, Danıştay, hukuk fakülteleri ve üç büyük ilin barolarından seçilecek tecrübeli ve bilgili kişilerden oluşan bir üye kompozisyonu öngörülmüştür.⁴

Bilim Kurulunun incelediği ülkelerde, seçimlerle ilgili uyuşmazlıkların çözümü farklılık göstermekteydi. Bazılarında uyuşmazlıklar adli ve idari yargı mercileri vasıtasıyla çözümlenirken, diğer bazı ülkelerde bu uyuşmazlıkları özel bir organ çözmekteydi. Meclis sistemini⁵ kullanan ülkelerde ise seçim uyuşmazlıklarını, meclis bizzat kendisi çözmekteydi. Mutavassıt yani aracı sistemin⁶ uygulandığı İngiltere’de seçime ilişkin itirazları inceleyen organ, meclise rapor sunmakta, son kararı meclis vermekteydi. Dönemin hükümeti de tıpkı İngiltere’deki sistem gibi ülkemizde de Yüksek Seçim Kurulunun seçime ilişkin itirazları inceleyip hazırladığı raporu meclise sunmasını ve son kararı meclisin vermesini İlim Kuruluna önermiştir.⁷

Görüşmelerde Yüksek Seçim Kurulunun idari mi yoksa yargısal bir yapı mı olacağı da tartışma konusu olmuştur. Bazı üyelere göre, Yüksek Seçim Kuruluna tanınan ve hukuki bir terim olan “tahkik” yani soruşturma yetkisi sorgu, delil tespiti vs. içermesi hasebiyle insanlara bu yapının bir “mahkeme” olduğunu düşündürebileceği için taslaktan bu kelime çıkarılmalıydı. Diğer üyelere göre ise tahkik kelimesi yalnızca yargısal bir ifade değil, aynı zamanda idari bir terimdi. Bu sebeple kelimenin

² Cansu **Büşra Kartal**, “Karşılaştırmalı Hukukta Yüksek Seçim Kurulu”, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya 2014 (Yüksek Lisans Tezi), s. 51.

³ Abdullah Atilla **Bingöl**, “Yüksek Seçim Kurulu ve Yüksek Seçim Kurulu Kararlarının Demokratik Seçime Etkileri”, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 2007 (Doktora Tezi), s. 72.

⁴ Hakan **Aksoy**, “1982 Anayasası’nda Yüksek Seçim Kurulunun Statüsü ve Milletvekilliği Seçimlerine Etkisi”, Akdeniz Üniversitesi SBE, Antalya 2015 (Yüksek Lisans Tezi), s. 16

⁵ Meclis Sistemi: Yasama ve yürütme yetkisinin mecliste toplandığı, meclisin üstünlüğü ilkesinin benimsendiği bir sistemdir.

⁶ Mutavassıt (Aracı) sistem: İngiltere’de uygulanan bu sistemde, seçim tutanaklarına yapılan itirazları Yüksek mahkemece oluşturulan bir mahkeme inceler. Bu mahkeme itirazlar hakkında kesin karar veremez ancak bir rapor hazırlayıp Avam Kamarası Başkanlığı’na sunar. İtirazlar hakkında kesin kararı Avam Kamarası verir. Bingöl, s.73.

⁷ Bingöl, s. 72-73

çıkarılmasına lüzum yoktu. Bu tartışmaların sonucunda ise kelime değiştirilerek “tahkik” yerine “gerekli bilgileri toplamak” ifadesi kullanıldı. Nitekim daha önce “Yüksek Seçim Mahkemesi” olarak ifade edilen ismin, görüşmelerde “Yüksek Seçim Kurulu” olarak değiştirilmesi de yapının mahkeme olarak hareket etmesinin benimsenmediğine işaret etmektedir.⁸

Bu ve benzeri birçok tartışmanın ardından 16.02.1950 tarih ve 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu ile Yüksek Seçim Kurulu, Ankara’da görev yapmak üzere kurulmuştur. Bu Kanun’un 58. maddesine göre; “Ankara’da bir Yüksek Seçim Kurulu, her seçim çevresinde bir il seçim kurulu, her ilçede bir ilçe seçim kurulu ve seçim bölgelerinde yerleştirilecek her sandık başında bir sandık kurulu bulunur.” Ayrıca seçim işlerinin seçim kurulları tarafından yürütülecek olmasıyla da seçimler yargı güvencesine alınmıştır.⁹ Bu güvence, 1954 yılında 5545 sayılı Kanun’da yapılan değişikliklerle daha da artırılmıştır. 1954 yılında 6272 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddeler Eklenmesine Dair Kanun ile YSK’nın yetkileri artırılarak ve birtakım önemli yetkiler verilerek¹⁰ kurul yapısı güçlendirilmiş; bir başkan ve altı üyeden oluşan üye sayısı on bire yükseltilmiştir.¹¹

5545 sayılı Kanun’un değişiklikten önceki YSK’nın görev ve yetkilerini düzenleyen 123. maddesine göre, YSK sadece il seçim kurullarının oluşumuna, kararlarına ve işlemlerine karşı, oy verme gününden önce yapılacak olan itirazları ve adaylığa ait itirazları inceleyip kesin karara bağlama yetkisine sahipti. Görev ve yetkisi dahilinde olup da bu itirazlar dışında kalan itirazlar¹² hakkında ise kesin karar verme

⁸ Hüseyin Murat Işık, “Yeni Anayasa Tartışmaları Işığında Yüksek Seçim Kurulu”, *SDE Analiz*, Mayıs 2012, <http://docplayer.biz.tr/3554011-Yeni-anayasa-tartismalari-isiginda-yukse-secim-kurulu.html>, (E.T., 19.10.2019).

⁹ Bkz. <http://ysk.gov.tr/tr/tarihce/1510>, (E.T., 19.10.2019)

¹⁰ Örneğin; önceden TBMM’ye ait olan seçim ile ilgili uyuşmazlıkları kesin olarak karara bağlama yetkisi artık YSK’ya verilmiştir.

¹¹ Kartal, s. 52

¹² Bkz. 5545 sayılı Kanun’un YSK’nın görev ve yetkilerini düzenleyen 123. maddesine göre; “...3-İl Seçim Kurullarının teşekkülüne, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılmış olup da, kesin karara bağlanmamış olan itirazlar hakkında neticeye müessir olup olmadıklarına dair bir rapor hazırlayarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunmak; 4-Milletvekilliğine seçildiğine dair tutanak verilen bir kimsenin milletvekili seçilmemesini, tahakkuku halinde, intaç edecek olan oy farkı husule getiren vakialara müstenit itirazlar hakkında varacağı neticeyi bir raporla Türkiye Büyük Millet Meclisine sunmak; 5-Milletvekilliğine seçildiğine dair tutanak verilen bir kimsenin seçilme yeterliğini haiz olmadığına dair itirazlar hakkında varacağı neticeyi bir raporla Türkiye Büyük Millet Meclisine sunmak;”

yetkisine sahip değildi. Bu itirazlar hakkında yalnızca rapor hazırlayıp bu raporu TBMM'ye sunmakla görevliydi.

17.02.1954 kabul tarihli 6272 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrası 123. maddedeki "itirazlar hakkında varacağı neticeyi bir raporla Türkiye Büyük Millet Meclisine sunmak" şeklindeki ifade kaldırılarak maddede yer alan itirazların tümünü inceleyip kesin olarak karara bağlama yetkisi YSK'ya verilmiş,¹³ TBMM'den bu yetki alınmıştır. Kartal'a göre bu değişikle "YSK'nın yetkileri genişlemiş ve seçim uyuşmazlıklarının çözümü konusunda yargısal denetim sistemine geçilmiştir."¹⁴ Böylelikle seçimler yargısal güvenceye kavuşmuştur.

1.1.1.1. Yüksek Seçim Kurulunun Yapısı

Daha önce de değinildiği üzere YSK, 6272 sayılı Kanun'dan önce bir başkan ve altı üyeden meydana gelmekteydi. 5545 sayılı Kanun'un 120. maddesinin 2. fıkrasına göre;

"Altısı Yargıtay, beşi Danıştay genel kurullarının kendi üyeleri arasından gizli oyla on bir kişi seçilir. Bunlar gizli oy ve salt çoklukla aralarından bir başkan ve bir başkanvekili seçerler. Yargıtay ve Danıştay üyeleri arasından kur'a ile ikişer üye yedek üyeliğe ayrılır. Başkan ve Başkanvekilleri kur'aya girmezler."

Fakat 17.02.1954 tarih ve 6272 sayılı Kanun'un getirdiği değişikle üye sayısı bir başkan ve on üye olmak üzere on bire yükseltilmiştir. Yargıtay Birinci Başkanı, Kurulun başkanı olmuştur. Yargıtay Birinci Başkanı'nın bulunmadığı durumlarda ise, Kurulda bulunan daire başkanlarından, eğer bunlar da yoksa üyelere en kıdemli olanı, başkana vekalet eder. Kurul üyeleri "Yargıtay ve Danıştay Başkan ve üyeleri arasından kendi genel kurulları tarafından beşer asıl üçer yedek olmak üzere kura ile" belirlenmektedir.¹⁵

¹³ 6272 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrası 123. Madde; "...3-İl seçim kurullarının teşekküllerine, işlemlerine ve kararlarına karşı yapılmış olup da zamanında kesin karara bağlanmamış olan itirazların neticeye müessir olup olmadıklarını, 4- Milletvekilliğine seçildiğine dair tutanak verilen bir kimsenin, seçilmemesini mucip olacak vakıalar hakkındaki itirazları, 5-Milletvekili seçildiğine dair tutanak verilen bir kimsenin seçilme yeterliğini haiz olmadığına dair yapılan itirazları, Tetkik ederek karara bağlamak."

¹⁴ Kartal, s. 52

¹⁵ Bkz. Yüksek Seçim Kurulu Tarihesi ve Geçmişten Günümüze Seçimlerin Yönetim ve Denetimi, <http://www.ysk.gov.tr/tr/tarihce/1510> , (E.T.: 21.10.2019)

1961 ve 1982 anayasalarında da YSK düzenlenerek Kurula anayasal nitelik kazandırılmıştır.¹⁶ 1961 Anayasası'nın 75. maddesi ile 1982 Anayasası'nın 79. maddesi, içerik olarak aynı olup sadece 1982 Anayasası'na bazı eklemeler yapılmıştır.

“Yüksek Seçim Kurulu, yedi asil ve dört yedek üyeden kuruludur. Üyelerin altısı Yargıtay, beşi Danıştay genel kurullarınca kendi üyeleri arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçilir. Bu üyeler salt çoğunluk ve gizli oyla aralarından bir Başkan ve bir Başkanvekili seçerler.”

YSK'nın yapısı açısından bakıldığında bu fıkra her iki anayasada da ortaktır.¹⁷ Aynı fıkra 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 11. maddesinde de görülmektedir. Fakat bu madde sonradan yürürlükten kaldırıldı.¹⁸

21 Kasım 2017 tarihinde TBMM Başkanlığı'na Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi sunulmuş; bu teklifin birinci ve ikinci bölümünde bulunan dört madde değiştirilmeden, diğerleri ise ufak değişiklikler yapılmak suretiyle Anayasa Komisyonu tarafından kabul edilmiştir.¹⁹ 30 Kasım 2017 tarihinde ise TBMM Genel Kurulunda bu teklif kabul edilerek²⁰ 7062 sayılı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun'un 4. maddesinin ilk fıkrasına göre “Kurul, yedi asil ve dört yedek üyeden oluşur. Üyelerin altısı Yargıtay, beşi Danıştay Genel Kurullarınca kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye tamsayılarının salt çoğunluğuyla seçilir.” Bu hükümle 7062 sayılı Kanun, Anayasa'nın 79. maddesinin 4. fıkrasını tekrar etmiştir.²¹ Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre ise “Üyelerin görev süresi altı yıldır. Süresi biten üye yeniden seçilebilir.”²²

¹⁶ Halime Hacıoğlu, “Türk Hukukunda Yargı Denetimi Dışında Tutulan İdari İşlemler”, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya 2008 (Yüksek Lisans Tezi), s. 85

¹⁷ Bkz. Yüksek Seçim Kurulu Tarihçesi ve Geçmişten Günümüze Seçimlerin Yönetim ve Denetimi, <http://www.ysk.gov.tr/tr/tarihce/1510>, (E.T.: 21.10.2019)

¹⁸ 298 sayılı Kanun'un 11. Maddesi, 30.11.2017 tarihli 7062 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.

¹⁹ Bkz. “Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş'ın Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Teklifi (2/1929) ve Anayasa Komisyonu Raporu”, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss505.pdf>, (E.T.: 21.10.2019)

²⁰ Bkz. <http://www.gazetevatan.com/kanun-teklifi-kabul-edildi-ysk-nin-teskilat-yapisi-olusturuluyor-1122920-siyaset/>, (E.T.: 21.10.2019)

²¹ Deniz **Polat Akgün**, “7062 Sayılı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Üzerine Değerlendirmeler”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi –İnÜHFD-* Cilt 9, Sayı 1, 2018, s. 373.

²² Bkz. <https://www.haberturk.com/ysk-nin-teskilat-yapisi-degistiriliyor-1735059>, (E.T.: 24.10.2019)

1.1.1.2. Yüksek Seçim Kurulunun Görev ve Yetkileri

1961 ve 1982 anayasalarında seçimlerin yapılmasının yargı organlarının denetimi ve yönetimi altında olacağı ve YSK'nın görev ve yetkilerinin de kanunla düzenleneceği şeklindeki hüküm ortaktır. Fakat 1961 Anayasası'nda YSK'nın görev ve yetkileri düzenlenmemiş, bu yetkiler 1982 Anayasası'nın 79. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre Kurulun; başından sonuna kadar seçimlerin düzenini sağlama, seçim süresince ve seçimlerden sonra da seçim ile ilgili tüm uyuşmazlıkları (yolsuzluk, şikayet ve itirazlar vs.) inceleme ve kesin olarak karara bağlama yetki ve görevleri vardır. Ayrıca YSK'nın, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ve Cumhurbaşkanlığının seçim tutanaklarını kabul etme görevi de vardır. Kurulun verdiği kararlar aleyhine hiçbir merciye başvurulamayacağı da aynı maddede düzenlenmiştir.

YSK'nın görev ve yetkileri yalnızca 1982 Anayasası'nda değil, aynı zamanda YSK'yı ilk olarak düzenleyen ve kuran 5545 sayılı Kanun'da da düzenlenmiştir. Ayrıca 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu, 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda da YSK'nın görev ve yetkilerine yer verilmiştir.²³ Ayrıca 7062 sayılı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'da da YSK'nın görev ve yetkileri düzenlenmektedir.

1.1.1.2.1. 5545 Sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu'nda Sayılan Görev ve Yetkiler

16 Şubat 1950 tarihli ve 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu madde 123'e göre YSK'nın il seçim kurulları ve adaylıkla ilgili olarak yapılacak itirazları inceleyip karara bağlama görevi vardı. Ayrıca il seçim kurulları ile ilgili yapılmış olan fakat YSK tarafından kesin olarak karara bağlanmayan itirazlar hakkında, bunların sonuca etkili olup olmadıkları ile ilgili bir rapor hazırlayarak TBMM'ye sunması gerekiyordu. Tahakkuku yani gerçekleşmesi halinde milletvekilliğine seçildiğine dair tutanak verilen bir kişinin "milletvekili seçilmemesine sebep olacak oy farkı oluşturacak olaylara ilişkin"²⁴ itirazlar hakkında varacağı sonucu ve milletvekili seçildiği yönünde tutanak verilen bir kişinin seçilme yeterliliğini haiz olmadığına ilişkin itirazları inceleyip ulaşacağı sonuçları rapor hazırlayarak TBMM'ye sunma görevleri de aynı Kanun'da

²³ Aksoy, s. 36

²⁴ Bingöl, s. 79

hüküm altına alınmıştı. Bu Kanun'da 17.02.1954 tarih ve 6272 Sayılı Kanun ile değişiklik yapılmış, YSK'nın TBMM'ye rapor sunma görevi kaldırılmıştır. Artık YSK meclise rapor sunmayarak bu itirazları kendisi kesin olarak karara bağlamaya başlamıştır.²⁵

1.1.1.2.2. 298 Sayılı Kanun'da Sayılan Görev ve Yetkiler

YSK'nın görev ve yetkileri ayrıca 298 sayılı Kanun madde 14'te de düzenlenmiştir.²⁶ Ancak bu Kanun, YSK'ya doğrudan kolluğa ilişkin bir yetki vermemektedir.²⁷

YSK'nın bu Kanun'da düzenlenen görev ve yetkilerini idari ve yargısal olarak sınıflandırmak mümkündür. Seçim işlerinin başlamasından bitmesine kadar olan tüm aşamalar idari nitelikli görev ve yetkileri dahilindedir. Seçimlerin sona ermesiyle birlikte, sonuçlara itiraz edilmesi ve yapılan itirazların kesin olarak karara bağlanması ise yargısal görev ve yetkilerine girmektedir. Yargısal görev ve yetkilerinin kapsamına ayrıca seçim ile ilgili mevzuatın gereği gibi uygulanıp uygulanmadığının denetlenmesi, uygulanmıyorsa gereği gibi uygulanmasının sağlanması, yanlış uygulanıyorsa düzeltilmesi de girmektedir.²⁸ Aynı kanunun 14. maddesinin 5 ila 9. fıkralarında YSK'nın yargısal görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Bu yargısal görev ve yetkiler şunlardır:

298 sayılı Kanun'un 14. maddesinin 5. fıkrasına göre, il ve ilçe seçim kurullarının oluşumunu YSK sağlar. Bu nedenle de pek tabii olarak kurulların oluşumuna ilişkin itirazlar YSK'ya yapılır. Fakat burada dikkat edilecek bir husus, ilçe seçim kurullarının teşekkülü, işlemleri ve kararlarına karşı yapılan itirazları YSK'nın değil; il seçim kurulunun inceleyip kesin olarak karara bağlamasıdır.²⁹ Yine bu fıkraya göre YSK'nın il seçim kurullarının oluşumu, işlemleri ve verdiği kararlara karşı yapılacak olan itirazları, oy verme gününden önce olmak üzere ve itiraz konusunun gerektirdiği hızla, kesin olarak karara bağlama görevi vardır.

Aynı maddenin 6. fıkrasına göre YSK'ya adaylıkla ilgili itirazlarda bulunulduğunda, Kurulun hem bu Kanun'u hem de özel kanunları dikkate alıp kesin

²⁵ Bingöl, s. 79

²⁶ Gürbüz **Özdemir**, "Yüksek Seçim Kurulunun Niteliği", *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 14, Sayı 1-2, 2010, s. 114

²⁷ Bingöl, s. 84

²⁸ Kartal, s. 55

²⁹ Aksoy, s. 36

karar vereceği belirtilmiştir. 298 sayılı Kanun'un adaylığa karşı itirazı düzenleyen 125. maddesine göre bu itirazın, adaylığını koyanların gerekli şartları ve vasıfları taşımadığına dair yapılması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu itirazı kimlerin yapabileceği de 110. maddede düzenlenmiştir. Buna göre seçmenler, müşahitler, siyasi partiler ve onların vekilleri, adaylar, milletvekilleri ve Cumhuriyet Senatosu üyeleri adaylıkla ilgili itirazda bulunabilirken bunlar dışındakiler bulunamaz.³⁰ Seçmen yeterliliğine sahip olmayanlar da adaylığa itirazda bulunamayanlar arasındadır. Başka bir deyişle, Kanun hem itirazın içeriğini hem de kimlerin itiraz edebileceğini açıkça düzenlemiştir.

“İl seçim kurullarınca, oy verme günü işlemleri hakkında verilmiş olan kararlara karşı yapılan itirazları derhal inceleyip kesin karara bağlamak”³¹ fıkrası gereğince YSK, oy verme günü işlemleri ile ilgili verilen kararlara itiraz edilmesi halinde bu itirazları gecikmeksizin incelemelidir. İtirazların yazılı olarak yapılması gerekir.³² 8. fıkra göre ise il seçim kurullarının, il seçim çevresi için düzenledikleri tutanaklara karşı herhangi bir itiraz olması durumunda YSK, bu itirazları da karara bağlar. Bu kararlar kesindir.

“Seçimlerden sonra, kendisine süresi içinde yapılan, seçimin sonucuna müessir olacak ve o çevre seçiminin veya seçilenlerden bir veya birkaçının tutanağının iptalini gerektirecek mahiyette itirazları, altkurullara yapılan itirazların silsilesine ve sürelerine uygunluğunu araştırmaksızın inceleyip kesin karara bağlamak”³³

Bu fıkra göre seçim sonucunu etkileyecek, seçimin ya da seçilen kişilerin tutanağının iptaline sebep olacak nitelikteki itirazları inceleyip kesin karara bağlama yetkisi YSK'nındır. Bu itirazların seçimden sonra ve süresi içerisinde Kurula yapılması gerekir. YSK bu itirazları incelerken il veya ilçe seçim kurullarına bu konuda yapılan itirazları araştırmaz.

YSK'nın 298 sayılı Kanun'da bulunan görev ve yetkilerinin bir diğer bölümü ise seçimlerin yönetimi ile ilgili olup idari niteliktedir.³⁴ Bu görev ve yetkiler şu şekildedir:

³⁰ YSKK No: 1972/54, Adil **Dündar**, *Seçim Kanunları ve Yüksek Seçim Kurulu Karar Özetleri*, Sevinç Matbaası, Ankara 1973, s. 141.

³¹ 298 sayılı Kanun madde 14, fıkra 7, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>, (E.T.: 02.07.2020).

³² Bingöl; s. 103.

³³ 298 sayılı Kanun madde 14, fıkra 9, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>, (E.T.:02.07.2020)

³⁴ Ayhan **Kılıç**, “Yüksek Seçim Kurulu Kararlarına Karşı Bireysel Başvuru Yolu”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Cilt 0, Sayı 3, Mart 2013, s. 57

“Seçimlerde, içine oy pusulası konulacak olan zarfların, icabında her seçim için başka renk ve ölçüde olmak ve gerek piyasada, gerek Devlet Malzeme Ofisinde imal edilen veya ettirilen veya depolarında bulunan zarfların renklerinden ve ölçülerinden farklı ve kağıdında ‘Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu’ filigranı bulunmak üzere, yeteri kadar özel zarf imal ettirmek ve bu imalatı, kağıt hamurundan başlayarak zarfın, imaline ve teslim alınmasına kadar olan safhalarını; yapılacak işin hacmi, süresi ve niteliği dikkate alınarak belirleyeceği kendi üye veya üyelerinin veya imal ve teslim yerinde yetki vereceği ilçe seçim kurulu başkanının, il seçim kurulu başkanı ya da üyesi hakim veya hakimlerinin devamlı gözetim ve denetimi altında yaptırmak ve bu zarfları il seçim kurullarına, her ilin ihtiyacına yetecek sayıda, alındı belgeleri karşılığında göndermek”³⁵

14. maddenin bu ilk fıkrasına göre, seçimlerde kullanılacak olan oy pusulalarının zarfları çeşitli özelliklere sahiptir. Zarfların renk ve ebatları önemlidir. Ayrıca bu zarflar hamur halinden zarf haline gelip ilgililerce teslim alınana kadar YSK’nın gözetimi ve denetimi altındadır. Bu gözetim ve denetimi YSK kendisi yapabileceği gibi il veya ilçe seçim kurulu başkanları veya hakimler eliyle de yapılabilir. Yine aynı maddeye göre YSK bu zarfları, ihtiyaca göre olmak üzere, il seçim kurullarına gönderir. Karşılığında da bu kurullardan alındı belgelerini alır.

“Özel zarfların imali için gerekli ‘Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu’ filigran kalıpları ile zarf ölçü kalıplarını yaptırıp gerekli miktarda kağıt ve zarf imalinden sonra saklamak ve katlanıp bir kenarı yapıştırıldıktan sonra zarf haline gelebilen Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu filigranını taşıyan birleşik oy pusulalarını, her (400)’ü ve her (400)’lük paketi, aynı numarayı taşımak üzere bastırmak ve her sandık için bir paket, ilçe seçim kurullarına zamanında ulaştırmak”³⁶

Yukarıdaki fıkrada açıkça belirtildiği üzere, zarf ölçü kalıpları ve filigran kalıplarını yaptırma görevi de YSK’ya aittir. Kurul ayrıca bahsedilen özel zarflar imal edildikten sonra bu kalıpları saklayıp birleşik oy pusulalarını bastırır. Bu pusulaları paketler ve her sandık için tek bir paket halinde olmak üzere ilçe seçim kurullarına gönderir.

Milletvekili genel ve ara seçimlerinde birleşik oy pusulası kullanılır. Bu pusulanın üzerinde ise seçime katılan tüm siyasi partiler gösterilir. 298 sayılı kanun madde 78’de öngörülen sınırlamalar çerçevesinde YSK, bu pusulalarda yer alabilecek veya alamayacak unsurları kararlaştırır.³⁷ Buna göre; oy pusulaları ve oy zarfları (ön yüzünde, sol üst köşede YSK amblemi olacak şekilde) filigranlı kâğıttan hazırlanır.³⁸

³⁵ 298 sayılı Kanun madde 14, fıkrası 1, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>, (E.T.: 02.07.2020).

³⁶ 298 sayılı Kanun madde 14, fıkrası 2, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>, (E.T.:02.07.2020).

³⁷ Levent **Gönenç**, *Türkiye’de Seçim Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları*, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 288.

³⁸ Bkz. Madde 78: “Cumhurbaşkanı, milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye meclisi üyeliği ve belediye başkanlığı seçimlerinde, bu Kanun ve özel kanunlarında yer alan hükümlere göre filigranlı

Atar'a göre oy pusulası, seçmenin tercihini rahatlıkla yapabileceği şekilde açık ve anlaşılır olmalıdır. Hatta oyların nasıl kullanılacağına dair oy pusulasında kısa, açık bilgiler de bulunmalıdır. Zira oy pusulası açık ve anlaşılır olursa oy sayımında kolaylık sağlayarak daha doğru sonuçlar elde edilmesine katkıda bulunur. Aksine küçük ve iç içe bulunan tercih bölümleri seçmenin tercihinin net olarak anlaşılmasını engelleyerek, seçim sonucuna seçmenin iradesinin eksik ve/veya yanlış yansımaları bağlamında olumsuz biçimde tesir edecektir.³⁹

14. maddenin 3. fıkrasına göre YSK'nın "Bu Kanunda söz konusu edilen bütün işlemlerin gerektirdiği form, evrak, liste gibi her türlü basılı kâğıdın tasarım ve baskısını yaptırmak, il ve ilçe seçim kurullarına zamanında ve ihtiyacı kadar ulaşımını sağlamak" görevi vardır. Seçim işlerinde kullanılacak olan listeler, formlar vb. çeşitli evrak YSK tarafından bastırılır. İhtiyaca göre ayarlanır ve seçim kurullarına gönderilir. Aynı Kanun madde 68'de ise bu fıkraya benzer şekilde YSK'nın, seçim kurullarının seçim işlerinde kullanacakları kırtasiye malzemelerini ve mühürlerini seçim kurullarına gönderme zorunluluğundan bahsetmiştir. Yine 68. maddede, sandık kurulu başkanlarına seçimlerde teslim edilecek malzemeleri de YSK'nın belirleyeceği düzenlenmiştir. 68. maddede 13.03.2008 tarih ve 5749 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmış, daha önce bulunan YSK'nın "seçmen işaret boyası ve ıstampasını" gönderme zorunluluğu kaldırılmıştır. Fakat bununla ilgili olarak aynı Kanun'un 68. maddesine 2010 yılında ek 5. fıkra olarak, "Seçimlerde kullanılacak mühür, mürekkep ve ıstampayı oyların iptaline yol açmayacak şekilde oluşturmaya Yüksek Seçim Kurulu yetkilidir." cümlesi eklenmiştir.⁴⁰

"Tüzüklerine göre ilk genel kongresini yapmış olup, illerin en az yarısında ve en az altı ay evvel il ve ilçe teşkilatını kurmuş bulunan siyasi partilerin adlarını, ilçe seçim kurullarının yeniden kurulması için öngörülen ayların ikinci haftasında tespit ve ilan etmek" 14. maddenin 4. fıkrasına göre YSK'nın bir diğer görevidir. İlçe seçim kurullarının "iki yılda bir ocak ayının son haftasında kurulacağı" aynı Kanun'un 18.

kağıttan hazırlanacak birleşik oy pusulaları kullanılır. (2) Oy zarfları, ön yüzünün sol üst köşesinde Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu amblemi yer alacak şekilde Yüksek Seçim Kurulunca filigranlı kağıttan hazırlatılır."

³⁹ Yavuz Atar, "Seçim Hukukunun Güncel Sorunları", *Anayasa Yargısı*, Sayı 23, 2006, s. 212-213. https://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/anayasa_yargisi/anyarg23/atar.pdf, (E.T., 14.11.2019)

⁴⁰ Bu ek fıkra 08.04.2010 tarihli 5980 sayılı Kanun ile 298 sayılı Kanun madde 68'e eklenmiştir.

maddesinde öngörülmüştür. Buna göre, belirlenen bu ayların ikinci haftasında YSK ilgili maddede belirtilen şartları sağlayan siyasi partilerin isimlerini tespit ve ilan eder.

5. fıkraya göre YSK, diğer seçim kurullarının oluşumunu sağlar. Ayrıca 10. Fıkraya göre, “İl seçim kurulları başkanlıklarınca seçim işlerinin yürütülmesi hakkında sorulacak hususları derhal cevaplandırmak ve seçimin bütün yurtda düzenle yapılmasını sağlayacak tedbirleri almak ve bu hususta gereken genelgeleri zamanında yapmak” görevi de vardır. Aksoy’a göre YSK’nın, il seçim kurullarının sorduğu soruları derhal cevaplama görevi, onun yol gösterici, açıklayıcı ve yönlendirici olmasının bir gereğidir. Çünkü seçim işlerinde YSK en üst otoritedir ve seçim mevzuatını da en doğru şekilde yorumlar. Son sözü YSK söyler ve yapmış olduğu bu yorum da nihaidir yani tüm il ve ilçe seçim kurulları için bağlayıcıdır.⁴¹ Fakat burada önemli bir husus, ilçe seçim kurulu başkanlıklarının YSK’ya soru sormasının bu madde gereğince mümkün olmamasıdır. Zira madde metninde yalnızca il seçim kurullarının soru sorabileceği düzenlenmiştir. Bununla ilgili YSK kararına göre ilçe seçim kurulları tarafından hukuki konularda YSK’ya danışma yoluyla soru sorulmasa da sorunun kuruluşla ve geciktirilmesinde sakınca olan bir konuyla ilgili olması halinde bu sorunun YSK tarafından incelenerek il seçim kurulu vasıtasıyla karşılık verilmesi gerekir.⁴² Diğer bir ifadeyle, bu hallerde ilçe seçim kurulu başkanlıklarının yönelttiği soruya, il seçim kurulları aracılığıyla cevap verilir.

YSK, 1979/831-182 sayılı kararında görev ve yetkisini 298 sayılı Kanun’un 14. maddesinin 10. fıkrasına dayandırır. Madde metninde geçen “...ve seçimin bütün yurtda düzenle yapılmasını sağlayacak tedbirleri almak ve bu hususta gereken genelgeleri zamanında yapmak ” ibaresinden, bazı durum ve olaylarda idari kolluk tedbiri alınabileceğinin anlaşılması gerektiği, tüm ülkede seçimin maddi işlemlerinin aynı usul ve esaslar çerçevesinde yani uygulama birliği içerisinde gerçekleştirilmesini sağlamaya yönelik olduğu ve bu amaçla da kendisine genelge yapma yetkisinin verildiğinin anlaşılması gerektiği, YSK’nın aynı sayılı kararında ifade edilmiştir.⁴³

“Siyasi partilerin milletvekili genel ve ara seçimlerine ve belediye başkanlığı ile belediye meclisi, il genel meclisi üyelikleri genel ve ara seçimlerine katılabilmeleri için illerin en az yarısında, oy verme gününden en az altı ay evvel teşkilat kurmuş ve büyük

⁴¹ Aksoy, s. 38

⁴² YSK İlke Kararı No: 220, T. 21.04.1969, Müfettiş Hakimler Kurulu Başkanlığı, *Anayasa Mahkemesi ile Yargıtay ve Yüksek Seçim Kurulu Kararları*, Yarıaçık Cezaevi Matbaası, Ankara 1973, s. 201.

⁴³ Bingöl, s. 84

kongrelerini yapmış olmaları veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde gruplarının bulunması şarttır. Bir ilde teşkilatlanma, merkez ilçesi dahil o ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilat kurmayı gerektirir. Bu esaslar dairesinde seçime katılabilecek siyasi partiler tespit ve seçimin başlangıç tarihinden on gün, seçimin yenilenmesi halinde yenileme kararının ilanından sonraki beş gün içinde ilan etmek”⁴⁴

Yukarıdaki fıkraya göre siyasi partilerin, genel ve ara seçimlere katılabilmeleri için Kanun’da belirtilen sürede teşkilat kurmaları, ayrıca büyük kongrelerini de yapmış olmaları gerekmektedir. Bu şartları sağlamayan partiler ise ancak TBMM’de grupları varsa genel ve ara seçimlere katılabilmektedirler. Şartları sağlayan siyasi partiler, maddede belirtilen sürelerde ilan edilir. 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nun 36. maddesinde de aynı düzenleme mevcuttur. Bu madde ile ilgili olarak YSK, 30.01.2015 tarihli ve 98 no’lu kararında⁴⁵

“...seçimlere katılabilecek siyasi partilerin tespit edilerek, yürütülecek seçim iş ve işlemlerinde uygulanmasına ve 298 sayılı Kanun’un 14. maddesinin on birinci fıkrası uyarınca da ilânına karar verilmesi gerekmekte olup, seçime katılabilecek siyasi partileri saptama ve ilân etme görev ve yetkisi 298 ve 2820 sayılı Kanunlara göre Kurulumuza ait bulunduğundan, seçimlere katılma yeterliliğini taşıyan siyasi partilerin araştırılıp belirlenmesi gerektiğini” belirtmiştir.

Üst kurul olan YSK seçime katılma yeterliliğini haiz partileri belirleyecektir. Nitekim bu kararında da seçime katılacak partileri tespit etme ve bunları ilan etme görevinin kendisine ait olduğunu yinelemiştir. Örneğin YSK, 7 Haziran 2015 seçimlerine katılabilecek siyasi partileri liste halinde yayınlamıştır. Adalet ve Kalkınma Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi bunlardan bazılarıdır.⁴⁶

YSK’nın ayrıca “Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü kuruluş ve işleyişi ve diğer çalışma konuları ile ilgili ilkeleri belirlemek, yönetmelikleri yayınlamak, programlarını yapmak ve denetlemek”⁴⁷ görevi de vardır. Bu genel müdürlüğün YSK’ya bağlı olarak kurulduğu, aynı Kanun’un 28. maddesinde de vurgulanmıştır. Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü’nün görevi seçmen kütüğünü hazırlamaktır. Genel Müdürlüğün kuruluş işleyiş ve çalışma ilkeleri YSK tarafından belirlenecek ve denetimini de yine YSK yapacaktır. 2017 yılı öncesinde 298 sayılı Kanun’un 29 ve 30. maddelerinde bu genel

⁴⁴ 298 sayılı Kanun madde 14, fıkra 11, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>, (E.T.:02.07.2020)

⁴⁵ Bkz. <http://ysk.gov.tr/doc/karar/dosya/2266/2015-98.pdf>, (E.T.: 15.11.2019)

⁴⁶ Diğer partiler için Bkz. <http://www.ysk.gov.tr/tr/7-haziran-2015--25-donem-milletvekili-genel-secimi/3304>, (E.T.: 15.11.2019)

⁴⁷ 298 sayılı Kanun madde 14, fıkra 12, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>, (E.T.:02.07.2020)

müdürlüğün çalışma amaç ve ilkeleri ile kuruluş ve yönetimi düzenlenmiş olsa da bu maddeler 2017 yılında mülga edilmiştir.

13. fıkraya göre “Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun oluşturulmasını ve yurt dışında bulunan vatandaşların oy kullanmalarını sağlamak üzere gerekli düzenlemeleri yapmak” YSK’nın görevleri arasındadır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup yurt dışında yaşamını sürdüren kişilerin de oy kullanabilmeleri için “Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu” oluşturulmuştur. Böylelikle yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın oy kullanması kolaylaştırılmıştır. Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu, 298 sayılı Kanun’da 5749 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle kurulmuştur (13.03.2008). Kurulun kuruluş amacı, yurt dışındaki vatandaşlarımızın seçim işlerini yönetmek ve yürütmektir. İhtiyaca göre birden fazla Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun oluşturulabileceğine Kanun’da yer verilmiştir. Burada oy kullanma ile ilgili gerekli düzenlemeleri YSK yapar. Bu kurul Ankara İl Seçim Kuruluna bağlıdır.⁴⁸ Ayrıca YSK tarafından her yıl tekrar düzenlenen bir “Yurt Dışı Seçmen Kütüğü” de bulunur. Yurt dışındaki vatandaşların bilgileri buraya kaydedilir. Böylece buradaki seçmenler Cumhurbaşkanı seçimi, referandumlar ve milletvekili genel seçiminde oy kullanabilirler.⁴⁹

“Yurt dışı seçim iş ve işlemlerinde seçim takvimi süresince Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulunun verdiği görevleri yapmak üzere, ihtiyaç görülmesi halinde, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak bu Bakanlık mensupları arasından en az daire başkanı seviyesinde görevlendirme yapmak” ve “Seçim türüne göre sandık bölgesi seçmen sayısını belirlemek”⁵⁰

14. fıkraya göre YSK ihtiyaç halinde, yurt dışındaki seçim iş ve işlemlerinde görevlendirilmek üzere Dışişleri Bakanlığı bünyesindeki kişilerden görevlendirme yapmaktadır. Fakat Kanun’a göre; görevlendirilecek Bakanlık mensuplarının en azından daire başkanı seviyesinde olmaları gerekmektedir. Aynı Kanun’un 4. ve 5. maddesinde, her muhtarlığın bir seçim bölgesi olduğu ve her seçim bölgesinin de “gerektiği kadar” sandık bölgesine ayrılacağı düzenlenmiştir. 5. maddeye 2018 yılında eklenen bir cümle ile, aynı binada yaşayan seçmenlerin farklı sandık bölgelerine kaydedilebileceği öngörülmüştür. Fakat yine de hane bütünlüğünün korunması ve seçmenlerin aynı seçim bölgesinde kalmaları şart koşulmuştur.

⁴⁸ Bkz. <http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/Galeri/AfisBrosur/BYSK.pdf> , (E.T.: 17.11.2019)

⁴⁹ Aksoy, s.39

⁵⁰ 298 sayılı Kanun madde 14, fıkra 14 ve 15, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>, (E.T.:03.07.2020)

“Seçim güvenliği açısından gerekli görülmesi durumunda, vali veya il seçim kurulu başkanının oy verme gününden en geç bir ay önce talepte bulunması halinde, o yerdeki sandıkların en yakın seçim bölgelerine taşınmasına, sandık bölgelerinin birleştirilmesine, muhtarlık seçimleri hariç olmak üzere seçim bölgelerinin birleştirilmesi ile seçmen listelerinin karma şekilde düzenlenmesine ve bu hususların ilanına karar vermek”⁵¹

Yukarıdaki fıkraya göre seçim güvenliği gereğince bazen sandık bölgeleri veya seçim bölgeleri birleştirilebilir. Bu bölgelerin birleştirilebilmesi için mahallin en büyük mülki idare amiri olan valinin veya İl Seçim Kurulu Başkanının talepte bulunması gerekmektedir. Bu talebin ne zaman yapılacağı da Kanun’da belirtilmiştir. Buna göre talep, seçim gününden “en geç” 1 ay önce yapılmalıdır. Seçim bölgelerinin birleştirilmesinin muhtarlık seçimlerinde talep edilemeyeceği de Kanun’dan anlaşılmaktadır. Tüm bu hususları YSK ilan eder.

17. fıkraya göre seçmen niteliğini haiz olup seçime fiili olarak katılma güçlüğü çeken seçmenlerin oy kullanabilmesi için “seyyar sandık kurulu” kurulması öngörülmüştür. Böylece hasta veya engelli olup yatağa bağlı yaşayan seçmenin oy kullanmasında kolaylık sağlanmıştır. Ancak madde gereği muhtarlık seçimleri bu durumun dışında tutulmuştur. 14. maddenin son fıkrasına göre YSK, kanunla kendisine verilen diğer görevleri de yapar.

Ayrıca YSK’ya aynı Kanun’da, 14. madde dışında ek maddelerle de çeşitli idari görev ve yetkiler verilmiştir. Bu maddeler “Yüksek Seçim Kurulunca Yapılacak İşlemler” başlığı altında yer almaktadır. 298 sayılı Kanun ek madde 1’in ilk fıkrasına göre; Türkiye radyoları aracılığıyla vatandaşların ilgisini uyandırmak ve onlara seçmen olmanın gerektirdiği görev ve yetkileri hatırlatmak amacıyla haber saatlerinde veya uygun diğer saatlerde bildiriler yayımlamak, YSK’nın görevleri arasındadır. Ayrıca bu hatırlatmaları yapmak suretiyle YSK, seçmen kütüğü ve listelerinin düzenlenmesi, listelerin askıya çıkarılıp indirilmesi, sayım ve yazım işlerinin yapılması ile itiraz ve ek kayıtların hangi şekilde yapılacağını, denetimleri, oy verme ile ilgili yapılacak işlemleri vatandaşlara duyurur. Bu duyuruları yaparken süreleri de belirtir.

“Her seçmenin, kütüklere ve bunlara uygun olarak sandık seçmen listelerine eksiksiz geçmesi seçmen kartlarının dağıtılmasının tam yapılması, ilkesine uygun olarak, Yüksek Seçim Kurulu, her konuda yapılacak işlemleri, yayımlayacağı genelgelerle gösterir. İl ve

⁵¹ 298 sayılı Kanun madde 14, fıkra 16, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>, (E.T.:03.07.2020)

ilçe seçim kurulu başkanları da bu ilke ve Yüksek Seçim Kurulunun genelgesi doğrultusunda, bölgelerindeki görevlilerin eğitimini ve görevlerini yapmalarını sağlarlar”⁵²

Fıkraya göre YSK, seçimle ilgili işlemler hakkında genelgeler yayımlar. Alt kurullar da bu genelgelere uygun olarak seçim görevlilerini yönlendirirler. Bu fıkra YSK’nın, yayınladığı genelgelerle alt kurullar olan il ve ilçe seçim kurullarına yol gösterdiği vurgulanmıştır.

Ek madde 4’e göre ise YSK, zorunlu gördüğü hallerde “adaylığa müracaat tarihi, müracaatların incelenmesi, adaylığa karşı itiraz, itirazların karara bağlanması, adayların geçici ve kesin ilanı” vb. 298 sayılı Kanun’da veya diğer ilgili kanunlarda seçim işleri hakkında öngörülmüş olan süre ve tarihleri değiştirebilir. Eğer değişiklik yaparsa, bu kararını gerekçesiyle birlikte “derhal” ilan etmelidir. Ancak Kanun’a göre siyasi partiler tarafından gösterilecek adaylar hakkında YSK, değişiklik yapma yetkisini kullanamaz.

“Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında kullanılacak olan oy pusulalarının şekli; oy verme, oyların sayım ve dökümü, geçersiz oyların tespiti, sonuçların tutanağa geçirilmesi, ilçe, il ve Yüksek Seçim Kurulunca yapılacak birleştirme işlemleri; halk oyuna sunulan kanunla ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisindeki çoğunluk ve azınlık görüşleri ile Cumhurbaşkanının görüşünün ve halk oyu sonuçlarının Türkiye Radyo ve Televizyonları aracılığı ile seçmenlere açıklanması ilkeleri bu Kanunda yer alan benzer hükümler dikkate alınarak Yüksek Seçim Kurulunca tespit ve ilan edilir.”⁵³

Yukarıdaki fıkra çeşitli ilkelerin YSK tarafından tespit ve ilan edileceğine yer verilmiştir. Buna göre anayasa değişiklikleri ile ilgili referandumda kullanılacak oy pusulalarının şekli, oyla ilgili işlemleri, referandumda sunulan kanun hakkındaki meclis ve Cumhurbaşkanı görüşleri ile referandum sonuçlarının TRT vasıtasıyla açıklanması ilkelerini YSK belirler.

298 sayılı Kanun’da bulunan geçici maddelerde de YSK’nın çeşitli görevlerine yer verilmiştir. Geçici madde 18’e göre, seçmen kütüğü tam anlamıyla hazırlanıp işlerlik kazanana kadarki seçimlerde ve referandumlarda kullanılacak seçmen kütüklerinin düzenlenmesi YSK tarafından tespit ve ilan olunur. Aynı maddenin devamında seçmen kütüğüne yazılma, askı listelerinin düzenlenmesi, bu listelerin askıya çıkarılması, bunların askı süresi seçimin özellikleri de göz önünde bulundurularak YSK tarafından tespit ve ilan olunur. Sandık seçmen listelerinin

⁵² 298 sayılı Kanun ek madde 1, fıkra 4, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>, (E.T.:03.07.2020)

⁵³ 298 sayılı Kanun ek madde 5, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>,(E.T.: 19.11.2019).

ayrılması, bu listelerin kesinleşmesi ve seçmen kütüğünün güncelleştirilmesi esas ve ilkeleriyle bu listelere itiraz yöntemleri ve itiraz süreleri de yine YSK'ca belirlenir.

Geçici madde 22'de, YSK'nın seçmen olan vatandaşları "SEÇSİS Projesi" kapsamında bilgisayar ortamına aktarma görevi yer almaktadır. Böylece elektronik ortamda seçmen kütüğü oluşturulmaktadır. SEÇSİS (Seçim Bilişim Sistemi), seçimle ilgili tüm bilgilerin saklandığı güvenli bir sistemdir. Bu sistem ile seçmen olan vatandaşların kanunlar doğrultusunda eksiksiz olarak belirlenmesi, listelerin düzgünce hazırlanması ve mükerrerliğin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Bu sistem sayesinde seçmene oy kullanmada kolaylık sağlanması ve seçim sonuçlarının daha hızlı bir biçimde açıklanması da hedeflenmektedir. İtirazların minimum düzeye indirilmesi de sistemin amaçları arasındadır. Bu sistemin işleyişinden YSK'ya bağlı "Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü" sorumludur.⁵⁴

1.1.1.2.3. 2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nda Sayılan Görev ve Yetkiler

10.06.1983 kabul tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nda YSK'nın görev ve yetkileri sayılmıştır. YSK'nın yargısal görevini düzenleyen 22. maddeye göre;

"Adayların geçici olarak ilanından itibaren iki gün içinde il seçim kuruluna itiraz edilebilir. İtirazlar, il seçim kurullarınca, en geç iki gün içinde karara bağlanır. İlgililer, bu kararlara karşı iki gün içinde Yüksek Seçim Kuruluna itiraz edebilirler. Yüksek Seçim Kurulu, üç gün içinde ve en geç, kesin aday listelerinin ilanı gününe kadar bu itirazları karara bağlar."

Görüldüğü üzere 2839 sayılı Kanun'da YSK'nın yargısal görevi tektir. Bu yargısal görev de il seçim kurulu kararlarına karşı itiraz edilmesi halinde maddede belirtilen süreler içerisinde, bu itirazları karara bağlamaktır. Bunun yanında aynı Kanun, YSK'nın birden fazla idari görevine yer vermiştir;

"Seçim çevreleri ve her seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısı, Yüksek Seçim Kurulu tarafından, genel nüfus sayımı sonuçlarının açıklanmasından itibaren en geç altı ay içinde, Resmî Gazete, radyo ve televizyonla ilan edilir" denilmek suretiyle nüfus sayımına göre, seçim çevreleri ve milletvekili sayılarının farklı kanallardan YSK tarafından ilan edileceği 5. maddede belirtilmiştir.

⁵⁴ Bkz. <https://www.hukukihaber.net/ysk-ve-seccsis-projesi-makale,6412.html>, (E.T.: 05.12.2019)

Madde 9’da yer alan “Seçimlerin yenilenmesine veya ara seçimi yapılmasına karar verildiği hallerde” YSK, Milletvekili Seçim Kanunu, Siyasi Partiler Kanunu ve 298 sayılı Kanun’un seçimler konusunda belirlediği süreleri kısaltabilir şeklindeki hükmü gereğince Kurul, seçimlerle ilgili diğer kanunlarda düzenlenmiş olan süreleri kısaltma yetkisini haizdir.

13 Mart 2018 tarihinde bu Kanun’a eklenen ve seçim ittifakını düzenleyen 12/A maddesine göre; “Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile seçim ittifakına ilişkin diğer hususlar Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir.”

20. maddenin ilk fıkrasına göre, partilerin genel merkezleri YSK’ya, “ön seçim gününden en geç on gün sonraki gün saat 17.00’ye kadar” seçime katılacakları seçim çevrelerinin aday listelerini verirler.⁵⁵ Karşılığında da alındı belgesi alırlar. Maddenin devamında YSK’nın, bu listeleri gecikmeksizin il seçim kurullarına bildireceği düzenlenmiştir. Maddeye göre Kurul ayrıca, tüm partilerin aday listelerini Resmî Gazete ve radyo aracılığıyla ilan eder. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre il seçim kurulları da “kendi çevrelerine ait olanları alışılmış araçlarla geçici listeler halinde” ilan eder.

“Bağımsız milletvekili adaylığı için yapılacak başvuru, adayın milletvekili seçilmek istediği çevrenin il seçim kurulu başkanlığına, bu Kanunun adaylık için aradığı şart ve nitelikleri taşıdığını belirten bir yazı ile (...)”⁵⁶ yapılır. Kurul başkanlığı başvurunun alındığına ilişkin bir belge verir ve derhal Yüksek Seçim Kuruluna duyurur. Yüksek Seçim Kurulu bu başvuruları, il seçim kurulları da kendi çevrelerine ait olanları, alışılmış araçlarla geçici listeler halinde ilan ederler.”⁵⁷

Yukarıdaki fıkraya göre; bağımsız milletvekili aday olmak için başvuru, milletvekili seçilmek istenen seçim çevresinin il seçim kuruluna yapılır. Başvuru yapmak isteyen adayın Kanun’da belirtilen şartları taşıyor olması gerekir. Başvuru yapan adaya il seçim kurulu bir belge vererek başvuruyu derhal YSK’ya haber verir ve il seçim kurulu “kendi çevresine ait olanları” ilan eder. Aynı zamanda YSK da bu başvuruları ilan eder. 24. Maddenin ilk fıkrasına göre de “Adaylıklar kesinleştikten sonra, Yüksek Seçim Kurulu bütün adayları oy verme gününden önceki elli beşinci gün, seçim çevreleri itibariyle Resmî Gazete ve radyo ile ilan eder”

⁵⁵ Bu fıkrada yer alan, "ile ülke seçim çevresi milletvekilleri aday listelerini" ile "ayrı ayrı" sözcükleri, Anayasa Mahkemesinin 18/11/1995 tarih ve E.1995/54, K.1995/59 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir.

⁵⁶ Bu kısımda yer alan "ön seçim gününden bir gün önce saat 17.00'ye kadar" sözcükleri Anayasa Mahkemesinin 18/11/1995 tarih ve E.1995/54, K.1995/59 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

⁵⁷ 2839 sayılı Kanun Madde 21, fıkra 1, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2839.pdf>, (E.T.,09.12.2019)

Seçimlerde kullanılacak oy pusulalarının hazırlanmasındaki esaslara madde 26’da yer verilmiştir. Bu pusulaların YSK tarafından bastırılacağı belirtilmiştir.

“Milletvekili seçimlerinde kullanılacak siyasi partilerin birleşik oy pusulaları ile bağımsız adayların oy pusulaları aşağıdaki esaslar dahilinde hazırlanır:⁵⁸

a) Oy pusulaları, kağıdında "Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu" filigranı bulunan kağıtlara Yüksek Seçim Kurulu tarafından bastırılır.

b) Birleşik oy pusulasının en üstüne "Siyasi Partiler ve Bağımsız Adaylar" ibaresi yazılır. Bu ibarenin altına seçime katılan siyasi parti temsilcileri huzurunda Yüksek Seçim Kurulu tarafından çekilen kura sırasına göre, en başta ve ortada partinin özel işaretinin altında kısaltılmış adı, onun altında da tam yazı halinde adı, onun altında koyu renkli harflerle parti genel başkanının adı ve soyadı, belirli bir aralık veya çizgiden sonra çapı iki santimetre olan bir boş daire basılır ve bütün bunların altı çizilir. Bu çizginin altına o partinin kesinleşen aday listesinde yer alan adayların ad ve soyadları, aldıkları sıra numarasına göre yazılır.”

Yukarıda yer alan 26. maddenin a bendine göre, oy pusulaları filigranlı kağıda YSK tarafından bastırılacaktır. b bendinde ise birleşik oy pusulalarının şekli anlatılmıştır. Madde 27’nin ilk fıkrasına göre bu pusulalar her bir sandıkta kullanılmak üzere dört yüzlük paketler haline getirilir. Bunlar YSK tarafından numaralanıp mühürlendikten sonra zarf da eklenerek seçim çevrelerine gönderilmektedir.

“Genel seçimlerde ülke genelinde, ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde, geçerli oyların %10’unu geçmeyen partiler milletvekili çıkaramazlar. Seçim ittifakı yapılması halinde, yüzde onluk barajın hesaplanmasında ittifak yapan siyasi partilerin aldıkları geçerli oyların toplamı esas alınır ve bu siyasi partiler için ayrıca baraj hesaplaması yapılmaz. Bir siyasi parti listesinde yer almış bağımsız adayların seçilebilmesi de listesinde yer aldığı siyasi partinin ülke genelinde ve ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde yüzde onluk barajı aşması ile mümkündür.”⁵⁹

Yukarıdaki maddede %10 barajına ve seçim ittifakı halinde barajın nasıl hesaplanacağına yer verilmiştir. Buna göre partilerin milletvekili çıkarabilmeleri için geçerli oyların %10’unu geçmeleri gerekmektedir. İttifak halinde ise madde gereğince partiler için ayrı ayrı baraj hesabı yapılmaz, geçerli oyların toplamına bakılır.

“Yüksek Seçim Kurulu, bütün illerden bu şekilde alınan bilgilere göre, Türkiye genelinde geçerli oyların toplamını yapar ve her siyasi partinin ve ittifakın aldığı geçerli oy toplamını genel geçerli oy toplamına bölerek, siyasi partilerin ve ittifakların ülke genelinde aldığı oy yüzdesini hesaplar ve yüzde onluk barajı aşan siyasi partilerin ve ittifakların isimlerini il seçim kurullarına bildirir ve ilan eder. Bu ilandan sonra, bir veya birkaç seçim

⁵⁸ 2839 sayılı Kanun Madde 26 a/b, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2839.pdf>, (E.T.,09.12.2019)

⁵⁹ 2839 sayılı Kanun Madde 33, fıkra 1, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2839.pdf>, (E.T.,09.12.2019)

çevresinde, seçimin iptaline karar verilmesi ülke genelinde alınan oy yüzdesinin yeniden tespitini gerektirmez.”⁶⁰

Seçimler tamamlandıktan sonra YSK tüm illerden sonuçlarla ilgili bilgi alır. Bu bilgilere istinaden ülke genelindeki geçerli oyların toplamını yapar. Her partinin ve seçim ittifakının aldığı geçerli oy toplamını ülke genelindeki geçerli oy toplamına böler. Böylelikle partilerin ve ittifakların oy yüzdesini hesaplar. Bu durum %10'luk baraj açısından önemlidir. Zira bu barajı aşamayan partiler ve ittifaklar milletvekili çıkaramazlar. Bu barajı aşan parti ve ittifakların adları ise YSK tarafından il seçim kurullarına bildirilir. Aynı zamanda YSK bu isimleri ilan eder. Bu ilanın yapılmasından sonra bazı yerlerde seçimler iptal olsa dahi ülke genelindeki oy yüzdesi bu iptalden etkilenmez.

“Milletvekili seçilenlere il seçim kurulu tarafından, milletvekili seçildiklerine dair derhal bir tutanak verilir. Bu tutanaklardan iki örneği de Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı'na en seri vasıta ile gönderilir. Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığı tutanaklardan birini Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na verir.”

36. maddenin yukarıdaki 2. fıkrasına göre, yapılan seçimler sonucunda il seçim kurulu, milletvekili seçilen kişilere seçildiklerini gösteren tutanağı derhal verir. Bu tutanağın örnekleri YSK'ya gönderilir, YSK ise bunlardan birini TBMM Başkanlığına verir.

“İl seçim kurullarından bilgi verildikçe, Yüksek Seçim Kurulu bu bilgileri bekletmeden radyo ve televizyon ile derhal yayımlar. Bütün illerden verilecek bilgiler tamamlanır tamamlanmaz, tasdikli tutanak suretlerinin alınması veya itiraz varsa bu itirazın incelenerek karara bağlanması beklenmeksizin, her partinin kazandığı milletvekili sayısı ve milletvekili seçilenlerin ad ve soyadları Yüksek Seçim Kurulunca Türkiye Radyo ve Televizyonları ile derhal yayımlanır.”

37. maddenin yukarıda belirtilen ilk iki fıkrasına göre YSK'ya il seçim kurulları tarafından seçim sonuçları ile ilgili bilgi verildikçe YSK bunları gecikmeksizin yayımlamaktadır. Tüm illerin seçim sonuçları tamamlanınca YSK her bir siyasi partinin kazanmış olduğu milletvekili sayıları ile bunların isimlerini gecikmeksizin yayımlar. İtirazlar ve tutanak suretlerinin alınması beklenmez. Bütün bunların gecikmeksizin yapılıyor olması seçim güvenliği ve şeffaflık açısından büyük önem arz etmektedir.

“Seçim sonuçlarını gösteren tutanakların bütün illerden gönderilmesi üzerine, Yüksek Seçim Kurulu, en kısa zamanda Radyo ve Televizyon ve Resmi Gazete ile ikinci bir bildiri yayımlayarak, iller ve seçim çevreleri itibariyle, milletvekili seçilenlerin ad ve

⁶⁰ 2839 sayılı Kanun Madde 33, fıkra 3 ve 4, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2839.pdf>, (E.T.,10.12.2019)

soyadlarını, seçmen sayısını, oy kullanan seçmen sayısını, katılma oranını, geçerli oy pusulası sayısını her parti ile bağımsız adayların kazandıkları oy sayısını açıklar.”⁶¹

Tüm illerden sonuçları gösterir tutanaklar YSK’ya gönderildikten sonra YSK, en kısa zamanda çeşitli kanallardan bildiri yayımlar ve açıklamalarda bulunur. Buna göre, seçilenlerin isimleri, tüm seçmen sayısı ile oy kullanan seçmen sayısını, seçime katılma oranını, adayların kazandıkları oy sayısını ve geçerli oy pusulalarının sayısını yayımladığı bu bildiride açıklar.

1.1.1.2.4. 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nda Sayılan Görev ve Yetkiler

22.04.1983 kabul tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nun 48. maddesinde bulunan “Yüksek Seçim Kurulu, il seçim kurullarından gelen önseçimle tespit edilmiş parti adayları listelerinin tasdikli birer örneğini derhal ilgili partilerin genel başkanlıklarına teslim eder.” yönündeki hükümde Kanun, YSK’nın idari nitelikli bir görevine yer vermiştir.

Yine 2820 sayılı Kanunun 51. maddesine göre;

“Adaylık tutanağına yapılan itiraz, oyların dökümüne veya sayımına ilişkin olduğu ve yeniden yapılan döküm ve sayım sonucunda tutanakların iptaline karar verildiği takdirde, yeniden yapılan döküm ve sayım sonucuna göre seçildikleri anlaşılanlara Yüksek Seçim Kurulu tarafından tutanakları verilir.”

Oylayın sayım ve dökümüne ilişkin olarak adaylık tutanağına bir itiraz yapıldığında yeniden döküm sayım yapılabileceği ve bunun sonucunda da adaylık tutanağının iptal edilebileceği yukarıdaki maddeden anlaşılmaktadır. Böyle bir durum söz konusu olduğunda ise yeniden yapılan sayım döküm sonucunda seçilmiş olanlara YSK tutanaklarını verecektir.

1.1.1.2.5. 7062 Sayılı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’a Göre Görev ve Yetkiler

YSK kendi internet sitesinde 30.11.2017 kabul tarihli ve 7062 sayılı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’a yer vererek görev ve yetkilerini açıklamıştır. Bu Kanun’un 6. maddesine göre; Kurulun görev ve yetkileri şunlardır:⁶²

⁶¹ 2839 sayılı Kanun Madde 37, fıkra 3, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2839.pdf>, (E.T.,10.12.2019)

⁶² Bkz. <https://ysk.gov.tr/tr/ysk-gorev-ve-yetkileri/1493> , (E.T.: 16.12.2019).

“a) Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğüyle ilgili bütün işlemleri yapmak veya yaptırmak, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları incelemek ve kesin olarak karara bağlamak,

b) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını kabul etmek,

c) Cumhurbaşkanı seçimi tutanaklarını kabul etmek ve seçilen Cumhurbaşkanı adına seçildiğine dair tutanak düzenlemek,

ç) Seçmen kütüğünün oluşturulması, güncellenmesi, yönetilmesi ve denetimine ilişkin usul ve esasları belirlemek,

d) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin konular ile görev, yetki ve sorumluluk alanına giren hususlarda prensip kararları almak ve diğer düzenlemeleri yapmak,

e) Seçim sürecinde, seçmenlerin hak ve yükümlülükleri ile seçim iş ve işlemlerinin anlatılması amacıyla radyo ve televizyonlarda zorunlu yayın kapsamında yayınlanmak üzere tanıtım programları hazırlamak veya hazırlatmak,

f) Seçmen kütüğünün önemi ve düzenlenme yöntemleri ile seçmenlerin görev ve sorumlulukları hakkında tanıtım programlarıyla vatandaşları bilgilendirmek,

g) Engelli seçmenlerin oy kullanmalarını kolaylaştıracak her türlü tedbiri almak,

ğ) Yurt dışındaki seçmenlerin oy kullanmalarını kolaylaştıracak tedbirleri almak,

h) Görev alanıyla ilgili konularda yurt içinde ve yurt dışında bulunan kuruluşlarla iş birliği yapmak,

ı) Anayasa ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek.”

1.1.1.3. Yüksek Seçim Kurulunun Hukuki Niteliği

Yargı terimi ifade edilirken fonksiyonel anlamda ve organik anlamda olmak üzere iki farklı şey kast edilir. Yargı fonksiyonu, fonksiyonel anlamda; yargı organı ise organik anlamda yargıdır. Yargı fonksiyonunu maddi açıdan “hukuki uyumsuzlukları çözme fonksiyonu”, organik açıdan ise “yargı organlarının fonksiyonu” olarak tanımlanabilir. Yani bu ikisini bir araya getirdiğimizde yargı fonksiyonu “yargı organlarının hukuki uyumsuzlukları çözme fonksiyonudur.” Bu fonksiyonun temelinde ise yargılama yetkisi vardır. Yargı yetkisi ise yargı organına, dolayısıyla hakimlere devredilmiştir.⁶³

YSK’nın hukuki niteliği ise tartışmalıdır. Bir görüşe göre YSK, “kendine özgü görevleri olan bir kurul” iken diğer görüşe göre ise yüksek mahkemedir.⁶⁴ Bu konu

⁶³ Kemal **Gözler**, *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa 2011, s. 411-421.

⁶⁴ Bingöl, s.88. Ayrıca bkz. “... bir uyumsuzluğu çözme kriteri esas alındığı takdirde, seçim uyumsuzluklarını çözmekle görevli olan il, ilçe ve yüksek seçim kurullarının da Anayasa’nın 152. Maddesi anlamında mahkeme olduğunun kabul edilmesi gerekir.”, Türk Anayasa Yargısında

seçimlerin denetimi bakımından önemli bir sorundur. Daha önce de belirtildiği üzere Anayasal yükümlülük olan “seçim uyuşmazlıklarının yargısal yönetimi ve denetimi” 1961 Anayasası ile mümkün olabilmiştir. Bu yükümlülüğü yerine getiren kurum YSK’dır ve böylelikle seçim güvenliği sağlanmış olur.⁶⁵ Peki bir yargı organı olan YSK, mahkeme midir?⁶⁶

Anayasa’nın ‘Yargı Yetkisi’ başlığını taşıyan 9. maddesine göre yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız⁶⁷ mahkemelerce kullanılır. Yani bu maddeye göre yargı organı “bağımsız ve tarafsız” mahkemelerdir.⁶⁸ Gözler’e göre mahkemeler; bu yargı yetkisini kullanırken hiçbir makam, organ, kişi ve merci tarafından kendisine emir ve talimat verilemeyen, herhangi bir tavsiye veya telkinde bulunulamayan, verdiği kararlar hem yasama organını hem de yürütmeyi bağlayan ve bu organlarca kararları asla değiştirilemeyen, görevlerinde bağımsız ve teminatı bulunan hakimlerden oluşan kuruluşlardır.⁶⁹

Anayasa Mahkemesi bir kararında “mahkeme” sayılabilmeyen şartlarını açıklamıştır. Kılıç’a göre AYM burada mahkeme kavramını dar yorumlamıştır.⁷⁰

“Bir kuruluşun mahkeme sayılabilmesi için, karar organlarının hakimlerden teşekkül etmesi, yargılama tekniklerini uygulayarak ve genelde dava yolu ile uyuşmazlıkları ve anlaşmazlıkları çözümlenmekle görevli olması ve Anayasa’da sayılan ve başında bir yüksek mahkemenin bulunduğu yargı düzenlerinden birinde yer alması gereklidir.”⁷¹

AYM bu kararında mahkeme sayılabilmek için bir kuruluşun, karar organlarının hakimler olması, genel dava yoluyla ve yargılama teknikleri uygulayarak uyuşmazlıkları çözmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca bu kuruluş, mahkeme niteliğini kazanabilmek için yargı düzeninin içinde bulunmalıdır.

Anayasa madde 79’da seçimlerin yönetim ve denetiminin yargı organlarınca yapılacağı hüküm altına alınmış ve seçimlerle ilgili itiraz ve şikayetlerin YSK tarafından incelenip kesin olarak karara bağlanacağı belirtilmiştir. Ancak bu durum

Mahkeme Olarak Kabul Edilmeyen Yargı Mercileri, s. 39, <http://www.anayasa.gen.tr/baslar-015-044.pdf>, (E.T., 17.12.2019).

⁶⁵ Sultan Tahmazoğlu **Uzeltürk**, “Türk Anayasa Mahkemesi Kararlarında Seçim Sistemleri”, *Anayasa Yargısı Dergisi*, Cilt 23, 2006, s. 248

⁶⁶ Bkz. <http://www.bandirmamanset.com/kose-yazilari/yuksek-secim-kurulu-ysk-mahkeme-midir-10248.html>, (E.T.:17.12.2019)

⁶⁷ ‘Tarafsız’ ibaresi 21.01.2017 tarih ve 6771 sayılı Kanun’un 1. Maddesi ile eklenmiştir.

⁶⁸ Kemal **Gözler**, *Türk Anayasa Hukuku*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa 2000, s. 831.

⁶⁹ Kemal **Gözler**, *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa 2000, s. 426.

⁷⁰ Kılıç, s. 62

⁷¹ AYMK, E. 1992/12, K. 1992/7, T. 18.2.1992, 21227 Sayılı Resmî Gazete, T. 13.5.1992, s. 21.

YSK'nın mahkeme olarak kabul edilmesi için yeterli değildir. Çünkü, Anayasa'nın "Yargı" başlığını taşıyan bölümünde YSK ve diğer seçim kurulları düzenlenmemiştir. Ayrıca Kurul, yukarıda bahsedilen mahkeme sayılabilme şartlarının hepsini de taşımamaktadır.⁷² Bu durumda Anayasa Mahkemesine göre YSK bir mahkeme değil, seçimlerle ilgili (kendine özgü) görevleri olan önemli bir kuruldur.

Anayasa Mahkemesinin bu görüşüne karşıt bir görüşe sahip olup YSK'nın mahkeme olduğunu ileri sürenlere göre ise Kurul, Yargıtay ve Danıştay gibi yüksek mahkeme üyelerinden oluştuğu için ve YSK'nın vermiş olduğu kararlar aleyhine başka mercilere başvurulmadığı için mahkeme niteliğini haizdir. Danıştay 12. Dairesi de bir kararında "Yüksek Seçim Kurulunun bağımsız ve kendine verilen görev nedeniyle özel bir yargı yeri olduğu, verdiği kararların da yargısal nitelikte olması nedeniyle iptal davasına konu oluşturmayacağı"⁷³ belirterek YSK'nın mahkeme olduğunu savunanları desteklemiştir.

Yüksek Seçim Kurulu, Anayasa'da da belirtildiği üzere hem seçimlerin düzenli yürütülmesini sağlayan hem de seçimlere yönelik uyuşmazlıkları kesin hükme bağlayan bir kuruldur. Üstlendiği görevler göz önüne alındığında Kurulun mevcudiyetinin önemli bir boşluğu doldurarak seçimler konusunda güvenin tesis edilmesine olanak tanıdığına şüphe yoktur. Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesinin yukarıda yer verilen kararında sayılan tüm şartları taşımadığı için YSK, şekli anlamda yargı organı olarak kabul edilmemektedir. Fakat YSK'nın, kendisine yapılan itirazları kesin karara bağlama, yani uyuşmazlıkları çözme yönünden maddi anlamda yargısal fonksiyonu olduğu da açıktır. Bu yönüyle Kurulun maddi anlamda yargı fonksiyonunu haiz bir organ olduğu söylenebilir. Ancak YSK'nın bir yargı organı olup olmadığı hakkında günümüzde de kesin bir kanıya varılabilmemiş değildir. Başka bir deyişle YSK'nın yargı organı olup olmadığıyla ilgili doktrindeki tartışmalar devam etmektedir. Seçimlerin demokratik niteliğini perçinlemek ve kuvvetler ayrılığını seçim yargısı alanında da daha güvenceli bir zemine kavuşturarak temsilde adaletin güçlendirilmesi için, YSK'nın mevcut yetkilerinden idari nitelikli olanlarının bir kurula, yargısal nitelikli olanlarının ise bu kuruldan bağımsız bir yargı organına tanınması, bahsi geçen tartışmaların son bulmasına ve "seçim uyuşmazlıklarının yargısal denetimi" ilkesinin demokratik bir

⁷² AYMK, E. 1992/12, K. 1992/7, T. 18.02.1992, 21227 Sayılı Resmî Gazete, T. 13.05.1992, s. 21

⁷³ Danıştay 12. Dairesi, E. 70/55, K. 70/350, T. 11.02.1970, Bingöl, s. 92

devletin ön koşulu olan kuvvetler ayrılığı prensibine daha uygun bir yöntemle çözümlenmesine imkan tanıyabilir.

1.1.1.4. Yüksek Seçim Kurulu Kararlarının Niteliği

Anayasamız ve YSK'nın görev ve yetkilerine yer veren yukarıdaki bahsettiğimiz kanunlar, Kurula iki tür görev ve yetki vermiştir. Bunlardan biri seçimlerin yönetimini sağlamak, diğeri ise seçim süreci ve sonrasındaki itiraz ve şikayetleri inceleyip karara bağlamak yani seçimlerin denetimini yapmaktır. Tüm bu görev ve yetkilere “seçim işleri” denir.⁷⁴

Anayasa'nın seçimlerin yönetimi ve denetimi ile ilgili 79. maddesi gereğince;

“Seçimler, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır. Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını ve Cumhurbaşkanlığı seçimi tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kurulundur...”

Bu madde uyarınca seçimlerin yönetimi ve denetimini sağlamak üzere YSK bazı kararlar alır. Bu kararların bir kısmı maddede de belirtildiği gibi seçimin düzenle yönetimi için gerekli olan idari nitelikli kararlar ile itiraz ve şikayetler üzerine alınan yargısal kararlardır. YSK'nın idari nitelikli kararları genel niteliklidir ve bu idari kararların konusunu tespit, ilan, genelge hazırlama,⁷⁵ pusulaların basımı vb. oluşturur. Yargısal kararlarının konusunu ise adaylığa, işlemlere, tutanaklara karşı yapılan itirazlar oluşturur.⁷⁶

YSK'nın 2019/4555 sayılı “21 Temmuz 2019 Pazar günü yapılacak olan Aksaray İli Gülağaç İlçesi Demirci Beldesi Belediye Başkanlığı ve Belediye Meclis Üyeliği seçimlerine katılabilecek siyasi partilerin tespitine ilişkin kararı”⁷⁷ idari nitelikli karar örneğidir.

YSK'nın idari ve yargısal nitelikli olmak üzere “ilke kararları” da mevcuttur. İlke kararlarına “emsal karar” da denilmektedir. YSK'nın kararları normalde seçim

⁷⁴ Bingöl, s. 96

⁷⁵ Örneğin; YSK 02.01.2019 tarihli “31 Mart 2019 Pazar Günü Yapılacak Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde Seyyar Sandık Kurullarının Oluşumu, Görev ve Yetkilerini Gösterir 138/II sayılı Genelgesi” Karar No: 4. www.ysk.gov.tr/doc/genelge/dosya/77956/2019Mahalli-Genelge138-2.pdf (E.T., 19.12.2019)

⁷⁶ Nizamettin Aydın, “Türk Seçim Hukuku'nda Seçimlerin Denetimi”, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya 2015 (Doktora Tezi), s.66-67

⁷⁷ Bkz. www.ysk.gov.tr/doc/karar/dosya/78048/2019-4555.pdf (E.T., 25.12.2019)

dönemi ile sınırlıdır fakat ilke kararları, içtihatlar bütünüdür. Sadece belirli bir olayı çözen fakat benzer olaylara uygulanamayan kararlar içtihat sayılmaz.⁷⁸ İlke kararları ise içtihat niteliğinde olduğu için bu kararlarda daha önce karşılaşılan sorunlara getirilen çözümlerin, sonrakilere de uygulandığı görülür. Çünkü belirli bir seçim döneminde ortaya çıkan bir sorun daha sonraki seçim dönemlerinde de görülebilir. Bu durumda önceki çözüm tekrarlanabilir.⁷⁹ YSK'nın 29.11.2008 tarihli 307 sayılı "Belediye Seçimine Katılacak Siyasi Parti Yöneticisinin İstifası Gerekir, Siyasi Parti Yöneticisinin Belediye Seçimlerine Katılması"⁸⁰ yönündeki kararı ilke karar örneğidir.

1.1.1.5. Yüksek Seçim Kurulu Kararlarının Denetimi

Anayasa'nın 79. maddesi ikinci fıkrasının son cümlesi "...Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz." şeklindedir. 298 sayılı Kanun'un ilgili maddelerinde de YSK kararlarının kesin nitelikte olduğu belirtilmiştir. Yargı yolu kapalıdır.⁸¹ Fakat Danıştay 10. Dairesi'nin 24.04.2017 tarihli E:2017/954, K:2017/2222 sayılı kararında yer alan "Kurulun seçim hukuku dışındaki, bir başka ifade ile idare hukuku kapsamına giren ve idare işlevine ilişkin olan iş, işlem ve kararlarının ise idari yargı denetimine tabi olduğu hususunda bir duraksama bulunmamaktadır."⁸² ifadesinden, YSK'nın seçim hukukuna ilişkin olarak aldığı kararların aleyhine herhangi bir yargı merciine başvurulamayacağı ancak idare hukuku kapsamına ilişkin işlemlerinin, kararlarının idari yargı denetimine tabi olduğu anlaşılmaktadır.⁸³ Gözler

⁷⁸ Bingöl, s.99-100

⁷⁹ Aydın, s.68-69

⁸⁰ Demokrat Parti Genel Başkanlığı, YSK'nın siyasi parti yöneticilerinin istifa etmeleri gerektiğine yönelik karara itiraz etmiştir. Karara göre; bu yöneticilerin mahalli idareler seçimlerine katılmayı istemeleri halinde, YSK'ce belirlenen gün ve saate kadar istifa etmeleri gerekmektedir. Demokrat Parti Genel Başkanlığı ise 2972 sayılı Kanun'da yer alan istisnaları ileri sürerek bu istifaların gerekli olmadığını belirtmektedir. Anılan 2008/307 sayılı kararında YSK; "İstisna hükmünde kendilerine yer verilmediğinden görev yaptıkları yerden aday aday olmak isteyen siyasi partilerin il, ilçe ve belde teşkilatlarının yönetim kurulu başkan ve üyelerinin de istifa etmeleri gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu nedenle, siyasi parti yöneticilerinin adaylık için görevlerinden ayrılmalarına gerek olmadığına ilişkin Demokrat Parti Genel Başkanlığının talebinin reddine karar verilmelidir. Açıklanan nedenlerle, siyasi parti yöneticilerinin adaylık için görevlerinden ayrılmalarına gerek olmadığına ilişkin Demokrat Parti Genel Başkanlığının talebinin reddine, 29/11/2008 tarihinde oybirliği ile karar verilmiştir." YSKK, No: 2008/307, Karar Tarihi: 29.11.2008, <http://www.ysk.gov.tr/doc/ilkeKarar/dosya/3156/307.htm>, (E.T., 25.12.2019).

⁸¹ Hacıoğlu, s.90

⁸² Bkz. https://www.danistay.gov.tr/upload/guncelkarar/25_04_2017_125716.pdf (E.T., 25.12.2019).

⁸³ Yine Danıştay 10. Dairesi'nin 24.04.2017 tarihli E:2017/954, K:2017/2222 sayılı kararında "Danıştay 10. Dairesi'nin 13.03.2014 tarih ve E:2009/4429, K:2014/1548 sayılı bir başka kararında ise; Anayasa'nın 79. Maddesinde yer alan ve Yüksek Seçim Kurulu kararları aleyhine başka mercie başvurulamayacağı yolundaki kuralın, bu Kurulun seçim iş ve işlemleri kapsamında verdiği kararlara ilişkin olduğu belirtilmiştir." https://www.danistay.gov.tr/upload/guncelkarar/25_04_2017_125716.pdf (E.T., 27.12.2019).

ise, Anayasa koyucunun “kararlar” ibaresini genel anlamda kullandığını savunmaktadır. Yani bu ibare hiçbir ayırım içermemektedir ve genel olarak yorumlanmalıdır. YSK’nın tüm kararlarına karşı yargı yolu kapalı olarak anlaşılmalıdır.⁸⁴

30.3.2011 tarih ve 6216 sayılı “Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun” madde 45 fıkra 3’e göre; “...Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz.” Anayasa madde 79, YSK kararlarını yargı denetimi dışında bıraktığı için 6216 sayılı Kanun gereği bu kararlar aleyhine Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yoluyla da başvurulamayacaktır.⁸⁵ Anayasa Mahkemesi, YSK kararları için kendisine bireysel başvuru yapıldığında, bahsedilen bu maddeleri gerekçe göstererek başvuruyu reddetmiştir. Başvurular “konu bakımından yetkisizlik” nedeniyle reddedilir.⁸⁶ Anayasa Mahkemesinin 18.11.2015 tarih ve Başvuru No:2015/8764 olan bireysel başvuru kararına göre;

“...Anayasa’nın 79. maddesinin 2. fıkrası ve 298 sayılı Kanun’un 132. maddesinde geçen ‘Kurulun kararı kesindir. Aleyhine hiçbir mercie ve kanun yoluna başvurulamaz’ hükümlerinde yer alan ‘merci’ ifadesiyle başvurulacak idari ve yargısal tüm yer veya makamların kastedildiği anlaşılmaktadır ve Anayasa Mahkemesi de buna dâhildir. Buna göre anılan hükümler karşısında YSK kararlarının Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuruya konu olması mümkün değildir. Başvuru konusu olayda başvuruçunun 7 Haziran 2015 tarihinde yapılacak 25. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Seçimi öncesinde 29/5/2015 tarihinde miting yapma talebi YSK tarafından reddedilmiştir. Dolayısıyla başvuruçunun iddialarının bireysel başvuruda incelenmesi mümkün değildir.”⁸⁷

AYM bu kararında YSK kararları aleyhine idari ve yargısal hiçbir mercie başvurulamayacağı için, bu kararların bireysel başvuruya da konu olamayacağını dolayısıyla YSK kararları aleyhine AYM’ye bireysel başvuru yapılamayacağını belirtmiştir.

YSK kararlarına karşı bireysel başvuru yolunun kapalı olması ile ilgili doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur. Göztepe’ye göre YSK kararlarına karşı bireysel başvuru yolunun (Anayasa Şikayetinin) kapalı olması “siyasal katılım haklarıyla ilgili çok önemli kamu gücü işlemlerinin temel hak ve özgürlüklere uygunluk bakımından denetlenememesi sonucunu doğuracaktır.” Çünkü YSK, seçimle ilgili tüm konularda

⁸⁴ Bkz. www.anayasa.gen.tr/ysk-baglayicilik.html (E.T., 27.12.2019).

⁸⁵ Bkz. <https://t24.com.tr/haber/prof-kemal-gozler-yazdi-ysknin-kararina-karsi-aymye-veya-aihme-basvurulabilir-mi,400436> (E.T., 27.12.2019).

⁸⁶ Bkz. <https://anayasatakip.ku.edu.tr/wp-content/uploads/sites/34/2017/10/Şafak-Evran-Topuzkanamış-Bireysel-Başvuru-Yolunda-Yüksek-Seçim-Kurulu-Kararları.pdf> (E.T., 27.12.2019).

⁸⁷ AYMK No: 2015/8764, T. 18.11.2015, (Kanunum Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası). Ayrıca bkz. AYMK No:2015/6723, T. 14.07.2015, (Kanunum Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

önemli bir kurumdur.⁸⁸ Yılmaz'a göre ise temel hakların korunmasında öncelikli görev, idari makamlara ve 'derece mahkemelerine' aittir. Bireysel başvuru ise ikincil niteliklidir. Seçim kurulunun verdiği karar aleyhine hiçbir merciye başvurulmaması kuralı, kurulların yetki alanının korunmasına yönelik olarak getirilmiştir. Fakat bu kural, seçme ve seçilme hakkını ihlal eden YSK ve diğer seçim kurullarının kararlarının bireysel başvuruya konu olmaktan çıkarılması anlamına gelmemektedir.⁸⁹

1.1.2. İl Seçim Kurulları

1.1.2.1. İl Seçim Kurullarının Kuruluşu ve Yapısı

16.02.1950 tarih ve 5545 sayılı "Milletvekilleri Seçimi Kanunu" madde 58'de "...her seçim çevresinde bir il seçim kurulu..." bulunacağı düzenlenmişti. Kurul on üyeden meydana geliyordu. İl merkezinde bulunan en yüksek dereceli hakim Kurula başkanlık edecekti. Ayrıca Kurula başkanlık edecek hakimin görevi yapamayacak olması ve yerine de hakim bulunamaması durumunda Adalet Bakanlığı, o yerin ağır ceza mahkemesinin yargı çevresindeki "mensup olduğu Adalet Komisyonunca ayrılmasında mahzur görülmeyen" bir hakimi bu bölgeye, seçimin idaresi için gönderilecekti.

298 sayılı Kanun madde 10'da da "...her seçim çevresinde bir il seçim kurulu..." bulunacağı yönündeki hüküm aynen mevcuttur. Aynı Kanun'un 'Seçim Çevresi' başlıklı 3. maddesindeki "Özel kanunlarındaki çevre ayırmaları saklı kalmak şartıyla, seçimlerde her il bir seçim çevresidir." düzenlemesiyle birlikte, her ilin seçim çevresi olduğu belirtilmek suretiyle her ilde bir il seçim kurulu bulunacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

298 sayılı Kanun'un 15. maddesinde 5545 sayılı Kanun'daki düzenleme ile aynı şekilde il seçim kuruluna en kıdemli hakimin başkanlık edeceği belirtilmiştir. Maddenin devamında ise hakimlerden, disiplin cezası olarak kınama veya daha ağırını almış olanların diğer hakimlere göre daha kıdemsiz kabul edileceği düzenlenmiştir.⁹⁰ Madde

⁸⁸ Ece **Göztepe**, "Türkiye'de Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Hakkının (Anayasa Şikâyeti) 6216 Sayılı Kanun Kapsamında Değerlendirilmesi", *TBB Dergisi*, Dönem 2011, Sayı 95, s.28

⁸⁹ Didem **Yılmaz**, "Seçim Döneminde Cumhurbaşkanının Konuşmalarının Yüksek Seçim Kurulu Tarafından Denetimi ve Bireysel Başvuru Yolu", *TBB Dergisi*, Dönem 2016, Sayı 122, s. 70-71

⁹⁰ Bkz. "İl ve İlçe Seçim Kurullarında Görev Alacak Hakimlerin Saptanmasına İlişkin Esaslar", YSKK No:2012/24, Karar Tarihi: 17.01.2012, www.ysk.gov.tr/doc/karar/dosya/2671/2012-24.pdf, (E.T., 29.12.2019).

metninde geçen “iki yılda bir” ibaresinden il seçim kurullarının görev süresinin iki yıl olduğu anlaşılmaktadır.

“İl seçim kurulu başkanlığı ile asıl ve yedek üyeliklerini ve ilçe seçim kurulu başkanlığını yapacak olan hâkimlerden biri, herhangi bir sebeple bu görevi yapamaz ve o yerde bu görevi yapabilecek başka bir hâkim de bulunmazsa, o yerin bağlı olduğu ağır ceza mahkemesinin yargı çevresi içerisinde bulunan ve görevinden ayrılmasında sakınca görülmeyen bir hâkime, merciince bu yetki verilir.”

Daha önce 5545 sayılı Kanun’da, il seçim kurulunda görevli hakimin görevini yapamadığı ve yerine de yapacak hakim bulunamadığında Adalet Bakanlığı bir hakim görevlendirileceği düzenlenmişken 298 sayılı Kanun’un 15. maddesinin yukarıda belirtilen 2. fıkrasında söz konusu hakimin merciince yetkilendirileceği düzenlenmiştir. Buradaki merciden kasıt ise HSK’dır.⁹¹

İl seçim kurullarında siyasi parti temsilcileri de bulunur. Buna yönelik düzenlemeler 298 sayılı Kanun’da ve 5545 sayılı Kanun’da farklı şekillerdedir. 298 sayılı Kanun madde 17’ye göre, il ve ilçe seçim kurullarında temsilci bulundurabilmek için ya son milletvekili ve cumhuriyet senatosu seçimlerinde kendi listesinden meclise seçilmiş en az bir parti üyesinin bulunması ya da YSK tarafından belirlenip ilan edilen partilerden o il ve ilçede teşkilatının bulunması gerekmektedir. Sayılan bu özellikleri haiz siyasi partilerin birer temsilcisi, il ve ilçe seçim kurullarında yer alabilir. Fakat bu kurullarda, YSK’nın yaptığı ilandan seçime katılmayacağı anlaşılan partiler ile o seçim çevresinde seçime katılmayan diğer partiler temsilci bulunduramazlar. Maddenin devamına göre temsilcilerin toplantılara katılmamış olması seçim kurullarındaki işleyişi engellemez. Bu temsilciler, görüşülen konularda kendi görüşlerini bildirebilirler. Kurullar, parti temsilcilerinin bu görüşlerini de dinleyip kendi aralarında karar verirler. Kararı daha sonra siyasi parti temsilcilerine de bildirirler.

5545 sayılı Kanun’un ilgili 64. ve 65. maddelerinde ise bu konu şu şekilde düzenlenmişti:

“İl seçim kurulu başkanı, kendi tüzüklerine göre ilk genel toplantılarını yapmış olup, o yer seçim çevresiyle birlikte en az yirmi seçim çevresinde altı aydan beri teşkilât kurmuş bulunan tekmlil siyasi partiler arasında bir kura çeker ve kurada isimleri çıkan yedi partiye birer üye ismi bildirmelerini tebliğ eder. Bu isimleri siyasi Partiler beş gün içinde bildirmeye mecburdurlar. Bu üyelerden kura ile beşi il seçim kurulu aslı üyesi, diğer ikisi yedek üyelerdir. 64’üncü madde gereğince yargıcın alenen çekeceği kura için doldurulması

⁹¹ Didem Yılmaz, “İçtihadî Hukuk Çerçevesinde Türk Hukuku’nda Seçimlerin Yönetimi ve Denetiminden Sorumlu Daimî Kurullar”, Galatasaray Üniversitesi SBE, İstanbul 2010 (Doktora Tezi), s. 128

gereken üyelik sayısı kadar siyasi parti bulunmazsa veya kendilerine tebliğ tarihinden itibaren beş gün içinde cevap vermezlerse eksik kalan yerler mevcut partilerden üye sayısı eşitlik üzere ve bu mümkün olamıyorsa kura yoluyla tamamlanmak suretiyle ve hiçbir parti mevcut değilse kurul başkanı tarafından, okur yazar olan ve o yer seçmenlerinden bulunan kimselerden doldurulur.”

Yukarıdaki maddeye göre o yerin en kıdemli hakimi olan il seçim kurulu başkanı siyasi partiler arasından kura çekerek il seçim kurullarında temsilcisi bulunacak 7 tane partiyi belirlemekteydi. Oysa 298 sayılı Kanun’da siyasi partileri YSK seçmektedir. Aynı zamanda son yapılan “milletvekili veya cumhuriyet senatosu genel ve ara seçimlerinde kendi listesinden yasama meclislerinden birine seçilmiş” en az bir üyeye sahip olan ve o ilde teşkilatı bulunan partiler de temsilci bulundurabilmektedir.

1.1.2.2. İl Seçim Kurullarının Görev ve Yetkileri

298 sayılı Kanun madde 16’da düzenlendiği şekliyle kurulların genel görevi, seçimin düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamak üzere seçim çevresi içinde gerekli bütün tedbirleri almaktır.⁹² Burada kanun koyucu kurulların gerekli bütün tedbirleri alması gerektiğini belirtirken hangi tedbirleri alması gerektiğine yer vermemiş, bu tedbirleri seçim kurullarının kendi takdirine bırakmıştır. Fıkranın devamında seçim kurullarının seçim işlerini denetleme görevi de düzenlenmiştir.

İl seçim kurulları, ilçe seçim kurullarına 298 sayılı Kanun’da bulunan, seçimle ilgili her türlü araç gereci göndermelidir. Ayrıca oy sandıklarını da gönderir. İle bağlı bulunan ilçe seçim kurullarından gelen seçim tutanaklarını il seçim kurulu birleştirir⁹³ ve “il seçim çevresi” için tutanak düzenler.⁹⁴ Bunlar il seçim kurullarının idari görevlerindedir.

İlçe seçim kurullarının oluşumu hakkında veya kurulun yapmış olduğu işlemlerle almış olduğu kararlara karşı itirazlar il seçim kurullarına yapılır. İl seçim kurullarının, bu itirazları inceleyip gecikmeksizin bir karara bağlaması, yargısal görevlerindedir. İl seçim kurullarının bir diğer yargısal görevi ise 16. maddenin 5.

⁹² Kartal, s. 50

⁹³ İl seçim kurullarında birleştirme işlemi YSK’nın “22 Temmuz 2007 Pazar Günü Yapılacak XXIII. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde İl Seçim Kurullarının Görevlerini ve Seçim Sonuçlarını Belirlemek İçin Uygulanacak Esas ve İlkeleri Gösterir” Genelgesinin 3. maddesinde açıklanmıştır. Bkz. 9.05.2007 tarih ve 26517 sayılı Resmî Gazete, Karar No: 249, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070509M1-3.htm>, (E.T., 03.01.2020). Ayrıca bkz. 136 Sayılı Genelge “İlçe ve il Seçim Kurullarının Seçim Sonuçlarına İlişkin Görevleri ile Yurt Düzeyi Seçim Sonuçlarının Belirlenmesinde Uygulanacak Esas ve İlkeler”, madde 4,5,6 www.ysk.gov.tr/doc/genelge/dosya/77668/2018CBMV-Genelge136.pdf, (E.T., 03.01.2020).

⁹⁴ Bkz.<http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/Galeri/AfisBrosur/BYSK.pdf>, (E.T., 03.01.2020).

fikrasında düzenlenmiştir. Buna göre il seçim kurulları adayların beyannamelerini ve aday listelerini ilan eder. Bu beyanname ve listeler hakkında herhangi bir itiraz yapıldığında il seçim kurulları bu itirazları inceleyip kanuna uygun olmayan beyanname ve listeler hakkında karar verir. 5. fıkranın son cümlesinde yer alan “geçici ve kesin aday listelerini yerlerine göndermek ve ilan etmek” görevi ise idari nitelikli görevdir.

Eğer ilçe seçim kurulu başkanlıklarının seçim işleri konusunda sorması gerekenler olursa il seçim kurulları bu soruları gecikmeksizin cevaplandırmak zorundadır. Bu da il seçim kurullarının yol gösterici⁹⁵ yönünü ortaya koymaktadır. 16. maddenin son fıkrasında ise il seçim kurullarının “kanunla kendisine verilen başkaca görevleri” yapacağı yer almaktadır.

1.1.2.3. İl Seçim Kurulu Kararları ve İşlemlerine Karşı İtiraz

İl Seçim Kurulunun teşekkülüne karşı 298 sayılı Kanun madde 121 gereğince itiraz edilebilir. Maddenin devamında ise itiraz süresi ve yetkili merci şu şekilde belirtilmiştir: İtiraz süresi kurulun oluşumundan itibaren en geç üç gündür. İtirazlar YSK'ya yapılır. YSK bu itirazlara karşı kararını üç gün içinde verir. İl seçim kurullarının kararlarına karşı itiraz merciinin YSK olmasının sebebi aynı Kanun'un “Bu kanunda, kurulların kesin olduğu yazılı bulunmayan kararlarına karşı, her kurulun bağlı olduğu üst kurul, itiraz merciidir.” şeklindeki 111. maddesi gereğince. Bu maddenin ikinci fıkrasına göre ise “Yüksek Seçim Kurulunun re'sen veya itiraz üzerine vereceği kararlar kesindir.” denilmek suretiyle YSK kararlarının kesin olduğu belirtilmiştir.

İl Seçim Kurulu kararlarına karşı itiraz usulü ise 298 sayılı Kanun'un 130. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre; il seçim kurulları ile bu kurulların başkanlarının yapmış oldukları işlemler aleyhine yapılan şikayetlerin reddine ilişkin verdikleri kararlara karşı, bu kararların tebliğ ve tefhiminden itibaren üç gün içinde YSK'ya itiraz edilebilir. Ayrıca il seçim kurullarının oluşumuna karşı oluşumdan itibaren üç gün içinde, seçim günü işlemlerine ait kararlara karşı ise derhal YSK'ya başvurulabilir. Yine maddeye göre, her türlü diğer kararların aleyhine ise kararların öğrenilmesinden itibaren üç gün içerisinde ve en geç birleştirme tutanağının düzenlenmesinden itibaren üçüncü gün 17.00'ye kadar, oyların sayım dökümüne karşı birleştirme tutanağının düzenlenmesinden sonraki üçüncü gün 17.00'ye kadar

⁹⁵ Mehmet Karakaşlı, “Seçim Yargısı”, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya 2010 (Yüksek Lisans Tezi), s. 102.

başvurulabilir. Tutanak verilenlerin, seçilenlerin seçilme yeterliliğine ya da seçilmediğine karşı bu tutanağın düzenlenmesinden sonraki üçüncü gün 17.00'ye kadar YSK'ya başvurulabilir.

Maddenin devamında itirazların yazılı⁹⁶ olarak yapılması gerektiği ve başvuru dilekçesinde bulunması gerekenler yer almaktadır. Buna göre; itiraz edenin adı-soyadı ve açık adresi yazıldıktan sonra ihbar ve iddia edilen olayların içeriği ve gerekçesi de belirtilmelidir. Bu olayların delilleri gösterilmelidir. Ayrıca olayların “belgelerinin bağlanması, bu belgelerin elde edilmesi mümkün değil ise, sebeplerinin ve nereden ve ne suretle temin olunabileceğinin” bildirilmesinin gerekli olduğu da madde metninde yer almaktadır. Maddeye göre, adaylık kesinleştikten sonra bu adayın yabancı uyruklu olduğu, yaşının kanunda belirtilen sınırdan aşağı olduğu, seçilme yeterliliğine engel olacak bir mahkumiyetinin olduğu ya da adayın okuma yazmasının olmadığı yönündeki iddialarla adaylara itiraz edilebilir. Bunlardan başka nedenlerle itiraz edilemez. Bu şartları taşımayan dilekçelerin reddedileceği de maddenin son fıkrasında düzenlenmiştir.

298 sayılı Kanun'un 110. maddesinde kimlerin itiraza yetkili olduğu düzenlenmiştir. Buna göre; Kanun'da yer alan kurulların ya da başkanlarının kesin nitelikte olmayan kararlarına karşı itiraz edilebilir. Bu kararlara karşı yalnızca seçmenler, müşahitler, partiler ya da bunların kuruluş kademelerinin başkanları ile vekilleri, adaylar, milletvekilleri, Cumhuriyet Senatosu üyeleri itiraz edebilir. Başka bir deyişle il seçim kurullarının kesin olmayan kararlarına karşı itiraz etme yetkisine sahip olan kişiler kanunda sınırlı olarak sayılmıştır. Bu sayılanlar dışındakilerin itirazları ise YSK tarafından yapılan incelemede yetki sebebiyle reddedilecektir.

Yapılan itirazları YSK ilk olarak esasa girmeden inceler. Bu, şekli bir incelemedir. Bu inceleme sonucunda eğer itirazda ön inceleme aşamasına geçmeye engel bir durum, bir eksiklik varsa YSK bu itirazı reddeder. Ret sebebi olarak; hukuki yarar yokluğu, süre, belgesizlik,⁹⁷ yetki vb. sayılabilir.

⁹⁶ 298 sayılı Kanun'un 112. maddesinin son fıkrasına göre “Yüksek Seçim Kuruluna yapılacak itirazların yazılı olması lazımdır.” İl seçim kurullarının kararlarına karşı itiraz mercii YSK olduğu için madde gereğince bu itirazlar yazılı olarak yapılmalıdır.

⁹⁷ Örneğin; “Dilekçeye ekli belgeler arasında 8/2/1969 günlü ve 1 sayılı ve 13/2/1969 günlü ve 2 sayılı il seçim kurulu kararlarının itirazcıya tebliğ olduğuna ilişkin belge itirazcı tarafından dilekçeye eklenmemiş bulunduğundan itirazcının 8/2/1969 günlü ve 1 sayılı il seçim kurulu kararına karşı, 26/4/1961 günlü ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanunun 130 uncu maddesinde gösteren süreler içinde, itirazda bulunup bulunmadığı belli olmadığından itirazcının bu karara karşı vaki itirazının süreyi belli eden belgenin itiraz dilekçesine

“Hukuki niteliği bakımından, tamamlanması ulaşmaya bağlı birer beyan olan itiraz beyanlarının hukukun genel prensiplerine göre kanuni süresi içinde kanunun gösterdiği yere veya itirazı inceleyecek kurula yapılmış olması şarttır. ...itirazcı parti başkanı kararı öğrendiği günden başlayarak üç gün içinde il seçim kuruluna baş vurmayarak itiraz dilekçesini 4/10/1961 gününde postaya vermiş ve bu dilekçe kurulumuza 7/10/1961 gününde ulaşmıştır. Şu hâlde, itiraz için konulan üç günlük kanuni süre geçirilmiştir. Bu bakımdan itirazın reddine...”⁹⁸

YSK 09.10.1961 tarihli ve 271 numaralı yukarıdaki kararında, il seçim kurulu kararlarına karşı yapılan itirazlarda aranan 3 günlük kanuni süre şartının sağlanmaması sebebiyle itirazın reddine karar vermiştir. Ön inceleme aşamasından geçen itirazlar hakkında kabul veya ret şeklindeki esasa yönelik kararı da yine YSK verir.⁹⁹ Yani itiraz ya reddedilir¹⁰⁰ ya da kabul edilir.¹⁰¹

YSK tarafından kısmen kabul, kısmen ret yönünde karar verildiği de olmuştur. Kurul tarafından itirazın kabul edildiği hallerde il seçim kurulu kararının iptali, yok sayılması¹⁰² veya bu kararın kaldırılması şeklinde kararlar da verilebilmektedir. Ayrıca karar verilmesine yer olmadığı,¹⁰³ yetkisizlik veya görevsizlik yönünde de kararları vardır. Görevsizlik yönünde karar verdiği hallerde YSK görevli mercii göstermek zorunda değildir. Çünkü YSK genel görevli mahkeme değildir. Seçim kanunlarında da görevsizlik kararı veren kurulun görevli mercii göstermesi zorunluluğu düzenlenmemiştir.¹⁰⁴

eklenmemiş bulunması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.” YSKK No: 1969/44, Karar Tarihi: 24.02.1969, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/13147.pdf>, (E.T., 04.01.2020).

⁹⁸ YSKK No: 1961/271, İtiraz No: 115, Karar Tarihi: 09.10.1961

⁹⁹ Karakaşlı, s. 104-105

¹⁰⁰ YSKK No: 1969/44, Karar Tarihi: 24.02.1969, YSKK No: 1961/210, İtiraz No: 62, Karar Tarihi: 27.09.1961

¹⁰¹ YSK'nın, itirazı kabul edip il seçim kurulunun kararını kaldırmasına örnek olarak 1961/196 numaralı kararı örnek olarak verilebilir. Buna göre; “İtirazın kabulüne, İl Seçim Kurulu kararının kaldırılmasına ve İbrahim Ünal'ın C. K. M. P. Niğde Milletvekilliği adayları listesinden çıkarılmasına...” YSKK No: 1961/196, İtiraz Esas No: 48, Karar Tarihi: 26.09.1961

¹⁰² Örneğin; “İzmir İl Seçim Kurulunun 3 sayılı ve 5/10/1961 günlü kararının **yok sayılan** bir karar olduğuna ve karar örneklerinden bir tanesinin İzmir İl Seçim Kuruluna, bir tanesinin Çeşme İlçe Seçim Kuruluna ve bir tanesinin de itirazcılara gönderilmesine...” YSKK No: 1961/272, İtiraz No:116, Karar Tarihi: 09.10.1961, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10931.pdf>, (E.T., 04.01.2020).

¹⁰³ Örneğin; “İl seçim kurulu kararına karşı Kurulumuza bir itirazda bulunmamış olan Hasan Gökçe hakkında il seçim kurulunca verilen karar üzerine Kurulumuzca bir **işlem yapılmasına yer olmadığına**, bu kararın Resmî Gazetede yayınlanmasına 4/10/1961 de oybirliğiyle karar verildi.” YSKK No: 1961/261, İtiraz No: 109, Karar Tarihi: 04.10.1961, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10928.pdf>, (E.T., 05.01.2020).

Aynı şekilde; “Gelen kâğıtlar üzerinde işlem yapılmasına yer olmadığına...” YSKK No: 1961/191, İtiraz No: 43, Karar Tarihi: 26.09.1961

¹⁰⁴ Karakaşlı, s. 105

1.1.3. İlçe Seçim Kurulları

1.1.3.1. İlçe Seçim Kurullarının Kuruluşu ve Yapısı

İlçe seçim kurulu 5545 sayılı “Milletvekilleri Seçimi Kanunu” ve sonrasında da 298 sayılı Kanun’da düzenlenmiştir. 5545 sayılı Kanun’un 67. maddesinde ilçe seçim kurulunun üye sayısı altı olarak belirlenmişti. Kurulun başkanı ilçedeki en yüksek dereceli hakimdi. Aynı derecede birden fazla hakim bulunması durumunda en kıdemli hakimin başkanlık edeceği düzenlenmişti. Kıdemlerde eşitlik olursa en yaşlı hakimin başkanlık edeceği de fıkranın devamında yer almaktaydı.

298 sayılı Kanun’un 10. Maddesine göre ilçe seçim kurulu, her ilçede kurulur. Aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre ise, “Son nüfus sayımına göre nüfusu 200.000’i aşan ilçelerde, köy ve mahalle sınırları (seçim bölgeleri) esas alınarak ve mümkün olduğu nispette nüfus sayısında eşitlik gözetilerek; birden fazla ilçe seçim kurulu teşkil edilir.” Nitekim YSK bir kararında ikinci bir ilçe seçim kurulunun kurulmasına karar vermiştir. Bu karara göre, Malatya’nın merkez ilçesinin nüfusunun, kanunda belirtildiği gibi 200.000’i aşmasıyla yapılan başvuru üzerine YSK ikinci ilçe seçim kurulunun kurulması gerektiğine karar vermiştir.¹⁰⁵

Kurul, bir başkan altı asıl ve altı yedek olmak üzere on üç üyeden meydana gelmektedir. Görev süresi iki yıldır. Madde 18’e göre ilçe seçim kurulunun başkanı, ilçedeki en kıdemli hakimdir. Kurul asıl üyeleriyle toplanır, asıl üyenin katılmadığı durumlarda yedek üye katılır. Merkez ilçe seçim kurullarının başkanı ise il seçim kurulu başkanı olan hakimden sonra gelen en kıdemli hakimdir. 19. maddenin ilk fıkrasında ise dört asıl dört yedek üyenin, siyasi partilerden alınacağı düzenlenmiştir. Bu üyelerin alınma usulü, ilgili fıkra da açıklanmıştır. YSK verdiği kararlarda bu madde gereğince şartları sağlayan partileri açıklar.¹⁰⁶ İkinci fıkraya göre ise, kalan iki asıl ve iki yedek üye fıkra da belirtilen şartları sağlayan devlet memurları arasından “ad çekme” usulüyle seçilir.¹⁰⁷

¹⁰⁵ YSKK No: 1971/11, Karar Tarihi: 19.01.1971, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/13737.pdf>, (E.T., 09.01.2020).

¹⁰⁶ YSKK No: 2012/15, Karar Tarihi: 14.01.2012, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/01/20120118-12.htm>, (E.T., 09.01.2020).

¹⁰⁷ Yılmaz **Aliefendioğlu**, “Temsili Demokrasinin “Seçim” Ayağı”, *TBB Dergisi*, Sayı 60, 2005, s. 93

Gönenç'e göre ilçe seçim kurulları, seçim hiyerarşisinde son halkadır. İl seçim kurullarının faaliyetleri ilçe düzeyinde görülür. Fakat il seçim kurulları ile ilçe seçim kurullarının görev ve yetki alanları farklıdır.¹⁰⁸

1.1.3.1.1. Merkez İlçe Seçim Kurulu

Merkez ilçe seçim kurulları o ilin merkezinde bulunur.¹⁰⁹ 298 sayılı Kanun madde 10 fıkra 2'de il merkezlerinde merkez ilçe seçim kurulu oluşturulacağı düzenlenmiştir. Aynı Kanun'un 18. maddesinde ise merkez ilçe seçim kurullarına kimin başkanlık edeceği düzenlenmiştir. Buna göre merkez ilçe seçim kurullarına "...il seçim kurullarına başkanlık edecek hâkimden sonra gelen en kıdemli hâkim" başkanlık eder.

1.1.3.1.2. Geçici İlçe Seçim Kurulları

18. maddenin üçüncü fıkrasında geçici ilçe seçim kurullarından bahsedilmiştir. Bu fıkra uyarınca, sandıktan çıkan sonuçları birleştirerek ilçe seçim kuruluna teslim görevi, oluşturulacak bu geçici ilçe seçim kurullarına aittir. Bu kurulların oluşturulabilmesi için o ilçede seçmen sayısının 25.000'i geçmesi gerekir. Sandık kurul başkanlarının ve üyelerden birinin eğitimini de geçici kurullar yapar. Böylece bu geçici kurulların oluşturulmasıyla iş dağılımı yapılarak ilçe seçim kurullarının yükü biraz hafiflemiş olur.

Fıkranın devamında geçici ilçe seçim kurullarının özellikleri yer almaktadır. Buna göre; geçici kurullar bir başkan ve altı üye olmak üzere yedi üyeden oluşur. "İl ve ilçe seçim kurullarında görev almış hâkimlerden sonra gelen en kıdemli hâkimler bu kurullara başkanlık eder." Kurul başkanı iki üyeyi kamu görevlileri arasından seçer. Dört asıl dört yedek üye ise partilerden alınır. Kurulların çalışma usul ve esasları ile çalışma süresini YSK belirler.

YSK 139 sayılı Genelgenin 6. maddesinde ilçe seçim kurulu ve geçici ilçe seçim kurullarının görev yerlerinin bir kamu binası olduğunu düzenlemiştir. Bu kamu binalarının özellikleri ise yine aynı maddede yer almaktadır. YSK genelgelerine göre ise bu kamu binalarının, ilçe seçim kurullarının sandık kurulları ve bina sorumluları ile

¹⁰⁸ Gönenç, s. 62.

¹⁰⁹ Aydın, s.78

iletişimlerini, evrak ve malzeme alışverişlerini kolayca gerçekleştirebilecekleri yerlerde olması gerekmektedir.¹¹⁰

Geçici ilçe seçim kurullarının görev ve yetkileri 298 sayılı Kanun'a atıf yapılmak suretiyle 139 sayılı Genelgenin 7. maddesinde sayılmıştır. Görev alanı içinde bulunan ve seçim işlerinde kullanılacak olan araç gereçler, sandık ve basılı evrakları sandık kurullarına teslim ederler. Burada esas olan bunların sandık kurullarına güven içinde teslim edilmesidir. Ayrıca ilçe seçim kurulları tarafından kendisine verilen evrakları da güvenle muhafaza etmelidir. Kurul, görevli olduğu alanda seçimlerin huzuru ve güveninden de sorumludur. Bunlarla birlikte sonuçların aksamaması için gerekli önlemleri de alır. "SEÇSİS'ten elektronik ortamda alınan il genel meclisi, büyükşehir belediye başkanı, belediye başkanı ve belediye meclisi üyeliği seçimlerine ilişkin sandık sonuç tutanakları ile sayım ve döküm cetvellerinde" her bir sandık için ayrı sandık numarası ve ayrı bir kare kod kaydı bulunduğu için bu tutanakların sadece çıktısını almakla görevlidir. Yine maddenin ç ve d bendine göre, itiraz ve şikayetleri inceleyerek karara bağlama görevi vardır.

"ç) Oy verme sürecinde yapılacak şikâyet ve itirazlar ile geçici ilçe seçim kurulu ve sandık kurulu tutanağındaki maddi hataları derhal inceleyip sonuçlandırmak,

d) Sandık kurullarından itiraz üzerine verilen kararlara karşı veya doğrudan gelen itirazları itirazın yapıldığı tarihten sonraki ikinci gün saat 17.00'ye kadar karara bağlamak ve verilen kararı itirazı yapan hazırsa kendisine bildirmek..."

Fakat itiraz eden eğer hazır değilse geçici ilçe seçim kurullarının bu kararı tebliğ etme görevi bulunmaktadır. Son olarak, bağlı olduğu ilçe seçim kuruluna sandık kurullarının mühürlerini teslim etmek, YSK ve ilçe seçim kurulları tarafından alınacak kararlara uymak, geçici ilçe seçim kurullarının görevleri arasında sayılmıştır. Bu sayılan görev ve yetkilerin sonuna 139 sayılı Genelgede not olarak geçici ilçe seçim kurullarının kendi görev alanları içerisinde ilçe seçim kurullarının bütün yetkilerini haiz oldukları da eklenmiştir.¹¹¹

¹¹⁰ YSK 139 SAYILI GENELGE, "31 Mart 2019 Pazar Günü Yapılacak Mahalli İdareler Seçimlerinde İl, İlçe ve Geçici İlçe Seçim Kurullarının Görev ve Yetkileri", Ankara 2019, s. 4. Ayrıca bkz. YSK 139 SAYILI GENELGE, "24 Haziran 2018 Pazar Günü Birlikte Yapılacak Olan Cumhurbaşkanı Seçimi ve 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimi ile İlk Oylamada Geçerli Oyların Salt Çoğunluğu Sağlanamadığı Takdirde İkinci Oylaması 8 Temmuz 2018 Pazar Günü Yapılacak Olan Cumhurbaşkanı Seçiminde İl, İlçe ve Geçici İlçe Seçim Kurullarının Görev ve Yetkileri"

¹¹¹ YSK 139 Sayılı Genelge, "31 Mart 2019 Pazar Günü Yapılacak Mahalli İdareler Seçimlerinde İl, İlçe ve Geçici İlçe Seçim Kurullarının Görev ve Yetkileri", Ankara 2019, s. 4-5

1.1.3.1.3. Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu

298 sayılı Kanun'un seçim kurullarını düzenleyen 10.maddesindeki ek cümle “Yurt dışında bulunan vatandaşların oy kullanmalarıyla ilgili seçim işlerini yönetmek üzere Ankara İl Seçim Kuruluna bağlı Yurt Dışı İlçe Seçim Kurulu oluşturulur. İhtiyaç duyulması halinde birden fazla yurt dışı ilçe seçim kurulu teşkil edilebilir.” şeklindedir. Bu maddeye göre, yurt dışı ilçe seçim kurulu Ankara’da bulunan il seçim kuruluna bağlıdır. Seçim işlerini yönetir. İhtiyaca göre sayısı artırılabilir. Bu ek cümle maddeye 13 Mart 2008 tarihinde 5749 sayılı Kanun ile eklenmiştir. Karakaşlı’ya göre; seçim kanunlarında ilk kez bir ilçe seçim kurulunun yani yurt dışı ilçe seçim kurulunun bağlı bulunduğu il seçim kurulu bu madde ile belirtilmiştir.¹¹²

Bu ek cümle öncesinde, yurt dışında bulunan vatandaşlar yalnızca gümrüklerde oylarını kullanabiliyorlardı. Fakat 5749 sayılı Kanun ile 298 sayılı Kanun’a 94/A/B/C/D/E maddeleri eklenmiştir. Bu maddelerde yurt dışında bulunan vatandaşlarımızın oy verme yöntemleri düzenlenmiştir. Bu maddelerde düzenlenen yöntemler ise şu şekildedir: mektupla oy verme, sandıkta oy verme, elektronik ortamda oy verme ve yine gümrük kapılarında oy verme. 298 sayılı Kanun’un 94/A maddesine göre;

“Yurt dışı seçmenlerin oy kullanmasında; sandık, gümrük kapılarında oy kullanma veya elektronik oylama yöntemlerinin birlikte veya ayrı ayrı uygulanmasına, seçim türüne ve yabancı ülkenin durumuna göre, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınarak Yüksek Seçim Kurulunca karar verilir.”

Yani sayılan yöntemler birlikte veya ayrı ayrı da uygulanabilmektedir. Buna Yüksek Seçim Kurulu karar verir. Ancak Anayasa Mahkemesi 29.05.2008 tarihli kararında mektupla oy kullanmayı iptal etmiştir.¹¹³

Yurt dışı ilçe seçim kurulunun görev ve yetkileri 298 sayılı Kanun’unda ve Yüksek Seçim Kurulunun “12 Haziran 2011 Pazar Günü Yapılacak XXIV. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde İl, İlçe, Yurt Dışı İlçe ve Geçici İlçe Seçim Kurullarının Görev ve Yetkilerini Gösterir” genelgesinde düzenlenmiştir. Yine 298 sayılı Kanun’un 10. Maddesindeki ek cümleye göre yurt dışındaki vatandaşlarımızın oy kullanmaları ile ilgili seçim işlerini, yurt dışı ilçe seçim kurulu yönetir.

¹¹² Karakaşlı, s. 110

¹¹³ Bkz. AYMK, E: 2008/33, K, 2008/113, T. 29.05.2008, (Kanunum Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

YSK'nın genelgesine göre ise yurt dışı ilçe seçim kurullarının görev ve yetkileri şu şekildedir:¹¹⁴

“Yerleşim yeri yurt dışında olup da askı süresi içinde herhangi bir nedenle yurt içerisinde bulunan seçmenlerin yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlarının yapılması için ibraz ettikleri belgelerle birlikte adres beyan formunu onaylayarak Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne göndermek,”

Yukarıda belirtilen bu maddenin aynısı 298 sayılı Kanun'un 20/A maddesinin 6. fıkrasında da mevcuttur. Buna göre, normalde yurt dışında ikamet eden fakat bir sebeple askı süresi içinde ülkemizde olan vatandaşlar yurt dışı seçmen kütüğüne kayıt olabilmek için, yurt dışı ilçe seçim kuruluna gerekli belgeleri ibraz ederler. Bu belgeleri kanunda belirtilen ilgili yere gönderme görevi yurt dışı ilçe seçim kuruluna aittir.

“Askerlikten terhis olanlardan yurt dışı seçmen kütüğünde kaydı bulunmayanlar ile kesinleşmiş mahkeme kararıyla kısıtlı olup da, kısıtlılık hali sona eren Türk vatandaşlarının başvurularını kabul etmek ve yurt dışı seçmen kütüğüne kaydını sağlamak,” ve “Yurt dışı seçmen kütüğüne kayıtlı olmakla beraber, silah altında bulunan erler, erbaşlar ve askeri öğrenciler (izinli olsalar bile) ile kesinleşmiş mahkeme kararı ile kısıtlanan seçmenlerin yurt dışı seçmen kütüğündeki kayıtlarının dondurulmasına karar vermek,”

20/A maddesinin 8. ve 9. fıkraları ile, ilgili genelgenin C başlığının 3. ve 4. fıkralarında yer alan yukarıdaki bu düzenlemeye göre; önceden belirli sebepler yüzünden seçmen olamayan fakat bu sebepler ortadan kalktıktan sonra seçmen olmak isteyenlerin başvuruları halinde, kütüğe kayıtlarını sağlama görevi yurt dışı ilçe seçim kuruludur. Zira devamındaki fıkra seçmen olmanın önündeki engellerden bazılarını düzenlemiştir ve bu iki fıkra birbirine zıttır. Buna göre; “Silah altında bulunan erler, erbaşlar ve askeri öğrenciler (izinli olsalar bile) ile kesinleşmiş mahkeme kararı ile kısıtlananlar” seçmen olamazlar. İkinci fıkraya göre, seçmen olan kişiler kısıtlanır veya silah altına alınırsa yurt dışı ilçe seçim kurulu bu kişilerin kayıtlarını dondurmakla görevlidir. Yurt dışı ilçe seçim kuruluna başvuru yapmak suretiyle, askerlikten terhis olanlar ile kısıtlılığı ortadan kaldırılanlar ise ilk fıkra gereğince seçmen olabilirler.

Genelgenin C başlığının 5. fıkrası ve 298 sayılı Kanun'un 20/A maddesinin 6. Fıkrasında bulunan aynı düzenlemeye göre; “Yurt dışı seçmen kütüğüne askı süresinde yapılacak itirazları sonuçlandırmak, verilecek kararları Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne göndermek ve bu kararlara uygun gerekli kayıt ve düzeltme

¹¹⁴ Bkz. “12 Haziran 2011 Pazar Günü Yapılacak XXIV. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde İl, İlçe, Yurt Dışı İlçe ve Geçici İlçe Seçim Kurullarının Görev ve Yetkilerini Gösterir Genelge”, Karar No:164, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/03/20110311-8.htm>, (E.T., 20.01.2020).

işlemlerini yaptırmak,” yurt dışı ilçe seçim kurullarının görevleri arasındadır. 298 sayılı Kanun’un 6. fıkrasında genelgedeki düzenlemeye ek olarak, bu itirazların doğrudan veya konsolosluklar aracılığıyla yapılabileceğine yer verilmiştir.

“Yurt dışı seçmen kütüğüne yazılması için ilan süresi içinde yapılan başvuruların kütüğe kaydedilmesine karar verildiği halde, kesinleşen yurt dışı seçmen kütüğünde ismi yer almayan seçmenlerin, yurt dışı seçmen kütüğünün kesinleşmesine bakılmaksızın kütüğe ilave edilmelerine karar vermek ve Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğüne göndermek.”

Genelgenin yukarıda belirtilen son fıkrası ve bu fıkra ile aynı olan 298 sayılı Kanun’un 20/A maddesinin 10. fıkrası gereğince yurt dışı ilçe seçim kurulunun, kesinleşen seçmen kütüğüne seçmen ilave edebilme yetkisi mevcuttur.

Yurt dışı ilçe seçim kurulunun bu genelgede yer alan görevlerine ilaveten 298 sayılı Kanun’da çeşitli görevler yer almaktadır. 20/A maddesinin 2. ve 3. fıkralarına göre yurt dışı ilçe seçim kurulu sandık kurullarını oluşturur, oy pusulalarını, zarfları, diğer seçim araç gereçlerini seçim gününden “en geç yedi gün önce” yurt dışı temsilciliklerine Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla gönderir. Gerek duyulursa oy sandığı oy kabini gibi seçim için olmazsa olmaz araçların teminini yine Bakanlıktan ister. 4. ve 5. Fıkralara göre ise, yurt dışındaki sandık kurullarının karar ve işlemlerine karşı yurt dışı ilçe seçim kurullarına itiraz ve şikayette bulunulabilir. Yurt dışı ilçe seçim kurulları kendisine yapılan bu itiraz ve şikayetleri karara bağlar. Başka bir deyişle yurt dışı sandık kurullarını kuran yurt dışı ilçe seçim kurulu, bunların verdikleri kararlara ve yaptıkları işlemlere karşı da itiraz merciidir. Ayrıca sandık kurullarının seçim iş ve işlemleri konusunda soracakları soruları da yurt dışı ilçe seçim kurulları gecikmeksizin cevaplar. 11 ve 12. fıkralara göre ise yurt dışından getirilen oy torbalarını kanunda belirtilen esaslara uymak suretiyle açtırarak sayım ve dökümünü yurt dışı ilçe seçim kurulları yaptırır. Bu oy torbalarının ağzı mühürlü olarak gelir. Sayım döküm neticesinde tutanak tutulur ve birleştirme işlemleri yapılır. Bunlar Ankara il seçim kuruluna iletilir. Yurt dışı ilçe seçim kurulları ayrıca kanunlarla kendisine verilen diğer görevleri yapmakla da mükelleftir.

1.1.3.2. İlçe Seçim Kurullarının Görev ve Yetkileri

Birçok yerde düzenlendiği gibi 21.02.1950 tarihli 5545 sayılı “Milletvekilleri Seçimi Kanunu” madde 69’da da ilçe seçim kurullarının görev yetkileri düzenlenmiştir. Buna göre ilçe seçim kurulunun en önemli görevi seçim nizamını sağlamaktır. Seçim işlerini denetler. Ayrıca ilçede bulunan sandık kurullarına seçim araç gereçlerini ve oy

sandıklarının gönderir, sandık kurullarına karşı yapılan itirazları kesin olarak karara bağlar. Sandık kurullarını gerekli durumlarda bilgilendirir. Sandık kurullarında bulunan müşahitlere vesika verir. Tutanakları birleştirir. İlgili tutanak ve evrakları da ekleyerek bu tutanakları il seçim kuruluna gönderir.

Benzer düzenlemeler 298 sayılı Kanun'da da mevcuttur. 5545 sayılı Kanun'a ek olarak sandık kurullarının ilçe seçim kurulları tarafından kurulacağı düzenlenmiştir. YSK genelgesinde ise sandık kurullarını oluşturma yetkisinin ilçe seçim kurulu başkanına ait olduğunu belirtilmiştir.¹¹⁵

298 sayılı Kanun madde 20'de, 5545'ten farklı olarak sandık kurullarının işlemlerine ve kararlarına karşı itirazların karara bağlanacağı düzenlenmiş fakat itiraz üzerine verilecek kararların kesin olup olmadığı maddede belirtilmemiştir. Bir diğer fark ise müşahitlere vesika verme görevinin 298 sayılı Kanun'da yer almamasıdır.

298 sayılı Kanun'da yer alan diğer görev ve yetkiler ise şu şekildedir: 128. maddenin 4. fıkrasına göre "İlçe seçim kurulları, itirazları en geç itirazın yapıldığı tarihten sonraki ikinci gün saat 17.00'ye kadar karara bağlar. İtirazı yapan hazır ise, karar kendisine bildirilir; değilse tebliğ edilir". Bu maddede sandık kurullarının işlem veya kararları aleyhine ilçe seçim kurullarına başvuru yapıldığında bu itirazların ne zamana kadar karara bağlanacağı düzenlenmiştir. YSK kararına göre, bu şekilde süre belirlenmesi işi çabuklaştırma amacıyladır.¹¹⁶

94. maddenin ilk fıkrasına göre ilçe seçim kurulu başkanı, görev yaptığı sandık seçmen listesinde kaydı bulunması gereken ancak bulunmayan görevlilere bir belge verir. Bu belgede bu kişilerin seçmen olduğu, hangi seçimde oy kullanabilecekleri ve seçmen listesindeki bilgiler bulunur. Zira sandık kurulu başkan ve üyeleri, bina sorumluları, seçimde görevli kolluk ve sandık kurulu üyelerinin ulaşımını sağlayan görevlilerin seçimin yapıldığı çevrede oy kullanma hakları bulunmaktadır. Bu seçmenlerin halihazırda kayıtlı buldukları sandık seçmen listesine meşruhat verilir ve kayıtlı oldukları sandık kuruluna bu durum bildirilir.

¹¹⁵ Bkz. "12 Haziran 2011 Pazar Günü Yapılacak XXIV. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde İl, İlçe, Yurt Dışı İlçe ve Geçici İlçe Seçim Kurullarının Görev ve Yetkilerini Gösterir Genelge", Karar No: 164, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/03/20110311-8.htm>, (E.T., 25.01.2020).

¹¹⁶ YSKK No: 1968/780, 12938 sayılı Resmî Gazete, T. 01.07.1968, "Sandık kurulu işlemlerine karşı süresinde yapılan itirazların ilçe seçim kurulunca 298 sayılı Kanun'un 128. Maddesinde belirtilen süre içerisinde inceleneneğine ilişkin hüküm işi çabuklaştırmayı hedef tutan bir hükümdür. Kararın süresinde verilmemiş olması kazanılmış haklara hâlel getirmez.", Dündar, s. 160.

Bu görevlere ek olarak YSK'nın bahsedilen bu genelgesinde de ilçe seçim kurulunun görev ve yetkilerine yer verilmiştir.¹¹⁷

“Sandık kurullarını oluşturmak (bu yetki ilçe seçim kurulu başkanına aittir), birden çok mahalle, semt veya mezradan oluşan muhtarlıklarda veya birbirine yakın köylerde seçim işlerinin düzenli yürütülebilmesi için gerekli görülüyorsa sandık kurullarının bir yerde toplanmasına karar verilmesi halinde bu durumu seçim gününden bir hafta önce sağlayarak duyurmak”¹¹⁸

Sandık kurullarını oluşturma yetkisine sahip olan ilçe seçim kurulu yukarıda belirtilen B maddesinin ilk fıkrasına göre, gerekli gördüğü hallerde sandık kurullarını bir araya toplayabilmektedir. Burada amaç, seçim işlerinin düzenli şekilde yürütülebilmesidir.

B maddesinin 12. ve 13. fıkrasına göre ilçe seçim kurulları, tutukluların oy kullanacakları oy sandıklarının nereye konulacağını belirler. Bu belirlemeyi yaparken cezaevi idaresinin de görüşünü alır. Ayrıca ilçe seçim kurulu, buralardaki oy verme işlemlerinin denetimin de yapar. Buralardaki tutuklu ve taksirli suçlardan hükümlü bulunanların askı listesini il seçim kurulu, askı gününden bir gün evvel gönderir. Ayrıca engelli olan seçmenlerin oy kullanmada sıkıntı yaşamaması için ilçe seçim kurullarının, sandık yerini saptama konusunda gerekli önlemleri alması gerektiği genelgenin 14. fıkrasında yer almaktadır.

1.1.4. Sandık Kurulları

Seçim sürecinde kilit rol oynayan sandık kurulları sürekli bir kurul değildir. Seçim dönemi için oluşturulur. 298 sayılı Kanun madde 10'da “...seçim bölgelerine konulacak her sandık için bir sandık kurulu” bulunacağı düzenlenmiştir ve ilçe seçim kurulları da görevleri gereği sandık kurullarını kurar. Bu yetkinin ilçe seçim kurulu başkanına ait olduğu YSK genelgesinde belirtilmiştir.

Sandık kurullarını kurmada ilçe seçim kurulu başkanı yetkilidir ve ne zaman kurulacağı da 298 sayılı Kanun'un 24. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre YSK'nın tespit ve ilan edeceği tarihte sandık kurulları kurulur. 2. fıkraya göre ise, sandık kurulu

¹¹⁷ Bkz. “12 Haziran 2011 Pazar Günü Yapılacak XXIV. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde İl, İlçe, Yurt Dışı İlçe ve Geçici İlçe Seçim Kurullarının Görev ve Yetkilerini Gösterir Genelge”, Karar No: 164, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/03/20110311-8.htm>, (E.T., 25.01.2020).

¹¹⁸ Bu madde benzer şekilde 2972 sayılı “Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun” ek madde 2'de “Dağınık mahalle ve sair yerleşim yerleri bulunan köylerde veya köylerin birbirlerine yakın olduğu durumlarda seçim sandıklarının bir tek mahalle veya bir tek köyde toplanması, seçim gününden en az bir hafta önce ilan edilmek koşuluyla İlçe Seçim Kurulunca kararlaştırılabilir.” denilmek suretiyle yer almaktadır.

üyeleri YSK tarafından belirlenen tarihte göreve başlarlar. YSK bu tarihi tespit ederken seçim çevrelerinin yerel özelliklerini dikkate alır. Üyeler, sayımla ilgili evrak ve belgeler ilçe seçim kuruluna teslim edilmedikçe çalışmayı bırakmazlar.”¹¹⁹

5545 sayılı Kanun’un sandık kurulu başlıklı 70. maddesinde sandık kurulunun “bir başkan ve dört üyeden meydana geleceği” düzenlenmişken 298 sayılı Kanun’da bu sayı farklıdır. 21. maddeye göre “Sandık kurulu bir başkan ile altı asıl ve altı yedek üyeden kurulur. Bu kurul asıl üyeleriyle toplanır.” Yani üye sayısı başkan dahil on üçtür. Fakat kurulun “asıl üyeleri” ile toplanacağı belirtilmiştir.

2018 değişikliğinden sonra “Sandık kurulu başkanının belirlenmesi” başlığını alan 298 sayılı Kanun’un 22. maddesinde, sandık kurulu başkanının nasıl seçileceği düzenlenmiştir. Madde içeriği 13 Mart 2018 kabul tarihli 7102 sayılı Kanun¹²⁰ ile yapılan değişiklikle bugünkü halini almıştır.

“İlçede görev yapan tüm kamu görevlilerinin listesi, mülki idare amiri tarafından yerleşim yeri adresleri esas alınmak suretiyle ilgili ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gönderilir.¹²¹ İlçe seçim kurulu başkanı, bu kamu görevlileri arasından ihtiyaç duyulan sandık kurulu başkanı sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişiler arasından mâni hali bulunmayanları sandık kurulu başkanı olarak belirler. Sandık kurulu başkanının göreve gelmemesi halinde, kamu görevlileri arasından belirlenen üye, bu üyenin de bulunmaması durumunda en yaşlı üye kurula başkanlık eder.”¹²²

Sandık kurulu başkanını, ilçe seçim kurulu başkanının seçeceği yukarıda yer verilen bu madde ile hüküm altına alınmıştır. Madde metninden, sandık kuruluna başkanlık edecek kişilerin kamu görevlisi sıfatını haiz olmaları gerektiği anlaşılmaktadır. Zira ilçede görev yapan kamu görevlileri arasından ad çekme usulüyle bir seçim yapılır. Ancak ad çekme suretiyle tespit edilen kişilerden de “mâni hali bulunmayanlar” başkan olabileceklerdir. Kanun koyucu burada ilçe seçim kurulu başkanına bir takdir yetkisi tanımıştır.

¹¹⁹ Örneğin Yüksek Seçim Kurulu 139 sayılı genelgesinin 12. maddesinde bu durumu, “31 Mart 2019 Pazar Günü Yapılacak Mahalli İdareler Seçimleri” için şu şekilde düzenlemiştir: “İlçe seçim kurullarınca, sandık kurullarının oluşum çalışmalarına 19 Şubat 2019 Salı günü başlanacak ve 4 Mart 2019 Pazartesi günü tamamlanarak görevlilere tebliğ edilecektir. b) Sandık kurulu üyeleri 30 Mart 2019 Cumartesi günü göreve başlayacak ve oyların sayımına ilişkin belgeler ilçe seçim kuruluna teslim edilinceye kadar aralıksız çalışacaklardır.”

¹²⁰ Bkz. 7102 sayılı “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”

¹²¹ YSK’nın 139 sayılı genelgesinin 9. Maddesinde bu cümlelerin devamına parantez içerisinde “İlçe seçim kurulu başkanı mülki idare amiri tarafından gönderilen listede yer almayan diğer kamu kurumlarındaki kamu görevlilerini re’sen istemeli ve listeye eklemelidir.” cümlesi yer almaktadır.

¹²² 298 sayılı kanun madde 22, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>,(E.T.: 04.07.2020).

“İlçe seçim kurulu toplanarak seçim bölgesindeki veya dışındaki seçmenler arasından iyi şöhret sahibi olmakla tanınmış, okur yazar kimselerden kurula bağlı seçim bölgelerindeki sandıklardan her biri için ikişer kişiden mürekkep bir liste tertip eder. Kurul, bunlardan birini aleni kur'a ile sandık başkanlığına seçer. Sandık kurulu başkanının vazifesi başına gelmemesi halinde, yerine kurul üyelerinden en yaşlısı başkanlık eder.”

5545 sayılı Kanun zamanında ise bu madde yukarıdaki şekildeydi. 5545 sayılı Kanun'un yukarıdaki 71. maddesi ilçe seçim kurulu başkanına değil, kurulun kendisine sandık kurulu başkanını seçme yetkisi verilmişti. Ayrıca başkan olabilmek için 298 sayılı Kanun'dan farklı olarak birtakım özellikler belirtilmiş, başkanın seçmenler arasından seçileceği düzenlenmiştir.

“Sandık kurulunda görevlendirilecek başkan ve üyelerin belirlenmesinde, öncelikle yerleşim yerinin bulunduğu muhtarlık seçim çevresi, mümkün olmadığı takdirde belde veya ilçe esas alınmalıdır.”¹²³ YSK'nın 139 sayılı genelgesinin 8. maddesinde bu düzenleme yer almaktadır. Maddede, görevlendirilecek başkan ve üyelerin belirlenmesinde neyin esas alınacağına yer verilmektedir.

Sandık kurulu üyeliklerinin nasıl belirleneceği ise 298 sayılı Kanun'un 23. maddesinde düzenlenmiştir.

“İlçe seçim kurulu başkanı, o seçim çevresinde seçime katılan ve ilçede teşkilatı bulunan siyasi partilerden, son milletvekili genel seçiminde o ilçede en çok oy almış olan beş partiye, her sandık için birer asıl ve birer yedek üye adını beş gün içinde bildirmelerini tebliğ eder. Bu yoldan tespit edilen sandık kurulu üye sayısı beşten az olduğu takdirde, eksik kalan üyelikler, aynı şartları taşıyan diğer siyasi partilerden, aldıkları oyların büyüklük sırasına göre, aynı usulle tamamlanır. Oylarda eşitlik halinde ad çekilir.”¹²⁴

Sandık kuruluna üye seçiminde yine ilçe seçim kurulu başkanı yer almaktadır. Fakat başkanın seçiminden farklı olarak burada siyasi partiler de etkindir. Zira maddeye göre ilçede teşkilatı bulunan ve ilçede son seçimde en çok oyu alan beş parti, sandık kurulu için üye ismi bildirir. Madde devamında; bu belirtilen yöntemlerin izlenmesine rağmen yine de 5 asıl ve yedek üye belirlenemezse ne olacağı düzenlenmiştir. Bu halde, yine ilçede seçime katılmış bulunan diğer partiler arasında ad çekme yoluna gidilir. Bu fıkranın devamına göre, “Ad çekmedeki sıraya göre, adı çıkan, eksik üyelik sayısı kadar siyasi partinin yukarıda yazılan usulle bildireceği kimseler, sandık kurulu üyesi olur.”

¹²³ YSK'nın “31 Mart 2019 Pazar Günü Yapılacak Mahalli İdareler Seçimlerinde İl, İlçe ve Geçici İlçe Seçim Kurullarının Görev ve Yetkileri” başlıklı 139 sayılı genelgesi, <http://www.ysk.gov.tr/doc/genelge/dosya/77933/2019Mahalli-Genelge139.pdf>, (E.T., 04.02.2020).

¹²⁴ 298 sayılı Kanun Madde 23, fıkra 1, 2, ve 3, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>, (E.T.:04.07.2020).

298 sayılı Kanun'un yukarıda belirtilen 23. maddesine, 13 Mart 2018 kabul tarihli 7102 sayılı Kanun ile fıkra eklenmiştir.

“İlçe seçim kurulu başkanı, sandık kurulunun kalan bir asıl ve bir yedek üyesini belirlemek için önce, 22’nci maddenin birinci fıkrası uyarınca bildirilen listeden sandık kurulu başkanı olarak belirlenmeyenler arasından, ihtiyaç duyulan sandık kurulu üye sayısının iki katı kamu görevlisini ad çekme suretiyle tespit eder ve bu kişilerden mâni hali bulunmayanları sandık kurulu asıl ve yedek üyesi olarak belirler.”

23. maddenin yukarıda belirtilen fıkralarında 5 asıl ve 5 yedek üyenin belirlenme usûlü düzenlenmiştir. 2018 yılında eklenen bu fıkra ile de geriye kalan 1 asıl ve 1 yedek üyenin belirlenmesi usulü düzenlenmiş ve bu yetki ilçe seçim kurulu başkanına verilmiştir. Böylelikle sandık kurulları için gerekli olan 6 asıl ve 6 yedek üye seçimi tamamlanmıştır.

“Yukarıdaki fıkralar gereğince belirlenen sandık kurulu asıl üyelerinden göreve gelmeyenine yerine, öncelikle, gelmeyen üyenin yedeği alınır. Sandık kurulu başkan ve üyelikleri için ad çekme işlemleri, ilçe seçim kurulu huzurunda, bu kurulun başkanı tarafından yapılır. Üyeliklerin bu şekilde doldurulması mümkün olmazsa, eksikler, ilçe seçim kurulu başkanı tarafından, o çevrede bulunan ve sandık kurulunda görev verilmesinde sakınca olmayan kimselerden doldurulur.”¹²⁵

Sandık kurullarına kamu görevlilerinin içinden başkan seçileceği ve üyelerinin de partilerce bildirilen kişiler arasından seçileceğine, kalan üyelerin de ilçe seçim kurulu başkanınca seçileceğine değindikten sonra bu kurullarda kimlerin görev alamayacağını da ele almak gerekmektedir. Bununla ilgili düzenleme 298 sayılı Kanun madde 26’da yer almaktadır.

“İdare amirleri, zabıta amir ve memurları, Askeri Ceza Kanunu’nun 3’üncü maddesinde yazılı askeri şahıslar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve adaylar, bu Kanun’da gösterilen kurullara seçilemezler. 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununa göre, siyasi partilere üye olamayacak kimseler;¹²⁶ bu kurullarda üye, müşahit veya temsilci olarak, siyasi partiler tarafından görevlendirilemezler.”

Yukarıdaki maddede sayılan vasıflara sahip kişiler, sandık kurullarına ve 298 sayılı Kanun’da yer alan diğer kurullara üye olamazlar.

¹²⁵ 298 sayılı Kanun Madde 23, fıkra 6, 7, ve 8, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>, (E.T.:04.07.2020).

¹²⁶ 648 sayılı Siyasi Partiler Kanunu madde 11a’ya göre, “Hakimler ve savcılar, Sayıştay dahil yüksek yargı organları mensupları, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri, yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, Silahlı Kuvvetler mensupları ile yükseköğretim öncesi öğrencileri siyasi partilere üye olamazlar.” Ayrıca madde 11b’de de üye olamayacaklar düzenlenmiştir. Aynı kanun madde 32’nin 5. fıkrasına göre ise “Siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurullarından birinde üye olan kimse, diğer bir il veya ilçe yönetim kurulunda üye olamaz. İl ve ilçe başkanları hakkında da aynı hüküm uygulanır.”

298 sayılı Kanun'un sandık kurulu ile ilgili birbirini takip eden maddeleri arasında sandık kurullarının görev ve yetkileri yer almamaktadır. Bu görev ve yetkiler 298 sayılı Kanun'un dördüncü bölümünde bulunmaktadır. Bu bölümün başlığı "Seçim Günü İşleri" şeklindedir. 71. Maddeye göre sandık kurulunun görev ve yetkileri arasında sandık çevresinde seçim düzenini sağlamak ve bu konuda gereken tedbirleri almak sayılmaktadır. Sandık kurulları ayrıca oy verme işlemlerini yürütür, bununla ilgili gereken denetimleri yapar. İlçe seçim kurulunun belirlediği bina vb. yerlerde oy sandığının yerini belirler. Sokak başlarına oy kullanma yerini dikkat çekecek şekilde gösterecek işaretleri koymakla görevlidir. Bu belirteçleri koymak suretiyle sandık kurulları, oy kullanma konusunda seçmenlere kolaylık sağlayacak önemli bir görevi üstlenmektedir. Sandık kurulları ayrıca oy verme işleri ile ilgili olarak kendisine yapılacak itirazları da inceleyerek karara bağlama yetkisine sahiptir. Sandık kurulları verdikleri bu kararları tutanak defterine kaydedip altını imzalar. Verilen bu kararlara bir itiraz olması halinde ise bu itirazları gecikmeksizin ilçe seçim kuruluna gönderirler. Oy kullanma işlemi bittikten sonra sandık kurulları oy sandıklarını açar ve oy pusulalarını sayarlar. Sonuçları tutanağa geçirirler. Tüm bu süreç açık sayım döküm ilkesi uyarınca aleni olarak yapılır. İşlemler tamamlandıktan sonra sandık kurulları ilgili diğer evrakları da ekleyerek seçim torbalarını ilçe seçim kuruluna teslim eder. Sandık kurulları ayrıca, kendisine kanunla verilen diğer görevleri yapmakla mükelleftir.

Sandık kurullarının oluşumuna veya işlemlerine karşı itiraz ve şikayet ile ilgili düzenlemeler mevcuttur. Sandık kurullarını kurma yetkisinin ilçe seçim kurulu başkanına ait olduğunu belirtmiştik. İlçe seçim kurulları veya bu kurulların başkanlarının yaptığı işlemlere itiraz ve şikayet etmek mümkündür. Bu itiraz ve şikayetlerin süresi ise 298 sayılı Kanun'un 119. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, "Sandık kurullarının teşkiline dair, ilçe seçim kurulu veya başkanı tarafından yapılan işlemlerin düzeltilmesi için, bu işlemlerin neticesinden itibaren en geç iki gün içinde şikâyet yoluyla düzeltilmesi istenebilir."¹²⁷

Eğer yapılan bu şikayet reddedilirse 119. maddenin 2. fıkrasına göre il seçim kuruluna tebliğden itibaren 2 gün içerisinde itiraz edilebilir. Şikayetin reddi kararının

¹²⁷ Bkz. YSKK No: 1968/690, 12950 sayılı Resmî Gazete, T.15.07.1968; "Sandık kurullarının kuruluşlarına karşı 298 sayılı Kanun'un 119. Maddesine göre; ilçe seçim kuruluna iki gün içinde şikâyet yoluyla gidilebileceği gibi bu kurulların kuruluşundan itibaren iki gün içinde il seçim kuruluna da itiraz olunabilir. Sandık kurullarının kuruluşları kesinleşince bu kuruluşlar seçimlerden sonra itiraz sebebi teşkil etmez.", Dündar, s. 151.

tebliğinden itibaren itiraz için maddede yine iki günlük süre düzenlenmiştir ve il seçim kurullarının karar vermesi için de süre iki gündür. Verilecek bu karar kesindir.

Maddenin devamında yer alan “Bu şikâyetin yapılmamış olması sandık kurulunun teşekkülüne karşı itiraza engel değildir.” fıkrası gereğince şikâyet, itiraz için ön şart değildir. Yani ilçe seçim kurulu başkanının bu konudaki işleminin düzeltilmesi için şikâyette bulunmadan da il seçim kuruluna itiraz edilebilir. İtiraz sonucu verilen karar kesindir.

Sandık kurullarının işlemlerine karşı da şikâyette bulunulabilir. Yapılan bu şikâyetler sandık kurulları veya bu kurulların başkanları tarafından reddedilebilir. Bu halde şikâyeti reddedilen kişiler itirazda bulunma hakları vardır.

“Sandık kurullarının veya başkanlarının işlemlerine ve her türlü sandık başı işlerine 110. maddeye göre yapılacak şikâyetlerin reddine dair verilecek kararlara karşı ilgililer, derhal, ilçe seçim kurulu başkanına itiraz edebilirler.”¹²⁸ demek suretiyle bu durum 298 sayılı Kanun’un 127. maddesinde düzenlenmiştir. İtirazın derhal yapılması gerekmektedir. İlçe seçim kurulu başkanı da ikinci fıkrada düzenlendiği üzere, yapılan bu itirazı derhal karara bağlamakla görevlidir. Yine bu karar da kesindir. Bu itirazları inceleyerek karara bağlama görevinin ilçe seçim kuruluna ait olduğu YSK’nın ilgili kararlarında da yer almaktadır.¹²⁹ Eğer başkan sandık kurulunun verdiği ret kararını iptal ederse ilgili üçüncü fıkraya göre sandık kurulları, başkanın verdiği bu karara uymak zorundadır. 127. maddenin son fıkrasında itiraz ve şikâyetlerin en son ne zamana kadar yapılabileceği düzenlenmiştir. Bu fıkraya göre, “Şikâyet ve itirazlar en geç seçim sonuçlarını tespit eden tutanağın düzenlenmesine kadar yapılır.”

Son olarak, sandık kurullarının işlemlerine ve kararlarına karşı itirazda bulunulabilir. İtiraz, ilçe seçim kurullarına sözlü veya yazılı olarak yapılabilir. 298 sayılı Kanun’un 128. maddesinde itirazın usulü düzenlenmiştir.

“Sandık kurullarının kararları, oyların sayım ve dökümü ile tutanakların düzenlenmesine ilişkin iş ve işlemleri aleyhine, ilçe seçim kuruluna itiraz olunabilir. Bu itirazlar, sandık sonuç tutanağının düzenlenip başkan ve üyeler tarafından imzalanmasına

¹²⁸ YSKK No: 1969/1483, 13327 sayılı Resmî Gazete, T. 15.10.1969: “Sandık kurullarınca oy zarfı ile birleşik oy pusulalarının mühürlenmemiş olması bir sandık kurulu işlemidir. Sandık kurulu işlemlerine karşı başvurma yeri Yüksek Seçim Kurulu değildir. Sandık kurulu işlemlerine karşı bu kurula yapılacak şikâyetin reddi halinde yapılacak şikâyeti incelemek ilçe seçim kurulunun görevine dahildir.”, Dündar, s. 157.

¹²⁹ YSKK No: 1961/285, Karar Tarihi: 13.10.1961, <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10933.pdf>, (E.T., 07.02.2020).

kadar sözle veya yazıyla, sandık kurulları vasıtasıyla yapılabileceği gibi, oy verme gününden sonraki salı günü saat 15.00'e kadar doğrudan ilçe seçim kurullarına yazılı olarak yapılabilir. İlçe seçim kurulları, itirazları en geç itirazın yapıldığı tarihten sonraki ikinci gün saat 17.00'ye kadar karara bağlar. İtirazı yapan hazır ise, karar kendisine bildirilir; değilse tebliğ edilir.”¹³⁰

Kanun gereği itiraz müessesesi korunmuştur. Şöyle ki, itiraz süresi sona ermeden veya kendisine yapılan itirazları sonuçlandırmadan ilçe seçim kurulu bazı işlemleri yapamaz. 128. maddenin son fıkrası gereğince “ilçe birleştirme tutanağını” düzenleyemez. Bu tutanak düzenlenmiş olsa dahi ilgili fıkra gereğince, bu durumun “üst seçim kurullarına itiraz için Kanunda öngörülen süreler” başlangıç teşkil etmeyeceği yine Kanun’un son fıkrasında hüküm altına alınmıştır.

Gönenç’e göre kanun koyucu diğer seçim kurullarına “yol gösterici, açıklayıcı, yorumlayıcı karar alma” görev ve yetkisi vermiştir. Fakat sandık kurullarına böyle bir yetki vermemiştir. Çünkü sandık kurulları seçmenleri muhatap aldığı için, onlardan gelecek sorulara ancak dolaylı şekilde yanıt verebilir. Sandık kurullarının yapılan başvuruları ilçe seçim kuruluna iletmesi gerekir.¹³¹

1.2. Kurullara Karşı Suçlar

Seçim kurulları açıklandığı üzere Yüksek Seçim Kurulu, il ve ilçe seçim kurulları, sandık kurulu olmak üzere dört tanedir. Bu kurulların asli görevi seçimlerin düzenini sağlamaktır. Kurulların bu düzeni sağlayabilmeleri için seçmenler de gerekli özeni göstermelidir. Aksi yönde hareket edenler için 298 sayılı kanunda yaptırım bulunmaktadır.

“Hileli faaliyetlerle veya herhangi bir şekilde cebir veya şiddet kullanarak veya tehdit ederek, bu Kanunda yazılı kurulların toplanmalarına veya görevlerinin ifasına mâni olanlar, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Yukarıdaki fıkroda yazılı fiiller, silahla işlenirse, verilecek ceza üç yıldan aşağı olamaz. Bu fiiller, aralarından biri silahlı en az üç kişi tarafından birlikte işlendiği takdirde, failer hakkında beş yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.”¹³²

Madde metninde suçun hangi şekilde işlenebileceği açıkça düzenlenmiştir. Buna göre seçim kurullarına mâni olmak, hileli hareketlerle ya da ne surette olursa olsun cebir, şiddet ve tehdit ile yapılabilir. Silah kullanmak suretiyle tehdit ederek, cebir, şiddet kullanılarak kurul faaliyetleri engellenmeye çalışılırsa bu halde ikinci fıkraya

¹³⁰ Bkz. YSKK No: 1963/100, 11539 sayılı Resmî Gazete, T. 24.10.1963, YSKK No: 1963/393, 11573 sayılı Resmî Gazete, T. 05.12.1963, Dündar, s. 158

¹³¹ Gönenç, s. 65

¹³² 298 sayılı Kanun Madde 133, fıkra 1 ve 2, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>, (E.T.:04.07.2020).

göre öngörülen ceza daha ağırdır. İkinci fıkranın devamında, yine silah kullanarak fakat bu kez birden fazla kişiyle birlikte bu fillerin işlenmesi halinde, daha da ağır ceza öngörülmüştür.

133. maddede genel olarak kurulların faaliyetlerine engel olmak düzenlense de 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu madde 21'in son fıkrasında sandık kurullarına yer verilerek "Seçimler sırasında sandık kurulu başkan ve üyelerine karşı işlenen suçlar, devlet memurlarına karşı işlenmiş gibi cezalandırılır." demek suretiyle sandık kurullarına karşı işlenen suçların cezalandırılma şekli düzenlenmiştir.

Madde 133'te düzenlenen ve kurulların görevlerini engelleyecek şekilde hileli faaliyetlerde bulunma veya cebir, şiddet kullanma ile işlenen fiiller uygulamada çeşitli şekillerde tezahür edebilmektedir. Seçim sandığına el koyma, sandık başında huzursuzluk çıkarma, kavga etme vs. şeklinde olabilmektedir.¹³³

"Düzce ilçesi, Boğaziçi Kasabası ... sanık Osman'ın seçim sandığına el koyup görevlilere vermediği, güvenlik güçlerinin çağrılması ve olaya müdahalesine rağmen sanığın bu yöndeki olumsuz tavrı ve tutumunu ısrarla sürdürdüğü, sandığın kendisinden güç kullanılarak alınabildiği anlaşılmalı ve sanığın bu eyleminde 298 sayılı yasanın 133. Maddesinde yazılı suç ögesinin oluştuğu..."¹³⁴

Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin yukarıda yer verilen ilgili kararına göre failin sandığa el koyma fiili, seçim kurullarının görevlerini yapmalarını engelleyerek kurullara karşı işlenen suçlara örnek teşkil etmektedir. Benzer şekilde Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 8.7.1986 tarihli kararında "Seçim günü sandık başında huzursuzluk: Sanığın seçim günü sandık başında huzursuzluk çıkardığı... görevini yapmasını önlediği iddiası ile 298 sayılı kanun 133. Maddesi gereğince tecziyesinin istendiği..."¹³⁵ denilmek suretiyle sandık başında huzursuzluk çıkarma fiili, bu madde kapsamına dahil edilmiştir.

¹³³ İlgili diğer kararlar için Bkz. Yargıtay 8. Ceza dairesi, E. 1983/255, K. 1983/562, T. 24.02.1983, Yılmaz **Alasu**, 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun İle İlgili Seçim Suçları ve Cezaları, Demircioğlu Matbaacılık, s. 92. Ayrıca bkz. Yargıtay 8. Ceza dairesi, E. 1984/2184, K. 1984/2149, T: 20.04.1980, Alasu, s. 85-86. Yargıtay 8. Ceza dairesi, E. 1985/5251-1985/170, T: 25.01.1985, Çiftlik, s. 162.

Yargıtay 8. Ceza dairesi, E. 1990/6539-K. 1990/7640, T: 2.10.1990, "Seçmen listesi ile kimliklerdeki bazı uyumsuzluklar sonucu sandık kurulu başkanı tarafından yakınlarına oy kullandırılmamasına kızan muhtar adayı sanığın, diğer yakınlarına hitaben, oy kullanmayın seçimleri iptal ettireceğim şeklinde konuşmasını takiben kendisi ve aile efradının oy kullanmadan sandık başından ayrılmaları şeklinde gelişen olayda..." Yargıtay, 133. Maddesindeki suçun unsurlarının oluşmadığına karar verilmiştir, Çiftlik, s. 163.

¹³⁴ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1997/15372, K. 1997/526, T. 27.01.1997, Çiftlik, s. 163.

¹³⁵ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1986/3696, K. 1986/4122, T. 8.7.1986, Alasu, s. 56

1.3. Kurulların Tedbirlerine Riayetsizlik

Seçim kurulları seçim işlerinin düzenle yürütülmesini sağlamak amacıyla çeşitli tedbirler alabilir. Alınan bu tedbirlere uymak, seçimin selameti açısından önemlidir. Kurullar bu tedbirleri seçimler sırasında alır. Kanun gereği kurul tarafından alınan bu tedbirlere uymayan kişilerin cezalandırılabilmeleri için önce ihtar edilmeleri gerekmektedir. İhtara rağmen tedbirlere riayet etmeyen kişiye idari para cezası uygulanır.

5728 sayılı kanun ile bu maddede değişiklik yapılmış, yapılan bu değişiklikle birlikte, hapis ve adli para cezası şeklindeki ceza hafifletilerek idari para cezasına dönüştürülmüştür. Böylece artık suç değil, kabahat olarak düzenlenmiştir.¹³⁶ Madde 134'e göre seçimlerin düzen içerisinde yürütülmesini sağlamak amacıyla, seçim kurulları ya da kurul başkanlarınca alınan tedbirlere, "ihtara rağmen" uymayanlara idarî para cezası verileceği belirtilmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 30.11.1981 tarihli kararına göre madde metninde adı geçen bu tedbir, seçimin düzenini sağlayacağına inanılan herhangi bir tedbirdir.¹³⁷ Yani alınacak bu tedbirlerin neler olacağı, nasıl uygulanacağı, kanunda sınırlı olarak sayılmamıştır.

Seçim kurulları bu amaçla örneğin, propaganda için kullanılacak materyallerin çevreye zarar vermemesi için gerekli tedbirleri alır. Seçim süresince halkın huzur ve refahını korumak üzere güvenlik önlemleri alır. Bu dönemde tedbiren istihbarî çalışmalara ağırlık verilir. Böylece terör örgütleri dahil zararlı her türlü grubun, seçimleri sabote etmesinin önüne geçilir. Umuma açık yerlerde, olası eylemlere karşı tedbirler alınır. Siber saldırılar için de önlem alınır. Propagandanın serbest ve yasak olduğu vakitlerin belirlenmesi de tedbirdir. Örneğin; 24 Haziran 2018 seçimlerinde propaganda serbestliği 14 Haziran 2018'de başlar. Seçimlerden bir gün önce yani 23 Haziran 2018 günü saat 18.00'de bu serbesti biter.¹³⁸ Bu aradaki zaman diliminde gerekli güvenlik önlemlerinin alınmasının yanı sıra, getirilen bu tedbirlere uymayarak propaganda serbestisi sona erdikten sonra propagandaya devam edenler, ihtarın ardından ilgili 134. madde gereğince cezalandırılır.

¹³⁶ Çiftlik, s.164

¹³⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararı, E. 1981/329, K. 1981/404, T. 30.11.1981, Alasu, s. 24

¹³⁸ Bkz. T.C. Ankara Valiliği, Seçim Tedbirleri 2, Sayı: 13688855-156-25111, <http://www.ankara.gov.tr/secim-tedbirleri-2>, (E.T., 14.02.2020).

“...sanığın, Mesudiye ilçe seçim kurulunca belirlenen saatin dışında MÇP partisine ayrılan sürede ihtarına rağmen konuşma yaptığı ve bu partili yetkililerden de izin aldığı yolundaki savunmasının da doğrulanmadığı tanık sözleriyle açıkça kanıtlanmış bulunmasına, mahkemenin tahkikat neticelerine uygun olarak tecelli eden kanaat ve takdirine göre sanığın yerinde görülmeiyen temyiz itirazlarının reddine...”¹³⁹

Konu ile ilgili olan Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 05.02.1991 tarihli yukarıdaki kararında, seçim kurulunun tedbir olarak bir süre belirlendiğine değinilmiştir. Sanık, bu belirlenen süre dışında, yapılan ihtarına rağmen konuşma yapmış ve madde 134 gereğince cezalandırılması gerekmiştir.

134. maddenin ikinci fıkrasına göre; bir karar veya tedbir alındığında bunların uygulanmasını herhangi bir şekilde zorlaştıran kişi ile bunların neticesiz kalmasına sebep olan kişi, hapis cezası ile cezalandırılır. Yargıtay 14.06.2010 tarihli kararında, bu ikinci fıkradaki suçun oluşabilmesi için bu karar ve tedbirlerin uygulanmasını ihtarına rağmen zorlaştırmak yahut neticesiz kalmasına sebep olmak gerektiğini belirtmiştir.¹⁴⁰

Üçüncü ve son fıkraya göre eğer bu sayılan fiilleri işleyenler görevli kimseler ise, üçüncü fıkra gereğince cezaları yarı oranda artırılır. Çiftlik'e göre burada kastedilen görevli kişi, resmi görevli değildir. Burada adı geçen görevli, seçim kurulu veya kurul başkanı tarafından görevlendirilen kişidir. Örneğin; “seçim kurulunun seçim işlerinde kullanılmak üzere istediği otomobili vermeyen belediye başkanının eylemi” üçüncü fıkrada söz edilen görevli kimselerin eylemine uymaktadır.¹⁴¹ Yine Çiftlik'e göre seçim kurulu veya başkanları kişiye hangi görevi yapması gerektiğini açıkça göstermelidir. Aksi halde bir görevin varlığından söz edilemez.¹⁴²

1.4. Kurul Üyelerinin Kurul Kararlarına Riayetsizliği

298 sayılı Kanun madde 135'e göre; “Bu kanunda yazılı kurulların çoğunlukla vermiş oldukları her çeşit kararlara riayet etmeyen kurul üyeleri, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Seçimlerin düzeni, kurul üyelerinin alınan kararlara uymamasıyla da bozulabilmektedir. Suçun faili maddede açıkça belirtilmiştir. Bu suçun faili yalnızca kurul üyeleridir. Burada “çoğunlukla verilen kararlara” uyulmaması halinin cezalandırılacağı açıkça düzenlenmiştir. Çoğunlukla alınan bu kararlara örnek olarak, kurulların itiraz üzerine vereceği kararlar gösterilebilir. Zira 113. maddede itiraz

¹³⁹ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1990/10097, K. 1991/907, T. 05.02.1991, Alasu, s. 35

¹⁴⁰ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2008/12446, K. 2010/8504, T. 14.6.2010, (Kazancı Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

¹⁴¹ Çiftlik, s. 164-165

¹⁴² Çiftlik, s. 166

üzerine kurulların salt çoğunlukla karar verecekleri belirtilmiştir. Çoğunlukla alınan bu karara katılmayan üye de alınan bu karara uymalıdır. Aksi halde çoğunluğun aldığı karara uymayan üye, bu madde gereğince cezalandırılır.

1.5. Kurul Üyelerinin Göreve Gelmemesi

Seçim işlerini yapmak üzere görevlendirilen kimselerin, seçim disiplini gereği vazifelerinin başında olmaları gerekmektedir. Haklı sebeple gelemeyecek olanların yerine yedek üye görevlendirilir.¹⁴³ Böylece seçimler bir düzen içerisinde işler. Yargıtay kararlarında da gelemeyen üyenin yerine yedek üyenin görevlendirileceği yer almaktadır.

“Sanığın, sandık kurulu üyesi olarak görevlendirildikten sonra ve suç tarihinden önce Sarayönü ilçesinden Doğanhisar ilçesine tayin edilerek 25.10.1983 tarihinde de görevinden ve görev yerinden fiilen ayrıldığına tespit edilmesine, seçim görevi verilen ilçe sınırları dışına tayin edilmesi nedeni ile sandık kurulu üyesi olarak hazır bulunması zorunluluğunun da böylece fiilen kalkmış olduğu, nitekim aynı gerekçe ile sandık kurulu başkanı....’ın, sanığın yerine yedek üyeyi görevlendirerek kurulun oluşumunu tamamladığının anlaşılmasına göre, suç kastı oluşmadığı düşünülmeyle beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulması, bozmayı gerektirmiştir.”¹⁴⁴

Örneğin, Yargıtay 8. Ceza Dairesi’nin 22.02.1985 tarihli yukarıda belirtilen ilgili kararında sandık kurulu üyesinin, geçerli sebeple görevi başında bulunmaması durumunda sandık kurulu başkanının yedek üyeyi görevlendirdiğine yer verilmiştir. Yine diğer bir olayda ise, sandık seçim kurulu üyesi olarak görevlendirilen bir imam, sandık kurulu başkanından izin alarak köydeki işlerini halletmeye gitmiş ve dönüşünde izni veren sandık kurulu başkanı “Seninle aynı parayı mı alacağız?” diyerek görevli imamı tekrar göreve kabul etmemiştir. Bu söz üzerine imam, görevinden ayrılmak zorunda kaldığı için Yargıtay 8. Ceza Dairesi “haklı sebep olmaksızın görevini terk etme halinin bulunmadığına” karar vermiştir.¹⁴⁵

Haklı sebep olmaksızın görevine gelmeyen veya gelip de haklı sebep olmaksızın görevini terk edenler ise 298 sayılı Kanun’un 136. maddesi gereğince cezalandırılır. Bu maddeye göre haklı sebep olmaksızın görevine gelmeyenler adli para cezası ile cezalandırılmaktadır. Göreve geldiği halde haklı bir nedeni bulunmaksızın görevini terk

¹⁴³ Bkz. YSKK No: 1968/974, 12955 sayılı Resmi Gazete, T. 20.07.1968; “Tebliğat yapıldığı halde sandık kurulu üyelerinden gelmeyenler yerine sandık kurulu başkanınca kanuni yetkisine dayanılarak başkalarının seçilip seçim işinde görevlendirilmesinde usul ve kanuna aykırı bir yön bulunmamaktadır.”, Dündar, s. 160.

¹⁴⁴ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1985/576, K. 1985/853, T. 22.02.1985, Alasu, s. 65

¹⁴⁵ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1984/2313 ve K. 1984/2126, T. 20.04.1984, Çiftlik, s. 167

edenler ise daha ağır şekilde cezalandırılacak ve bu kişiler hakkında hapis cezası uygulanacaktır.¹⁴⁶

1.6. Kurul Başkan ve Üyelerinin Seçim İşlerini Bozması

“Seçim kurulları başkan ve üyelerinden herhangi biri kanuna aykırı hareketleriyle seçim muamelelerinin yapılmasını ve oy verilmesini kısmen veya tamamen imkânsız kılar yahut seçimlerin butlanına bilerek sebebiyet verirse, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

298 sayılı Kanun’un yukarıda yer alan 163. maddesinde fail tanımlanmıştır. Bu suçu işleyebilecek kişiler, seçim kurullarının başkan ve üyeleridir. Seçimin güvenle yapılmasını sağlamakla görevli olan bu kişiler, oy verme işlemine engel olarak ve seçimle ilgili diğer işlerin yapılmasını imkânsız kılacak hareketlerde bulunarak bu suçu işleyebilirler. Örneğin: oy verme gününde saat tam 17’de oy vermek için hazır bekleyen seçmene oy kullandırmamak bu tip bir engeli oluşturur. Nitekim Yargıtay 19.02.1987 tarihli kararında “...oy verme günü saat 17’de sandık başında hazır bulunan seçmenlere oy kullandırılmadığı iddiası ile anılan yasanın 163. Maddesine aykırılıktan açılan kamu davasına, Belediye Başkan adayının suçtan zarar gördüğünün kabulü...”¹⁴⁷ demek suretiyle bu suçun işlendiğine kanaat getirmiş ve söz konusu engel yüzünden belediye başkan adayının zarar gördüğüne işaret etmiştir.

163. maddenin ikinci fıkrasında; “Bunlar seçim neticelerini ilan etmezler, tutanağı asmazlar veya kanunen vermeye mecbur oldukları tutanak suretlerini vermezlerse aynı ceza ile cezalandırılırlar.” denilmek suretiyle seçim kurulları başkan ve üyelerinin seçim sonuçlarını ilan etmeme gibi maddede sayılan yükümlülükleri yerine getirmemeleri halinde, aynen seçim işlerini engellemeleri yüzünden cezalandırıldıkları gibi ceza alacakları düzenlenmiştir.

1.7. İtirazları ve Şikayetleri Kabul Etmemek

298 sayılı Kanun’un 110. maddesine göre; seçme yeterliliğine sahip olan yurttaşlar, siyasi partiler ve bunların başkan ya da başkan vekilleri itiraz ve şikayette bulunabilirler. Ayrıca milletvekilleri, adaylar, müşahitler ile Cumhuriyet Senatosu

¹⁴⁶ “Kurullara seçildiği halde haklı sebep olmaksızın vazifesi başına gelmeyenler elli günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır. Seçim başladıktan sonra kuruldaki görevlerini haklı bir sebep olmaksızın terk edenler, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”, YSKK No: 1971/324, 13927 sayılı Resmî Gazete, T. 15.08.1971, Dündar, s. 188.

¹⁴⁷ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1986/6895, K. 1987/1123, T. 19.02.1987, Alasu s. 55

üyeleri de bu yetkiye sahiptir. Yapılan bu itiraz ve şikayetler, kurul başkan ve üyelerince tutanağa geçirilmek zorundadır. Aksi halde görevli kişiler 165. madde gereğince cezalandırılır.

İKİNCİ BÖLÜM

SEÇMEN KÜTÜĞÜ VE LİSTELERİYLE İLGİLİ SUÇLAR VE CEZALARI İLE OYLA İLGİLİ SUÇLAR VE CEZALARI

2.1. Seçmen Kütüğü ve Listeleri İle İlgili Suçlar ve Cezaları

Seçmen kütüğü, 298 sayılı Kanun'un 28. maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre seçmen kütüğü, seçmen olarak kabul edilen vatandaşları tanımlayarak bu vatandaşların oturdukları yeri belirleyen bilgilerin bulunduğu bilgisayar ortamıdır. YSK'ya bağlı olarak kurulan "Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü'nün" yaptığı çalışmalarla elde edilir.

Bu kütük ve listeler, oy verme yetkisine sahip olan kişilerin kimlik bilgilerinin bulunduğu ve burada kaydı bulunanlar dışında kimsenin oy kullanamadığı verilerdir. Seçmen niteliğini haiz olan vatandaşlar bu kütüğe kaydedilir. Bunlarda ve listelerde herhangi bir yanlışlık yapılması, seçim sonuçlarına doğrudan etki eder.¹⁴⁸

Madde 33; "Seçmen kütüğü; adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresi bilgileri esas alınarak Yüksek Seçim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslara göre her yıl yeniden düzenlenir, sürekli bilgi toplama ile her seçim döneminde güncelleştirilir." şeklindedir. YSK, belirlediği bu usul ve esasları genelgelerinde gösterir. YSK'nın 140/1 sayılı Genelgesinin seçmen kütüğünün düzenlenmesi başlıklı 2. maddesine göre Seçmen Kütüğü Genel Müdürlüğü, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünden çeşitli bilgileri alır. Bu bilgiler içerisinde; seçim günü 18 yaşını doldurmuş olacak kişilerin, geçerli yerleşim yeri bulunan vatandaşların, vatandaşlık kazananların, ölen veya vatandaşlığını kaybeden kişilerin bilgileri bulunmaktadır. Milli Savunma Bakanlığı "Asker Alma Genel Müdürlüğü'nden" de er ve erbaşlara ait bilgiler alınır. Silah altında bulunan er ve erbaşlar ile askeri öğrenciler 298 sayılı Kanun'un 7. maddesi gereğince oy kullanamayacakları için bu kişilerin kayıtları dondurulur. Fakat oy verme günü

¹⁴⁸ Nizamettin Aydın ve Sinan Sunar, "Seçimlerin Yönetimi Bağlamında Seçmen Kütüklerinin ve Listelerinin Yerel İdareler Tarafından Hazırlanması: Danimarka Örneği ve Türkiye'de Uygulanabilirliği", *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, Yıl:2018, s. 22.

itibarıyla terhis olanların bu kayıtları aktifleştirilir. Aynı durum ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler için de söz konusudur. Çünkü bu kişiler de 7. madde gereği oy kullanamayacak kişiler arasındadır. Bu kişilere ait bilgiler de Adalet Bakanlığı'ndan alınır. Fakat taksirli suçlardan hüküm giymiş olanlar hariç tutulur ve bu kişilerin kayıtları dondurulmaz.¹⁴⁹ Diğer hükümlülerin ve firar etmiş olanların kayıtları dondurulur. Oy verme günü itibarıyla tahliye olanlar ise artık oy kullanabilirler.

Kanun'un seçmen olamayanlar başlıklı 8. maddesi gereğince kısıtlı olanlar ile kamu hizmetinden yasaklı olan kişiler seçmen olamayacak, oy kullanamayacaklardır. 140/1 sayılı genelgenin 2. maddesinin devamında, bu kısıtlanmış kişilerin de bilgilerinin Adalet Bakanlığı'ndan alınacağı yer almaktadır. Böylece, haklarında kısıtlılık kararı verilip bu karar kesinleşen kişilerin kayıtları dondurulur. Oy verme günü itibarıyla bu kısıtlılığın kalkması halinde ise kayıtlar yeniden aktifleştirilir.

Bu genelgede engelli seçmenlerin bilgilerinin "Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nden" alınarak seçmen kütüğüne kaydedileceği belirtilmiştir. Böylece kaydı bulunan vatandaşlar daha kolay oy kullanabileceklerdir.

Seçmen kütüğünde sayılan tüm bu işlemler yapıldıktan sonra ise "ilçe seçim kurulları tarafından muhtarlık bölgesi askı listeleri SEÇSİS'ten alınarak ilgili muhtarlıklarda askıya çıkarılır."¹⁵⁰ Bu durum 298 sayılı Kanun'un 39. ve 40. maddelerinde de yer almaktadır. Madde 39'a göre muhtarlık bölgesi askı listesi denilen bu listeler "seçmen kütüğündeki yanlışların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlanması" amacıyla düzenlenir ve 40. maddeye göre ise bu listeler seçim dönemlerinde "muhtarlıklarda askıya çıkarılır ve iki hafta süreyle askıda kalır." Bu sebeple bu listeler yanlışlıkların fark edilip düzeltilmesi ve eksik kalan kısımların tamamlanması bakımından önemlidir. Nitekim Yargıtayın ilgili kararlarında bu duruma yer verilmiş, bu listelerin yanlışlıkları düzeltmek için bir fırsat olduğu vurgulanmıştır.¹⁵¹

¹⁴⁹ YSK'nın "Yurt İçi Seçmen Kütüğünün Güncelleştirilmesi Usul ve Esasları" başlıklı 140/I sayılı Genelgesi madde 2/d; "Kasıtlı suç nedeniyle haklarında verilen mahkûmiyet kararları kesinleşmekle birlikte henüz ceza infaz kurumuna alınmayanlar, koşullu ya da denetimli serbestlikten yararlanarak salıverilenler ile uzun süreli hapis cezası ertelenen veya 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 16. maddesinin ikinci fıkrası gereğince infazı geri bırakılan hükümlülerin kayıtları dondurulmaz."

¹⁵⁰ Bkz. YSK'nın 140/1 sayılı Genelgesi, s. 2

¹⁵¹ Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin E. 1986/ 7189, K. 1987/1274 sayılı ve 24.02.1987 tarihli kararı: "Seçmen yazım işi ile görevlendirilen sanığın, seçme yeterliliğini kazanmamış ve 20 yaşını bitirmiş 21 yaşını ikmal etmemiş olan iki kişiyi listeye bilerek veya kayıtsızlık sonucu kaydetmediğine ilişkin aşamalarda ısrarlı savunmaları, dosyada sanığın bu işlemi bilerek ve kayıtsızlıkla yaptığına dair de

298 sayılı Kanun'un kütüğe yazılma esaslarını düzenleyen 34. maddesine göre seçmen kütüğü, seçmen sıfatının tayininde esas alınır. Seçmen kütüğünde, seçmenin adı ve soyadı ile ana-baba adı bulunur. Ayrıca kütükte doğduğu ilçe ve doğduğu yıl bulunur. Oturduğu yerin adresinin de bulunması gerekir. Bu bilgilerden biri bile eksikse seçmen, bu eksiklik tamamlanıncaya kadar sandık seçmen listesine yazılmaz. Listeye yazılmayan seçmen de oy kullanamaz. Ayrıca seçmen, seçmen kütüğüne bir kere yazılır. Birden fazla oy kullanamaz.

Sandık seçmen listeleri 298 sayılı Kanun'un 43. maddesinde tanımlanmış ve bu listede bulunması gerekenler de maddede yer almıştır. Buna göre sandık seçmen listesi, seçmen kütüğünde yazılı seçmenlerden aynı sandık bölgesinde oturanların kütük numarası, ad-soyad, ana-baba adı, doğum yılı ve yeri, adresinin yazılı olduğu listedir. Bu seçmenler listede soyadlarının alfabetik sırasına göre dizilirler. 43. maddenin devamına göre, "Sandık seçmen listesinin her sayfasında ait olduğu, il, ilçe, muhtarlık isimleri ve sandık numarası ile geçerlik süresi belirtilir. Sandık kuruluna verilecek nüshalarda ayrıca sandık başı işlemleri için gerekli sütunlar bulunur."

Seçmen kütüğü ve listeleri ile ilgili suçlar 298 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Bu suçlar, seçmen kütüğüne hazırlık aşamasında işlenebileceği gibi kütüğün düzenlenmesi sırasında da işlenebilir. Seçmen kütüğünü düzenlemekle görevli olanlar fail olabilirler. Seçmen yeterliliği bulunmayan kişiler bu kütüğe kaydolabilir veya seçmen kütüğüne birden fazla kayıt olabilir. Bu hallerde seçmen kütüğü ile ilgili suç işlenmiş olur.

2.1.1. Seçmen Kütüğü Hazırlıklarına İlişkin Suçlar

Muhtarlık krokisi ve bu krokinin düzenlenmesine imkân bulunmayan hallerde binalar cetveli, seçmen kütüğünün düzenlenmesine esas teşkil eder. Zira bu durum Kanun'un 140. maddesinin ilk cümlesinde "Seçmen kütüğünün düzenlenmesine esas teşkil edecek olan krokilerle, binalar cetveli..." denilmek suretiyle belirtilmiştir. Bu krokide bulunması gerekenler, 38. maddede yer almaktadır.¹⁵² Bu kroki ve cetveli (şehir

herhangi bir kanıt bulunmaması ve esasen 298 sayılı yasanın 39 ve 40. maddeleri bu tür yanlışlıkların düzeltilebilmesi için listelerin askıya çıkarılması zorunluluğunu getirmiş olması karşısında, olayda sanığa atılı suçun kast unsuru da bulunmadığı nazara alınmadan beraat kararı yerine cezalandırmaya karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir.", Alasu, s.54

¹⁵² Bkz. Madde 38; "A) Krokide: 1. Muhtarlık sınırları ile, bu sınırlar içindeki sokakların adları ve her sokağın baş ve sonundaki binaların numaraları. 2. Muhtarlık, sokaklara ayrılmamış dağınık yapılardan ibaret ise, bu dağınık yapılar numaraları ile birlikte, okunaklı şekilde gösterilir."

ve kasabalarda) belediyeler düzenler, köylerde ise binalar cetvelini muhtarlar düzenler. Bunların düzenlenmesi zorunludur. Her muhtarlık için iki yılda bir düzenlenir. İlçe seçim kurulu başkanının bu kroki veya cetveli talep etmesi üzerine, süresi içinde düzenleyip teslim etmeyenler yahut istenilen şekilde düzenlemeyenler 298 sayılı Kanun'un ilgili 140. maddesi¹⁵³ gereğince cezalandırılırlar.

“Sayım ve yazım ve denetim işlemleri sırasında, belli edilen esaslara aykırı harekette bulunanlarla, sorulara cevap vermeyenler veya bilerek gerçeğe aykırı cevap verenler yahut ilk sayım ve yazım gününde, ilan edilecek süreden önce buldukları yeri terk edenlere, fiilleri suç oluşturmadığı takdirde yüz Türk Lirası idarî para cezası verilir.”¹⁵⁴

Yukarıdaki fıkraya göre, bu işlemler esnasında sorulan soruları yanıtlamayanlar yahut kasten yanlış cevap verenler ile vaktinden önce buldukları yerden ayrılanlara idari para cezası uygulanır. Ancak bu kişilerin fiilleri suç oluşturuyorsa bunlara idari para cezası yerine daha ağır bir ceza uygulanacaktır.

Kanun'un genel yazım ve denetleme başlıklı 36. maddesine göre, seçmen kütüğünün iki yılda bir denetlenmesi için YSK tarafından, gereken bilgilerin toplanması amacıyla tüm ülkede aynı anda yazım yapılmasına karar verilir. Bu yazım, “Nisan ayının ikinci pazar günü” yapılır. Bu işlemler sırasında uyulması gereken esasları YSK belirler. Bu esaslara aykırı davrananlar, gereken bilgilere ulaşmak amacıyla sorulan soruları yanıtlamayanlar ile bu sorulara kasten yanlış cevap verenler 140. madde gereğince cezalandırılır. Maddede tek tek sayılan bu fiilleri yapan kimseler, fiilleri suç oluşturumuyorsa idari para cezası ile cezalandırılır.

Madde metninde süresinden önce buldukları yeri terk edenlerin de cezalandırılacağı belirtilmiştir. Yine 36. Maddenin ikinci fıkrasında bu kişilerin kimler olduğu düzenlenmiştir. Buna göre; “Yazım günü, saat 05.00'ten itibaren yazımın bittiği alışılmış araçlarla ilan edilinceye kadar görevlilerden başka kimselerin buldukları yerden ayrılmaları yasaktır.” Fıkraya göre, görevli kimselere yasak yoktur, görevliler dışındaki kimseler de ilanla birlikte ayrılabilirlerdir.

¹⁵³ Bkz. Madde 140, fıkra 1; “Seçmen kütüğünün düzenlenmesine esas teşkil edecek olan krokilerle, binalar cetvelini ilçe seçim kurulu başkanınca bildirilen süre içinde düzenleyerek vermeyenler veya kroki ve binalar cetvellerini seçmen kütüğünün düzenlenmesine elverişli bir şekilde yapmayanlar hakkında, Türk Ceza Kanunu'nun 257'nci maddesinde yazılı cezalar altıda birden üçte bire kadar artırılarak hükmolünür.”

¹⁵⁴ 298 sayılı Kanun Madde 140, fıkra 2, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.298.pdf>, (E.T.:04.07.2020).

2.1.2. Seçmen Kütüğünün Düzenlenmesi

298 sayılı Kanun'un 141. maddesine göre; görevli olduğu halde seçmen kütüğü ile ilgili evrak ve vesikaları süresi içinde ve gereği gibi düzenlemeyenler ile bu evrak ve vesikaları muhafaza etmeyenler cezalandırılır. Aynı şekilde bunları gereken mercie teslim etmeyenler¹⁵⁵ bu madde gereğince 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kanun metninde geçen seçmen ile ilgili "evrak ve vesikalara" örnek olarak muhtarların düzenlediği ilmühaber gösterilebilir.¹⁵⁶

Fakat aynı maddeye göre; bu evrak ve vesikaları düzenlememe, muhafaza etmeme ve gereken mercie teslim etmeme şeklinde cereyan eden fiiller, dikkatsizlik veya gereken özenin gösterilmemesi sonucu oluşmuşsa cezası daha hafiftir. Bu fiiller için 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Yani söz konusu fiillerin ihmâlen işlenmiş olması durumunda bu fiiller 141. maddenin ikinci fıkrası gereğince cezalandırılır.

"...Ancak; seçmen listelerinin güncelleştirilmesi ile ilgili olarak görevlendirilen sanık köy muhtarlarının askıdan indirilen listeleri ihmal sonucu geç teslim etmesi şeklinde oluşan eylemin, 298 sayılı Yasanın 141/2. maddesi kapsamına girdiği gözetilmeden sanıkların, Seçim Yasasında yaptırıma bağlanmamış genel anlamda ihmali içeren olaylarda uygulanabilecek olan 298 sayılı Yasanın 138. maddesi yoluyla TCK'nın 230. maddesi uyarınca cezalandırılmaları, bozmayı gerektirmiş, sanıkların temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülüş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı bozulmasına karar verilmiştir."¹⁵⁷

Nitekim Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 01.06.1989 tarihli ilamında yukarıdaki şekilde karar verilerek askıdan indirilen sandık seçmen listelerini köy muhtarının "ihmâli ile" geç teslim edilmesinin 2. fıkra gereğince cezalandırılacağı ifade edilmiştir.

Aynı maddenin son fıkrasına göre ise sayılan bu fiiller nedeniyle bir bölgede seçmen kütüğünün ya da listelerinin yazılması yahut seçmenlerin oy kullanması

¹⁵⁵ Bu konu ile ilgili Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin E. 1987/2930, K. 1987/4075 sayılı ve 22.04.1987 tarihli kararına göre; "Mahalle muhtarı olan sanığın zamanında askıya çıkarıp ve zamanında indirdiği seçmen kütüğünü kendisinden istenilen süre içinde İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'na getirip teslim etmemesinden ibarettir. Bu durumda sanık muhtarın sözü edilen yasanın 40. maddesi hükmü uyarınca görevli ve binnetice bu açıdan zorunlu olduğunda kuşku yoktur. Ceza Genel Kurulu 15.05.1978 gün ve 112/170 sayılı kararı ile böyle bir eylemin TCK'nın 230. maddesi anlamında bir ihmal sayılacağını vurgulamıştır. Ancak 30.05.1979 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren ve 298 sayılı yasanın 141. maddesini de değiştiren 2234 sayılı yasa ile yukarıda sözü edilen eylem ...veya gereken mercie vermeyenler... sözcüklerinin eklenmesi ile özel yasası içinde özel nitelikli bir ihmal suçu olarak düzenlenmiş olduğu gözetilmeyerek 141/2 maddesi yerine olayda uygulama yeri bulunmayan 137/1 maddesi ile hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiştir." Alasu, s. 53

¹⁵⁶ Örnek Yargıtay kararı; Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin E. 1990/1680, K. 1990/2394 sayılı ve 06.03.1990 tarihli kararı. Alasu, s. 41

¹⁵⁷ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1989/3829, K. 1989/4555, T. 01.06.1989, (Kazancı Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

imkansızlaşmışsa ilk fıkrada ve ikinci fıkrada yazılı durumlara göre hükmedilecek cezalar da farklılık göstermektedir. Zira son fıkrada “...birinci fıkrada yazılı halde bir seneden iki seneye kadar, ikinci fıkrada yazılı halde de altı aydan iki seneye kadar hapis cezası hükmolunur.” denilmek suretiyle bu farklılıklara yer verilmiş ve daha ağır cezalar öngörülmüştür. Fakat söz konusu fiillerin işlenmesinde kastı bulunmayan görevli, bu son fıkra dolayısıyla cezalandırılmaz. Burada Türk Ceza Kanunu’nun 21. maddesine de değinmekte fayda vardır. Zira bu madde gereğince kastın bulunmadığı durumlarda suç oluşmaz. Bu duruma örnek olarak Yargıtay 8. Ceza Dairesi’nin 02.10.1990 tarihli ilgili kararı verilebilir. Kararda açıkça, suç işleme kastı olmayan görevlinin beraat edeceği belirtilmiştir:

“Muhtarlık mührünün bulunduğu kendisine ait ceketi, haberi olmadan oğlunun giyerek köy dışına çıkması sonucu, seçmen kütüğüne kayıt olmak üzere ikametgâh ilmühaberi almak için başvuran kişilere, mühürsüz ilmühaber vererek, bu kişilerin seçmen kütüğüne yazılamamalarına neden olan muhtar sanığın, olayda suç kastı ile hareket etmediği, bu yolda aksine bir delil de bulunmadığı gözetilmeden, beraatı yerine, uygulama yeri olmayan 298 sayılı yasanın 141/son maddesi ile cezalandırılmasına karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir.”¹⁵⁸

2.1.3. Kütük Düzenlemekle Görevli Olanların Suçları

Kütük düzenlemekle görevli bulunan kişiler, seçmen kütüğüne yazdıkları kişilerin niteliklerine dikkat etmelidirler. Aksi halde seçmen kütüğüne yazımda yanlışlık yapılması 298 sayılı Kanun’un 142. maddesi gereğince cezalandırılmaktadır. Bu maddeye göre seçmen kütüğüne yazılma hakkı olmayan bir seçmeni kütüğe kaydetmek, silinmesi gerekeni silmemek suçtur. Bunun en yaygın örneği seçmen yaşını doldurmamış olan kişinin seçmen kütüğüne yazılmasıdır. Örneğin: Yargıtay 8. Ceza Dairesi’nin ilgili kararına göre;

“Askı yeri görevlisi sanık muhtarın eylemi 01.10.1965 doğumlu olan ve 28.09.1986¹⁵⁹ günü yapılan milletvekili ara seçimleri sırasında seçmen yaşını doldurmaya 3

¹⁵⁸ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1990/6209, K. 1990/7639, T. 02.10.1990, Alasu, s. 40

¹⁵⁹ Burada bir şeyi hatırlatmakta fayda vardır. 1982 Anayasası’nda 1987 yılında değişiklik yapılmadan evvel seçme yaşı 21’di. Bu değişiklikle seçme yaşı 20’ye düşürülse de 1995 yılında tekrar değişiklik yapılarak seçme yaşı 18 olarak belirlenmiştir. Bu örnekte tarihler incelendiğinde 1987 değişikliğinin öncesine rastladığı için seçmen olma yaşı 21’dir. Örnekteki kişinin seçmen olabilmesi için seçim günü itibarıyla 21 yaşını doldurmuş olması beklenirken bu durum gerçekleşmemiştir. Fakat seçmen kütüğü düzenlemekle görevli olan muhtar bunu fark etmeyerek yanlışlığa düşmüştür. Bu örneğin kullanılmasındaki amaç; seçmen kütüğüne yazılma hakkı olmayan bir seçmenin kütüğe kaydedilmiş olduğunu gösterebilmektir. Benzer şekilde “Yargıtay 8. Ceza Dairesi’nin E. 1989/8779, K. 1989/9609, T. 21.22.1989 tarihli kararına göre; “Yaşı nedeniyle seçmen kütüğüne yazılma hakkı olmayan 1972 doğumlu Nuray Taşdelen’i toplu başvurular sırasında iş çokluğu nedeniyle beşerî hata sonucu kaydeden sanık muhtarın, olayda suç kastı bulunmadığı gözetilmeden yazılı şekilde 298 sayılı yasanın 142/1. maddesi ile cezalandırılması, bozmayı gerektirmiştir.” Alasu, s. 51

günü kalmış şahsı seçmen kütüğüne yazmaktan ibaret olmasına, eylemin tamamen beşerî bir yanılığdan kaynaklandığı ve kastın bulunmadığı bu nedenle de suç öğeleri oluşmadığı gözetilmeden sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir.”¹⁶⁰

Bu maddenin bir diğer örneği ise ikametgahın yanlış yazılarak seçmen kütüğüne kayıt hakkı bulunmayan kişilerin kaydedilmesi¹⁶¹ veya kayıt hakkı bulunup da kaydedilmemesidir. Örneğin, köyde ikamet etmeyen kişileri, ikamet ediyormuş gibi göstererek seçmen kütüğüne kaydetmek,¹⁶² ilgili maddenin birinci fıkrası gereğince cezalandırılır. Yargıtayın bu konudaki 30.04.2013 tarihli kararına göre;

“...olay tarihinde köy muhtarı olan sanığın, 2004 yılı içerisinde yapılan yerel seçimler öncesinde köyde ikamet etmedikleri halde bazı kişileri köyde ikamet ediyormuş gibi göstererek bu kişilere ait sahte ikametgâh ilmühaberi ve seçmen kayıt formları düzenleyerek ilçe seçim kurulu başkanlığına teslim etmesinden ibaret eyleminin 298 sayılı Yasanın 142/1. maddesinde tanımlanan suçu oluşturduğu...”¹⁶³

Bununla birlikte seçmen kütüğüne yazılması gerekirken, buna hakkı olan birini kasten yazmamak da suçtur. Fakat kast bulunmayan hallerde ilgili kişi cezalandırılmaz. Nitekim Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 24.02.1987 tarihli ilgili kararına göre;

“Yazım memuru tarafından köye gidilerek yapılan yazımda müştekinin kaydına listede rastlanmadığı, bu listenin daktilo edilerek çoğaltılmasından elde edilen sandık seçmen listesine bu işle görevlendirilenlerce yazılmış olabileceği gözetilmeden ve sanığın suç kastı ile hareket ettiğini gösteren kanıtların neler olduğu tartışılmadan, sadece Seçim Kütük Büro Şefi olan sanığın sıfat ve görevinden dolayı cezalandırılmasına karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.”¹⁶⁴

¹⁶⁰ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1986/ 7190, K. 1987/1145, T. 19.02.1987, Alasu, s. 57.

¹⁶¹ Bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2013/9696, K. 2014/10587, T. 25.4.2014, https://www.kanunum.com/Yargitay/2014-10587/8-Ceza-Dairesi-2013-9696-E,-2014-10587-K,-25042014-T_xxvid2419902_xxmid2419902_search#2419902, (E.T., 06.03.2020). Ayrıca Bkz., Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1990/4357, K. 1990/5129, T.29.05.1990, Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1986/3696, K. 1986/4122, T. 08.07.1986, Alasu, s. 43-56-57.

¹⁶² Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2007/1312, K. 2007/5031, T. 27.6.2007; “Dosyadaki bilgi ve belgelerden, Gökhan, Mehmet, Mehmet oğlu Ahmet, Servet, Fikret, Sami ve Olcay adlı şahısların G... ilçesi Ö... köyünde oturmadıkları halde bu köye ait seçmen kütüklerine kayıt edildiklerinin anlaşılması karşısında, köy muhtarı olan sanığın askı yeri görevlisi olarak seçim işleri ile doğrudan görevlendirilmiş olup olmadığı ilçe seçim kurulundan sorulduktan ve anılan kayıtların dayanağı olan belgeler getirildikten sonra, şayet sanık askı yeri görevlisi olarak görevlendirilmiş ve köyde oturmadıklarını bildiği şahıslar için "seçmen yeni kayıt formu" veya "seçmen bilgileri değişiklik/düzeltilme formu" düzenlemek suretiyle seçmen kütüğüne kayıt olmalarını sağlamış ise 298 sayılı Yasa'nın 142/1. madde ve fıkrası uyarınca cezalandırılması gerekirken...” https://www.kanunum.com/Yargitay/2007-5031/8-Ceza-Dairesi-2007-1312-E,-2007-5031-K,-27062007-T_xxvid2246274_xxmid2246274_search#2246274, (E.T., 06.03.2020).

¹⁶³ Yargıtay 11. Ceza Dairesi E. 2012/7925, K. 2013/6968 sayılı ve 30.04.2013 tarihli kararı, <https://www.hukukihaber.net/secmen-kutugu-ve-listeleri-uzerinde-islenen-suclar-makale,6630.html>, (E.T., 07.03.2020). Ayrıca bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2013/2486, K. 2014/8591, T. 03.04.2014, (Kazancı Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

¹⁶⁴ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1986/6086, K. 1987/1279, T. 24.02.1987, Alasu, s. 53

142. maddenin 2. Fıkrasına göre; “Eğer bu fiiller kayıtsızlık ve görevde gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesinden ileri gelmiş ise üç aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.” Bu maddeye göre kayıtsızlık ya da dikkatsizlikle seçmen kütüğüne kaydolma hakkı bulunan birini yazmamak veya kaydolma hakkı olmayanı yazmak, ilk fıkraya nazaran daha az cezayı gerektirse de ikinci fıkra gereğince cezalandırılır.

“Seçmen listelerinin yazımında askı yeri görevlisi olarak görevlendirilmiş bulunan sanık muhtarın görevde gerekli dikkat ve özeni göstermemesi sonucu, seçmen kütüğüne yazılma hakkı olmayanları da yazmaktan ibaret eyleminin 298 sayılı Kanun’un 142/2. maddesindeki suçu oluşturduğu ve anılan maddeye dayanılarak ceza tayin edildiği gözetilmeden, ayrıca 143/1. madde ile de hükümlendirilmesi bozmayı gerektirmiştir.”¹⁶⁵

Yukarıda yer alan Yargıtay kararlarında da görevli muhtarın gerekli özeni göstermemesi sonucu yazılma hakkı olmayanları kütüğe yazmasının suç oluşturduğuna değinilmiştir. Ayrıca ismi silinmesi gereken kişiyi silmemek ya da tam tersi silinmemesi gereken kişiyi seçmen kütüğünden silmek de bu fıkra gereğince cezalandırılır.

2.1.4. Seçme Yeterliliği Olmayanların Seçmen Kütüğüne Kaydı

Daha önce değinildiği üzere seçim tarihi itibarıyla 18 yaşını doldurmamış kişiler, kısıtlılar, kamu hizmetinden yasaklılar seçmen olamazlar ve kasıtlı suçlardan hükümlüler, askeri öğrenciler, erler, onbaşılar, kıta çavuşları -ki bunlar izinde olsalar dahi- oy kullanamazlar. Bu kişiler seçmen kütüğünden çıkarılır.¹⁶⁶ Bu kişilerin seçmen yeterliliği bulunmamaktadır ve seçmen kütüğüne bu kişilerin kendisini veya bu kişilerden bir başkasını kaydettiren kişi 143. madde gereğince cezalandırılır. Ayrıca bu kişilerin kütükten silinmesine engel olan ya da seçme yeterliliğine sahip bir kişinin kaydının seçmen kütüğünden silinmesine neden olan kimse de aynı şekilde cezalandırılır. Zira madde 143’ün birinci fıkrasına göre;

“Seçme yeterliği bulunmadığı halde kendisini veya bu yeterliği olmayan bir başkasını her ne suretle olursa olsun seçmen kütüğüne kaydettiren veya bu şekilde kaydedilmiş olanları seçmen kütüğünden silinmesine aynı şekilde mâni olan veya seçme yeterliği bulunan birinin aynı fiil ve hareketlerle seçmen kütüğünden silinmesine sebep olan, altı aydan iki seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

¹⁶⁵ Yargıtay 8. Ceza Dairesi 1985/6379 E., 1986/224 K., 23.01.1986 tarihli kararı. https://www.kanunum.com/Yargitay/1986-224/8-Ceza-Dairesi-1985-6379-E,-1986-224-K,-23011986-T_xxvid300082_xxmid300082_search#300082, (E.T., 07.03.2020).

¹⁶⁶ <http://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/Galeri/AfisBrosur/BSecmenKutugu.pdf>, (E.T., 17.03.2020).

Yargıtayın 2014 tarihli kararında da belirttiği üzere, bu kimseler Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanırlar.¹⁶⁷ Fakat bu sayılan fiillerin kast bulunmaksızın işlenmesi durumunda, kişi cezalandırılmaz.¹⁶⁸ Konu ile ilgili Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 21.11.1985 tarihli kararına göre;

“Kayden 12.06.1963 doğumlu olduğu anlaşılan sanığın, mahalli idareler seçimlerinin yapıldığı 25.03.1984 tarihinde seçmen yeterliliğini kazanması için iki ay 17 günlük süresinin eksik olduğu anlaşılmakta ise de savunmalarında; bana askerlikten terhis olanlar oy kullanabilir dediler, ben de kütük yazım işine bakan öğretmene sordum. O da bana oy kullanabilirsin deyince, bunun üzerine başvurarak seçmen kütüğüne yazıldım. İlçe seçim kurulu başkanlığından seçmen kartı gelince oyumu kullandım, demiş ve bu savunması askı yeri görevlisi muhtar Y.Y. ile ona yardımcı olduğu anlaşılan S.A. tarafından da açıkça doğrulanmış bulunmasına ve YSK'nın örnek 137 no'lu genelgesinin 7. maddesinin son fıkrasında(...Askerde, yurt dışında, ceza ve infaz kurumlarında bulunması gibi nedenlerle yazılmayanlar, başvurdukları takdirde yazılacak) hükmünün sağlık nedeniyle normal süresinden önce terhis olmasının gözden uzak tutulması sonucu gerek askı yeri görevlilerinin gerek denetim elemanları ve sanığın yanılışına neden olduğundan suç kastının oluşmadığı düşünülmeyle, sanığın beraati yerine yazılı şekilde hükümlülüğüne karar verilmesi...”¹⁶⁹

Bu karara göre, seçmen yeterliliğine sahip olmadığını bilmeyerek seçmen kütüğüne kaydolun kişiler 143. maddenin birinci fıkrasındaki suç işlenmiş sayılmazlar.

Oy verme günü itibarıyla 18 yaşını dolduranlar, terhis olanlar ile tahliye olanlar vs. artık oy kullanabilirler. Mesela bu kişilerden yukarıdaki örnekte olduğu gibi herhangi bir nedenle erken terhis olan kişi ya da erken tahliye olan kişi de oy kullanabilir. Fakat henüz 18 yaşını doldurmamış çocuğunu babasının seçmen kütüğüne kaydettirmesi bu madde gereğince cezalandırılacak fiillerdendir. 143. maddenin ikinci fıkrasına göre ise bu fiilleri cebir, şiddet, tehdit, nüfuzunu kullanmak suretiyle işlenmesi halinde verilecek ceza bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasıdır, yani ilk fıkraya göre ceza daha ağırdır.

¹⁶⁷ Yargıtay 5. Ceza Dairesi, E. 2014/3668, K. 2014/3886, T. 08.04.2014, “Seçmen yeterliliği olmayanları seçmen kütüğüne kayıt ettirme ve irtikap suçlarından sanık... ve suç ortaklarının yapılan yargılanmaları sırasında; ...Asliye Ceza Mahkemesiyle ...Ağır Ceza Mahkemesi arasında oluşan olumsuz görev uyuşmazlığının giderilmesi ve yargı yerinin belirlenmesi istemiyle gönderilen dosya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında tebliğname ile daireye verilmekle incelenerek...Asliye Ceza Mahkemesi kararındaki gerekçeye göre, yerinde görülme... Ağır Ceza Mahkemesinin 12/09/2013 gün ve 2013/216 E. 2013/199 K. sayılı Görevsizlik kararının Kaldırılmasına karar verilmiştir.” (Yargıtay Bilgi Bankası), <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, (E.T., 17.03.2020).

¹⁶⁸ Bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 29..1990, E. 1990/4357 ve K. 1990/5129, Çiftlik, s.194.

¹⁶⁹ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1985/4860, K. 1985/5389, T. 21.11.1985 Çiftlik, s. 194

2.1.5. Seçmen Kütüğüne Birden Fazla Kayıt

Seçmen kütüğüne birden fazla kez kayıt, bir diğer ismiyle mükerrer kayıt 298 sayılı Kanun'un 144. maddesi gereğince cezalandırılır. Bu suçun faili herkes olabilir. Fakat fail, bu işle görevlendirilen kişilerden biri olursa aynı madde gereğince daha ağır ceza ile cezalandırılır. Nitekim madde 144'e göre kendisini veya başka bir seçmeni seçmen kütüğüne kasten birden fazla kez kaydettirenler hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiili işlemeyip de aynı sonuca götüren başka bir fiili işleyenler de aynı şekilde cezalandırılır. Eğer bu fiilleri görevli kimseler işlerse yani seçmen kütüğünü düzenlemekle görevli olanlar, bir seçmeni birden fazla kez kütüğe kaydederse daha ağır şekilde cezalandırılır.

Seçmen kütüğüne mükerrer kayıt, ikametgahın başka yere taşınması durumlarında görülebilmektedir. Örneğin Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin E. 1990/202, K. 1990/1126 sayılı ve 06.02.1990 tarihli kararında;

“Siirt ili Konacık Köyü seçmen kütüğüne yazılı bulunan sanığın, Siirt merkezine yerleşmek amacıyla eşyalarını nakledip burada da seçmen kütüğüne kaydını yaptırdığı, ancak oy verme gününden önce 16.03.1989 tarihinde İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'na dilekçe vererek bu durumu bildirip İl merkezinde oy kullanacağını açıkladığı, bu dilekçe üzerine durumun anlaşılmasıyla hakkında dava açıldığı, sanığın köyde ikamet etmeyip Siirt merkezinde ikamet ettiği hususunun da 13.04.1989 günlü tutanakla doğrulanmış olduğu göz önüne alındığında olayda iyiniyetli ve samimi davranmış bulunan sanığın 298 sayılı yasanın 144. Maddesinde belirtilen iki ayrı yerde seçmen kütüğüne yazılmak suç kastının bulunmadığı anlaşılabilir olduğu halde yazılı şekilde cezalandırılmasına karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir.”¹⁷⁰

Bu karara göre; önceki ikametgâhında seçmen kütüğüne kayıtlı olan kişi yeni taşındığı yere ikametgâhını aldığında buranın seçmen kütüğüne kaydolur. Seçmen kütüğüne mükerrer kaydı önlemek için yani hem eski hem de yeni ikametgâhında kaydı bulunmasını engellemek için İlçe seçim kuruluna başvurulabilir. Bu başvuru Yargıtay tarafından mükerrer kayıt kastının bulunmadığının bir göstergesi olarak kabul edilmiştir.

Zira seçmen kütüğüne kayıt yapılırken ikametgâhı o bölgede bulunanlar göz önüne alınır ve ikametgâhını aldırmayanların hem eski hem de yeni ikametgâhının bulunduğu yerlerde seçmen kütüğüne kaydolması durumu ortaya çıkar ki bu halde mükerrer kayıttan söz edilir.¹⁷¹ Geçmişte bu durumlar daha sık yaşanmaktadır. Fakat

¹⁷⁰ Alasu, s. 46-47

¹⁷¹ Bkz. 8. Ceza Dairesi'nin 1985/3584 E., 1985/3873 K., 26.09.1985 tarihli kararı; “Olay, Besni İlçesi Tut Nahiyesi Mahallesi'nde oturmakta iken, sanığın Anayasa oylaması için düzenlenen seçmen

günümüzde elektronik sisteme geçilmesiyle bu durum daha az görülmektedir. Diğer bir önemli nokta ise mükerrer kaydın kasten yapılmış olması hâlidir. Yani seçmen kütüğüne iki kez kaydedildiğini bilerek hem o sandıkta hem diğer sandıkta oy kullanmak bu suçun oluşması için yeterlidir. Fakat mükerrer kaydın varlığından haberdar olmayıp yalnızca bir sandıkta oy kullanmak bu suçu oluşturmaz. Zira burada kast yoktur. Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 1985/1393 E., K. 1985/1727 sayılı ve 05.04.1985 tarihli kararı buna örnek olarak gösterilebilir:

“Besni İlçesi, Yıldızı Köyü sandık seçmen listesinin 210 ve 352. sırasında iki kez kayıtlı olup, ancak bir kez oy kullandığı anlaşılan sanığın önceki kayıttan haberi olup olmadığı, Anayasa oylamasına katılıp katılmadığı araştırılmadığı gibi, sonraki kaydın kendi başvurusu üzerine mi, yoksa görevlilerin yanılması sonucu mu gerçekleştiği kesin olarak saptanıp sonucuna göre de suç kastının tartışılması gerektiği düşünülmeden, eksik soruşturma ve inceleme ile yazılı şekilde mahkûmiyet hükmü kurulması, bozmayı gerektirmiştir.”¹⁷²

2.1.6. Seçmen Kütüğüne Kaydolunmamaya Teşvik

Seçmen yeterliliğine sahip olan herkes seçmen kütüğüne kaydedilir. Fakat bu kişilerin seçmen kütüğüne yazılmasına mâni olanlar, onları kaydolunmamaya teşvik edenler, bu amaçla çeşitli telkinlerde bulunanlar 145. madde gereğince hapis cezası ile cezalandırılırlar. Eğer seçmen yeterliliğine sahip olan kişiler bu telkinlere uyup kütüğe kaydolmazlarsa bu halde ikinci fıkrada teşvik ve telkinde bulunanlara daha ağır bir ceza öngörülmüştür. Seçmenleri bu şekilde teşvik etmeye çalışanlar, bunu yaparken şiddete başvurursa, cebir ve tehditte bulunurlarsa hükmedilecek ceza, önceki fıkralarda belirlenenin iki katıdır.

kütüğüne burada kaydedilip oyunu burada kullandıktan sonra, aynı Nahiyenin Mahallesiine ikametgahını nakletmesi üzerine 1983 yılı içerisinde yapılan genel seçimler için yeniden düzenlenip güncelleştirilen seçmen kütüğüne, yeni ikamet yeri olan Mahallesi'nde kütük yazım görevlilerince yazılarak oyunu da burada kullanmasından ibarettir. Sanığın ikametgahını değiştirirken seçmen kütüğünden naklini de gerçekleştirmeksizin yeni ikametgahında yazılmış olmasında ve böylece eski ikamet yerinde seçmen olarak kayıtlı görünmesinde 298 sayılı Kanunun 2234 sayılı Kanunla değişik 144. maddesinde sözü edilen seçmen kütüğüne kendisini bilerek birden fazla kayıt ettirmek kastının oluşmadığı düşünülmeyle, sanığın beraatı yerine yazılı şekilde mahkûmiyet hükmü kurulması. Bozmayı gerektirmiş sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmemiş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı istem gibi Bozulmasına...” https://www.kanunum.com/Yargitay/1985-3873/8-Ceza-Dairesi-1985-3584-E,-1985-3873-K,-26091985-T_xxvid300060_xxmid300060_search#300060, (E.T. 26.03.2020).

Ayrıca Bkz. “Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1985/1394, K. 1985/1726, T. 05.04.1985” Alasu, s.69. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1989/5869, K. 1989/6542, T. 19.09.1989, Alasu, s. 50-51.

¹⁷² Alasu, s. 69

2.1.7. Seçmen Listeleri Üzerinde İşlenen Suçlar

Seçmen listeleri 298 sayılı Kanun'un 43. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre sandık seçmen listeleri, aynı sandık bölgesinde oturan seçmenlerin “seçmen kütüğü numarası, adı, soyadı, ana ve baba adı, doğum yılı, doğum yeri, adresinin yazılı olduğu ve soyadı alfabe sırasına göre” yani çeşitli özelliklerine göre sıralanması sonucu oluşturulan listelerdir. Bu listelerde nelerin bulunacağı ilgili maddede düzenlenmiştir. 2. fıkraya göre; “Sandık seçmen listeleri; oy verme gününden 120 gün önce seçmen kütüğünde kesinleşmiş mevcut bilgilere dayanılarak çıkarılır.” Bu listeler seçimden önce ilgili yerlere gönderilir. Vatandaşlar muhtarlıklardaki bu listeleri diledikleri zaman inceleyebilir ve teyit edebilirler.

Yukarıda bahsettiğimiz 141, 142, 143 ve 144'üncü maddelerdeki fiiller 146. maddede belirtilen şekilde işlendiğinde; yani “...seçmen kütüğünün düzenlenmesinden sonra sandık bölgelerine göre düzenlenecek olan sandık seçmen listeleri ile Yüksek Seçim Kurulunca düzenlenmesine karar verilecek diğer listeler üzerinde işlendiği takdirde...” yine bu maddelerde yazılı olan cezalar uygulanır. Bu durum, maddede yer alan “...sözü geçen maddelerde yazılı cezalar verilir.” kısmından anlaşılmaktadır. Örneğin; seçmen kütüğüne yazılma hakkı bulunan bir seçmenin adını kütükten silen kimse ile, seçmen listesinden silen kimse aynı ceza ile cezalandırılır. Yargıtay ilgili kararına göre;

“Çulhakoca Köyü nüfusuna kayıtlı olan müştekilerin aynı zamanda bu yer seçmen kütüğüne yazılı oldukları, işçi ve memur olmaları sebebiyle başka yerlerde oturdukları, bir kısmının eş ve çocuklarının aynı köyde oturmaya devam ettiği, görevli olanların, buldukları yer seçmen kütüklerinde kayıtlı olmadıkları, şimdye kadar da Çulhakoca köyünde oy kullandıkları, 26.03.1989 tarihindeki mahalli seçimlerde de köylerinde oy kullanacaklarından askıya çıkarılan listeye baktıklarında adlarını gördükleri, ancak listenin askıdan indirilmesinden sonra sanık köy muhtarınca köyde oturmadıklarından bahisle listeden adlarının çıkarıldığı, bu durumdan doğal olarak haberdar olmayan müştekilerin itirazda bulunamadıkları, dolayısıyla da seçim günü oy kullanamadıkları kanıtlanmış olduğu halde sanığın eylemine uygun düşen 298 sayılı Yasa'nın 146. Maddesine göre cezalandırılması yerine yazılı gerekçelerle beraatına karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.”¹⁷³

2.1.8. Seçmen Listesine İlişkin Suçlar

Sandık seçmen listeleri seçmen yeterliliğine sahip olan vatandaşların çeşitli bilgilerinin yer aldığı listedir. Oy verme gününden önce bu listeler muhtarlıklara asılarak, seçmen olan vatandaşlara listeleri inceleme imkânı sunulur. Bu listeleri asıp

¹⁷³ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 30.01.1990 tarihli ve E. 1989/11007, K. 1990/889 sayılı kararı, Çiftlik, s. 200

seçmenlere inceleme imkânı sunan muhtarlar, cezai sorumluluktan kurtulur. Nitekim Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin ilgili kararına göre;

“Sanığın seçmen listelerini, dokuz haneli köyde okul, cami gibi umumi yapı bulunmadığından ve mevsimin kış olması da göz önüne alınarak konuk odası olarak kullandığı oda duvarına astığı, muhbirin listeye dahil olduğu, herkesin gelip listeyi incelediği, kasıtlı bir davranışının bulunmadığı yolundaki aşamada değişmeyen savunması, 14.02.1989 tarihli tutanak içeriği ve tanık anlatımı ile doğrulandığı halde yazılı şekilde sanıkla çelişmeli olan muhbir tanığın sözlerine ağırlık verilerek mahkumiyetine karar verilmiş olması, bozmayı gerektirmiştir.”¹⁷⁴

Yani listeler, seçmenlerin görüp inceleyebileceği herhangi bir yere asılabilir. Fakat muhtarlar bu listeleri hiç asmaz yahut astıkları yerden vaktinden önce indirirlerse 298 sayılı Kanun'un 147. maddesine göre cezalandırılırlar. 147. maddeye göre seçmen listelerini hiç asmayan ya da asıp da vaktinden önce indiren ile seçmenlerin bu listeleri tetkik etmesine olanak sağlamayan veya listelere yapılan itirazları kabul etmeyen yahut itirazları ilgili mercilere bildirmeyen görevliler 3 aydan 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Listelerin askıda kalma süresi değişebilir. Çünkü askıdan indirme günü YSK tarafından uzatılabilmektedir.¹⁷⁵ Listeler muhtarlığa asıldığında seçmenler bunları kontrol eder ve listede hatalar varsa bu hatalara da itiraz ederler. Eğer muhtarlar seçmenlerin listeleri kontrol etmelerine izin vermez, yapılan itirazları kabul etmezlerse bu madde gereğince cezalandırılırlar.

Maddenin 2. Fıkrasına göre; “Bu fiiller kayıtsızlık veya gereken dikkat ve itinanın gösterilmemesi sonucu meydana gelmiş ise, verilecek ceza bir aydan altı aya kadar hapis cezasıdır.” Bu fıkra gereğince seçmen listelerini ihmâlen asmayan yahut asıp da süresinden önce indiren muhtar ilk fıkraya nazaran daha hafif ceza ile cezalandırılır. Çünkü ihmâlen dahi olsa muhtarın listeleri asmaması durumunda seçmenler bu listeleri inceleyemez ve dolayısıyla itiraz hakları da söz konusu olmaz. Yargıtayın konuyla ilgili kararına göre;

¹⁷⁴ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1989/5448, K. 1989/6492, T. 14.09.1989, Alasu, s. 48-49

¹⁷⁵ Örn.;Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1984/3590, K. 1984/3829, T. 06.07.1984 kararı: “Sanığın süresi içerisinde askıya çıkarmak ve indirmekle görevlendirildiği seçmen listelerini köyün iki okulundan biri olan Geyman köyü ilk okuluna asmadığı iddia edilerek kamu davası açılmış ise de, listelerin orman mahalledeki ilk okulunda asılıp süresi içerisinde askıda kaldığının savunulmuş olmasına, bu savunma tanıklarca da doğrulanıp aksinin kanıtlanamamış bulunmasına nazaran, 2 Ekim 1982 günü olarak önceden ilan edilen askıdan indirme gününün sonradan Yüksek Seçim Kurulunca iki kez daha uzatılmış bulunduğu, askı yeri içinde yasal bir zorunluluğun bulunmadığı gibi listelerin gününden önce indirildiği yolunda da kesin kanıt bulunmadığı uzatılma ile ilgili ayrıca tutanak düzenlenmemiş olmasının sanık aleyhine yorumlanamayacağı, tarihin yanlış yazılmasının da önceki tebligata dayanılarak yanlış sonucu olabileceği gözetilmeden beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.” Alasu, s.88

“Sandık seçmen listelerinin güncelleştirilmesi amacıyla kendisine verilen seçmen listesini 02.12.2003 tarihinde askıya çıkarmakla görevli olan Savaştepe İlçesi Koğukyurt Köyü muhtarı sanığın, aksi kanıtlanmayan savunmasına ve dosya içeriğine göre, işi nedeniyle Balıkesir’e gittiği ve döndüğünde 107 seçmenden ibaret 5 sayfalık listeyi 05.12.2003 günü saat 17.00’de askıya çıkardığı anlaşılmış bulunmasına göre, sanığın bu eylemi kasten işlediğini gösterir kanıt bulunmaması karşısında; ihmali davranışından kaynaklanan fiilin 298 sayılı Yasa’nın 147/2. Madde ve fıkrasında düzenlenen suç oluşturacağı gözetilmeden, aynı maddenin ilk fıkrası ile uygulama yapılması bozmayı gerektirmiştir.”¹⁷⁶

2.1.9. Seçmen Kütüğü, Seçmen Listeleri ve Diğer Belgeler Üzerinde İşlenen Suçlar

Seçmen kütüğü ve listeleri oy kullanma açısından büyük öneme sahiptir. Bunlar düzenlenirken gerekli özen gösterilmeli ve hatadan kaçınılmalıdır. Aksi halde seçmen yeterliliğine sahip olan vatandaşların oy kullanma hakları zarar görebilir yahut ellerinden alınabilir. Nitekim bunun önüne geçmek için 298 sayılı Kanun’un 148. maddesinde yaptırım öngörülmüştür. Bu yaptırım düzenlenirken TCK’da bulunan belgede sahtecilik suçuna verilecek ceza esas alınmış, bu cezanın yarı oranda artırılmak suretiyle verileceği düzenlenmiştir. TCK’nın 204. maddesinde resmî belgede sahtecilik suçu düzenlenmiştir. Buna göre bir resmî belgeyi sahte olarak düzenleyen, belgeyi değiştiren, sahte olan bir resmî belgeyi kullanan kişi 2 yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Bu resmî belgenin seçmen kütüğü yahut seçmen listesi olması durumunda 298 sayılı Kanun gereği bu cezalar yarı oranında artırılarak uygulanır. Zira Yargıtaya göre;

“Sanık ... adres değişikliğine dair ... olarak adlandırılan belgeye kendisi ve eşinin kimlik bilgilerini yazarak ilgili mahalle muhtarının onayını aldıktan sonra sanık ... ile birlikte forma kendisiyle ikamet etmeyen ve reşit olan dört çocuğunun kimlik bilgilerini de ekleyip Nüfus Müdürlüğü’ne ibraz ederek bu kişilerin de seçmen listesine girmelerini sağladıkları şeklinde sübut bulan olayda, suça konu belgenin aldatıcı özelliğe sahip olup olmadığının belirlenmesinin ardından sonuca göre suç vasfının tayini gerektiğinin gözetilmemesi, temel ceza belirlenirken 298 sayılı Kanun’un 148/1. maddesi yollaması nedeniyle TCK’nın 204/1.maddesi uyarınca ceza belirlendikten sonra artırım uygulanması gerektiğinin gözetilmeyerek TCK’nın 61. maddesine muhalefet edilmesi nedeniyle bozulmasına...”¹⁷⁷

Bu karar gereğince ceza belirlendikten sonra artırım uygulanmalıdır. Yargıtayın bir diğer ilgili kararına göre ise bu suça ait delilleri takdir ve değerlendirme görevi Ağır Ceza Mahkemesine aittir.¹⁷⁸ Resmi olarak düzenlenmiş olan seçmen kütüğü ya da

¹⁷⁶ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, T. 30.11.2005, E. 2004/8941, K. 2005/11281 sayılı kararı, Çiftlik, s. 201

¹⁷⁷ https://www.kanunum.com/Yargitay/2016-17261/19-Ceza-Dairesi-2015-8584-E,-2016-17261-K,-04052016-T_xxvid5173507_xxmid5173507_search#5173507, (E.T. 10.04.2020).

¹⁷⁸ Yargıtay 8. Ceza Dairesi 27.06.2001, E. 2000/20467 ve K. 2001/12318 sayılı kararı; “Sanıkların gerçekte var olmayan kimseleri seçmen kütüğüne yazdıkları iddia edildiği, bu hali ile eylemlerinin

seçmen listelerine ait belgeleri çalan, belgeleri bozan ya da tahrip eden yahut bu belgeleri ortadan kaldıran kişi de madde 148 gereği aynı şekilde cezalandırılır.

Seçmenlerin oy kullanabilmeleri için yanlarında T.C. kimlik kartı ve seçmen bilgi kâğıdı olmalıdır. Bu durum 298 sayılı Kanun'un oy vermeden önceki işlemler başlıklı 91. maddesinde de belirtilmiştir. Kimlik kartı olmayanlar ise Nüfus Müdürlükleri'nden aldıkları nüfus kayıt örneğini getirirler. Bir seçmenin oy kullanmasına mâni olmak amacıyla seçmenin kimliğini ispata yarayan bu tür belgeleri sahte olarak düzenleyen, bu belgeleri tahrip eden, bozan ya da çalan kişiler 3. fıkra gereğince cezalandırılır. Fakat bu belgeler sahte olduğu, tahrip edildiği vs. halde seçmen yine de oyunu kullanırsa aynı maddenin son fıkrası gereğince cezası yarısına kadar indirilir. Çünkü bu durumda seçmenin oy kullanmasına engel olma amacı sonuçlanmamıştır.

2.2. Oy İle İlgili Suçlar ve Cezaları

Oy verme işlemi seçimin temelidir. Oy verme kısmında bir sakatlık olması halinde tüm seçim doğrudan etkilenir. Bu sebeple Kanun çeşitli yaptırımlar öngörmüş, oy verme düzenini sağlamaya çalışmıştır. Haksız olarak oy temin etmeye çalışanlar, seçmenin oy kullanmasını engelleyenler, seçmen olmadığı halde oy kullanmaya çalışanlar, başkası yerine oy kullananlar, oy sandığının yerini değiştirenler, oyu tahrip edenler bu Kanun gereğince cezalandırılırlar. Zira seçilebilmek amacıyla seçime katılan kimseler oy elde edebilmek için seçmene çeşitli haksız vaatlerde bulunur ya da onları tehdit, cebir vs. ile korkutarak kendisi için oy temin etmeye çalışırsa suç işlemiş olur. Seçmenin oy kullanmasına engel olanlar da suç işlemiş olurlar.

Bu kısımda oy verme ile ilgili suçlar ele alınmıştır. Bu suçlar haksız oy teminine ilişkin suçlar, oy kullanmaya engel olmak, sandık düzeni ve oy verme ile ilişkin suçlar, sandık başında müdahale ve ihtara riayetsizlik, seçmen olmayanların oy verme suçları, oy sandığı üzerinde işlenen suçlar, siyasi partilerle bağımsız adayların oy pusulaları üzerinde işlenecek suçlar, oy verme sonucuna tesir edecek haller başlığı altında açıklanmıştır.

kısmen sahte seçmen kütüğü düzenlemek suçunu oluşturabileceği, bu suça ait delillerin takdir ve değerlendirilmesi üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olmakla görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir." Çiftlik, s. 204

2.2.1. Haksız Oy Teminine İlişkin Suçlar

298 sayılı Kanun'da haksız oy teminine ilişkin suçlar düzenlenmiştir. Buna göre kendisi için ya da bir başkası için oy temin etmek maksadıyla birine vaatte bulunan, bu amaçla menfaat teklif eden kişi cezalandırılır. Ayrıca bu amaçla bir kimseye resmi ya da umumi herhangi bir görev teklif eden, özel olarak hizmette bulunacağını vaat eden kişi 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu vaatleri gizlemek maksadıyla bunların yeme-içme masrafı ya da hizmet mukabili olarak gösterilmesi durumunda da aynı ceza uygulanır. Ayrıca bu vaat ve hizmetleri kabul eden seçmen de aynı şekilde cezalandırılır.

Fakat madde 152'ye göre adı geçen bu fiillerin cebir, tehdit, şiddet vs. kullanmak suretiyle işlenmesi durumunda failer hakkında ceza "bir misli artırılarak" uygulanır.¹⁷⁹ Nitekim Danıştay da bir kararında vatandaşlara baskı yapmayı bu madde gereğince suç olarak değerlendirmiştir:

"25.9.1988 günü yapılan anayasa Değişikliğine ilişkin Halk Oylamasında vatandaşlara baskı yapmak ve köyde oturmeyen bazı kişileri köye getirerek oy kullandırmak suçu MMHK. kapsamına girmediğinden ve 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun'un 151, 152 ve 153 üncü maddelerine ilişkin seçim suçları olduğundan..."¹⁸⁰

2.2.2. Oy Kullanmaya Engel Olmak

298 sayılı Kanun'un "oy kullanmaya engel olmak" başlıklı 153. maddesinde önceki maddeye atıf yapılmıştır. Buna göre, 152. maddede yazan amaçlar için yani kendisi veya başkasına oy temin etmek amacıyla menfaat teklif etmek suretiyle seçmenleri toplayanlar ve bunların sandık yerine gelmelerine engel olarak oy kullanamamalarına neden olanlar 153. madde gereğince cezalandırılır. Zira 153. maddeye göre;

¹⁷⁹ Yargıtay 8. Ceza Dairesi 13.11.1990 tarihli E. 1990/8299 ve K. 1990/9294 sayılı kararı; "Müştekinin yeğeni olan ...'nın olaya yakın ilk anlatımında sanık muhtar ...'nın kendi listesinden heyet olarak gösterdiği ...'nın rakip aday ... ile beraber görülmesinin kendisi aleyhine olacağını, ilişkilerini bu dönemde azaltmasını rica yolla söylediğini ancak 09.03.1989 günü Pazar yerinde karşılaştıklarında ...'nın sana oy vermeyeceğim demesi üzerine tehevüre kapılan sanık ...'nın bağırdığını ve elinde de kapalı bıçak bulunduğunu bildirdiği halde müteakip anlatımlarında müştekinin iddiası paralelinde ifadesini değiştirdiği ve pekiştirdiği, bu durumda sözlerinin kuşkulu ve hükme yeterli bulunmadığı... Pazar yerinde tartışma sırasında çıkan olayda 298 sayılı Kanun'un 152 son maddesi ile ceza artırıldığı..."Alasu, s.37

¹⁸⁰ Danıştay Kararı, 2. Daire 1989/157 E., 1989/547 K., 24.02.1989 T., (Kanunum Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

“Yukarıdaki maddede yazılı maksatlar için, o maddede yazılı suretlerle seçmenleri toplananlar ve bir köy veya bir mahalleden veya bir meskûn mahalden veya sair yerlerden sandık yerine gelmelerini menedenler hakkında bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir. Bu fiiller memuriyet nüfuzunun veya sıfatının veya herhangi bir kimsenin haiz bulunduğu salahiyetin suiistimali suretiyle işlendiği takdirde, verilecek hapis cezası iki yıldan az olamaz.”

Madde metninde 2010 yılında değişiklik yapılarak ek fıkralar eklenmeden önce ilk fıkrada sayılan bu fiillerin cebir ve tehditle işlenmesi halinde ilk fıkrada yazılı suçun öğelerinin bulunmadığı yönünde kararlar veriliyordu.

“Mahkemenin hükme dayanak yaptığı 298 sayılı Kanun’unun 153/1 maddesindeki suçun oluşmasındaki temel öge, eylemden dolayı mağdurun oy kullanamaması gerektiği bu keyfiyeti maddenin dayanağı 152. Maddesinin kenar başlığının da doğruladığı cihetle, aralarında husumet bulunan sanığın oy verme günü sandık başına oy kullanmaya giden mağduru sözlü tehdidinde 153/1 deki suç öğelerinin bulunmadığının gözetilmemesi...”¹⁸¹

Nitekim yukarıdaki örnekte Yargıtay 8. Ceza Dairesi 26.09.1989 tarihli kararında da görüldüğü üzere, menfaat teklif ederek değil de tehdit ile bir seçmenin oy kullanmasına engel olmaya çalışma fiilini Yargıtay 153. madde kapsamında suç saymıyordu.

Ancak 2010 yılında madde metnine 3. ve 4. fıkralar eklenmiştir. 3. fıkraya göre; oy verme günü seçmen listesinde kayıtlı bir seçmenin, sandığın bulunduğu bina, yapı vb. gibi yerlere girmesine ya da burada oyunu kullanmasına “kanuna aykırı biçimde” engel olan kişiye 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası uygulanacaktır. Ancak bu fıkrada engel olma fiilinin kanuna aykırı biçimde fakat hangi şekillerde olacağı ayrıca ve açıkça düzenlenmemiştir.

Eklenen son fıkraya göre ise seçim çevresinde oy kullanma hakkına sahip bir seçmenin oyunu kullanmaya gitmesine ya da oy sandığının bulunduğu binaya girmesine yahut oyunu kullanmasına engel olmak için tehdit, cebir, şiddet filllerinden birini ya da birkaçını yapanlara üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilecektir. Eğer bu fiiller tek bir seçmene değil de birden fazla seçmene karşı işlenirse bu fiili işleyenlere üçte birden yarısına kadar artırılarak ceza verilir.¹⁸²

2.2.3. Sandık Düzeni ve Oy Verme İle İlişkin Suçlar

Seçmenler oy vermek için yanlarında kimlik kartları ile seçmen bilgi kağıtlarını götürmelidirler. Görevlilerin seçmenlerin kimliklerini tespit edebilmeleri için bu

¹⁸¹ Yargıtay 8. Ceza Dairesi 26.09.1989 tarihli ve E. 1989/6550, K. 1989/6894 sayılı kararı; Alasu, s. 49

¹⁸² Örneğin; Yargıtay Kararı, 19. Ceza Dairesi 2015/8906 E., 2015/4940 K., 01.10.2015 T., (Kanunum Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

gereklidir. Oy vermeden önceki işleri düzenleyen madde 91'e göre, seçmenler kimlik belgelerini sandık kurulu başkanına verirler. Başkan teyit etmek için önündeki seçmen listesine bakar ve kimlikte yazan ismi bulur. Listede ismi bulunan seçmene 1 adet birleşik oy pusulası verir. Oyunu hangi kabinde kullanacağını seçmene gösterir. Kabindeyken oy pusulasını katlamasını ve zarfa koyup yapıştırmadıkça çıkmamasını söyler. Böylece seçmen oy verme kabinine gider ve oyunu kullanmadıkça da başka bir yere gidemez. Eğer seçmen kabine girmezse ya da oy pusulasını aldığı halde oyunu kullanmazsa görevliler oy pusulasını seçmenden geri alırlar.

Oy verme kabinine giren seçmen de çeşitli kurallara uymalıdır. Bu kurallar aynı Kanun'un 92. maddesinde düzenlenmiştir:

“Seçmen, kapalı oy verme yerinden dışarı çıkmadıkça, hiç kimse oraya giremez. Ancak, oy pusulasını hazırlamak için, kapalı oy verme yerinde, normal süreden fazla kalan seçmenler, kurul başkanı tarafından makul bir süre verilerek uyarılır. Bu uyarıya rağmen kapalı oy verme yerinden çıkmayan seçmen, oradan çıkarılır.”

Yani bir seçmen oy verme kabinine girdiğinde, o seçmen oyunu kullanıp çıkmadan kimse kabine giremez. Fakat oy vermek için kabine giren seçmen makul süreyi aştığı halde dışarı çıkmazsa sandık kurulu başkanı seçmeni uyararak ona makul süre verir. Kurul başkanının ihtarına rağmen kabinden çıkmamakta ısrar eden seçmen, kabinden çıkarılır. Ayrıca maddenin ikinci fıkrasına göre; oy verme kabinine haberleşme sağlayıcı yahut görüntü kaydedici elektronik cihazlarla girmek yasaklanmıştır. Yanında bu tip cihazlarla gelen seçmen oy vermeden önce bunları kapatarak kurul başkanına vermelidir. YSK'nın 28.03.2009 tarihli kararına göre, yanında getirdiği elektronik cihazları görevlilere teslim etmeyerek kabine girip oy pusulalarını görüntüleyen seçmen, sandık kurullarınca uyarılır ve müdahale edilir. Uyarıya rağmen seçim düzenini bozacak şekilde fiilinde ısrar eden seçmene karşı sandık kurulları Cumhuriyet Başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunurlar.¹⁸³ Aynı Kanun'un 93. maddesine göre ise;

“Kapalı oy verme yerinde birleşik oy pusulasını katlayıp yapıştırdıktan sonra, seçmen burasını terk eder ve birleşik oy pusulasını sandığa bizzat atar. Körler, felçliler veya

¹⁸³ YSKK No: 526, T. 28.03.2009; “Oy verme sırasında oy pusulalarının cep telefonu veya fotoğraf makinesi gibi kaydedici özelliği bulunan cihazlar ile görüntülenmesi durumunda; sandık alanı içinde seçimin düzenle geçmesi için gereken tedbirleri almak ve oy verme işlerini yürütmek ve denetlemekle görevli olan sandık kurullarının müdahale görev ve yetkisi dahilinde olduğundan, bu şekilde girişimde bulunanlara gerekli uyarıda bulunularak engel olunmasına, 3- Yapılan uyarılara rağmen oy verme düzen ve disiplinini bozacak şekilde ısrar edenler hakkında Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına” www.ysk.gov.tr/, (E.T. 17.04.2020).

bu gibi bedeni engellilikleri açıkça belli olanlar, bu seçim çevresi seçmeni olan akrabalarından birinin, akrabası yoksa diğer herhangi bir seçmenin yardımı ile oylarını kullanabilirler. Bir seçmen birden fazla malule refakat edemez. Kurul başkanı, oyunu kullanan seçmene kimlik kartını verirken seçmen listesindeki adı karşısına imzasını attırır. İmza atamayanların sol elinin başparmağının izinin alınmasıyla yetinilir. Bu parmağı olmayan seçmenin hangi parmağını bastığı yazılır.”

Oy verme kabinine girip oyunu kullandıktan sonra oy zarfını oy sandığına seçmen bizzat kendisi atar. Engelli bireyler akrabaları ya da diğer seçmenlerin yardımıyla oy kullanabilirler, fakat bir seçmen yalnızca bir engelli seçmene refakat edebilir. Seçmenler oylarını kullandıktan sonra kimlik belgelerini sandık kurulu başkanından alarak seçmen listesindeki isimlerinin karşısına imza atarlar, bunun kontrolünü kurul başkanı yapar. İmza atamayan seçmenin “sol elinin baş parmağının izi” alınır.

Yukarıda sayılanlar seçmenlerin ödevleridir. Bu sayılan ödevleri ihtara rağmen yerine getirmeyenler madde 158 gereği idari para cezası ile cezalandırılır. Zira madde 158’e göre: “Sandık başında bu Kanuna göre oy verme yönünden kendisine yükletilmiş olan ödevleri ihtara rağmen yapmayan seçmenlere iki yüz elli Türk Lirası idarî para cezası verilir.”

2.2.4. Sandık Başında Müdahale ve İhtara Riayetsizlik

Önceki başlıkta ele alınan 158. maddeden farklı olarak 298 sayılı Kanun Madde 159, özel olarak bazı fiilleri cezalandırmıştır:

Buna göre; “Oyunu kullandıktan sonra ihtara rağmen sandık başından ayrılmayan veya herhangi bir müdahale telkin veya tavsiyede bulunan veya bunlara teşebbüs eden kimse üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Önceki maddeden farklı olarak bu maddede ayrıca ve açıkça sayılan fiiller daha ağır ceza olan hapis cezası ile cezalandırılır.

Oy verme kabiniinde oyunu kullanıp oy pusulasını zarfa koyduktan sonra kabinden çıkarak oy sandığına zarfı bizzat kendisi atan seçmen sandığın başından derhal ayrılmalıdır. Bu, diğer seçmenlerin oylarını rahatlıkla kullanabilmeleri için gereklidir. Fakat seçmen, kurul başkanı ya da diğer görevliler tarafından uyarılmasına rağmen oy sandığının başından ayrılmazsa bu halde madde 159 gereğince cezalandırılır. Ayrıca oyunu kullanmak isteyen diğer seçmenlere müdahalede bulunarak bunlara çeşitli telkinlerde bulunup tavsiyeler veren kimse de aynı şekilde cezalandırılır. Oyunu şu ya

da bu adaya vermesi yönünde bir seçmene uyarıda bulunmak Yargıtay tarafından telkin ve tavsiye olarak kabul edilmiştir.

“Muhtarlık seçimi sırasında sanık ...’ın eşi ...’ya muhtar adayı ...’nın ismi yazılı oy pusulasını vererek bunu kullanacaksın demesinden ibaret olan eyleminin uygulanan 151. maddede sözü edilen propaganda niteliğinde olmayıp 159. maddesine giren telkin ve tavsiye niteliğinde kaldığı Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 05.02.1962 tarihli 18-18 sayılı kararının da bu doğrultuda olduğu düşünülmemek üzere yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.”¹⁸⁴

Zira Yargıtay 8. Ceza Dairesi’nin 21.12.1985 tarihli ilgili kararında yazılı şekilde cereyan eden fiilin telkin ve tavsiye niteliğinde olduğuna değinilmiştir. Bu fiil, madde 159 gereğince cezalandırılır. Bu fiiller teşebbüs aşamasında kalsa dahi cezalandırılır. Nitekim aynı Kanun’un oy verme düzeni başlıklı 88. maddesinde de bu fiiller yasaklanmıştır.¹⁸⁵

2.2.5. Seçmen Olmayanların Oy Verme Suçları

Yalnızca seçme yeterliliğine sahip olan vatandaşlar oy kullanabilirler. On sekiz yaşını dolduran herkes seçmen olabilirken bunun birkaç istisnası vardır. Buna göre; askeri öğrenciler ile silah altında bulunan erler, onbaşılar, kıta çavuşları izinli bulunsalar dahi oy kullanamazlar.

Eğer bu durumu bildikleri halde kullanırlarsa madde 160’ın ilk fıkrası gereğince cezalandırılırlar. Madde 160’ın ilk fıkrasına göre; “Her kim oy verme sırasında seçme yeterliği olmadığını bildiği halde oy vermeye teşebbüs eder veya verirse iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Bu suçun oluşabilmesi için failin kasten hareket etmesi gerekmektedir. Zira madde metninde “bildiği halde” ibaresi yer almaktadır. Kastten hareket etmek şartıyla seçme yeterliliği olmayan biri oy kullanmaya teşebbüs dahi etse ilgili fıkra gereğince cezalandırılır. Bilmeyerek bu fiili yaparsa kastın yokluğundan bu suç oluşmaz. Nitekim Yargıtayın ilgili kararına göre;

“Askerlik görevini yapmakta iken köyüne iznini kullanmak üzere gelen sanığın, seçmen kütüğüne kayıtlı olması ve oy vermediği takdirde para cezasıyla sorumlu tutulacağı kanısıyla oy kullanmış olduğu, sandık kurulu başkan ve üyelerince de oy kullanma sırasında uyarılmadığı, bu konuda savunmanın aksine kanıt da elde edilmediği göz önüne alınarak, kast ögesi oluşmayan suçtan dolayı sanığın beraati yerine yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.”¹⁸⁶

¹⁸⁴ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1985/6107, K. 1985/6408, T. 21.12.1985, Çiftlik, s. 232.

¹⁸⁵ Bkz. Madde 88: “Hiçbir seçmene sandık başında müdahale, telkin veya tavsiyede bulunulamaz ve hiçbir seçmen oyunu kullandıktan sonra sandık başında kalamaz.”

¹⁸⁶ Yargıtay 8. Ceza Dairesi’nin 29.01.1991 tarihli E. 1990/10127, K. 1991/518 sayılı kararı, Alasu, s. 31

Yani silah altında bulunması sebebiyle oy kullanamayacak olan kimsenin oy kullanamayacağını bilmeyerek oyunu kullanması, kastı bulunmadığı için madde 160 gereğince cezalandırılmamıştır.

Madde 160'ın ikinci fıkrasına göre; “Başkasının adını taşıyarak oy vermeye teşebbüs eden veya veren üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Oy vermek isteyen seçmenler oy verme yerine giderek kendileri oy vermek zorundadırlar. Kimse başkasının adına gidip oy kullanamaz, teşebbüs dahi edemez. Aksi halde ilgili fıkra gereğince cezalandırılır. Madde metninde başkasının adını taşıyarak oy kullanmaya çalışmaktan bahsedilmektedir. Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin konu ile ilgili kararı buna örnek olarak gösterilebilir:

“...Sanıklardan Nuhi'nin de seçmen listesinin 122. sırasında kayıtlı eşi Daire'nin köyde olmadığından yerine kendi kız kardeşi olup henüz seçmen yeterliliği bulunmayan Mukaddes'e oy kullandırdığı, Mukaddes'in de yengesi Daire'nin nüfus cüzdanını kullanarak oy kullandığı anlaşılmaktadır... Ancak, sanığın yaşı nedeniyle seçmen yeterliliği bulunmadığının anlaşılmasına göre, eyleminin anılan Yasa'nın 160/2'nci maddesi kapsamında olduğu gözetilmeden, adı geçen sanığın da yazılı şekilde 164/1'nci maddesi ile hükümlendirilmesi nedeniyle bozulmasına...”¹⁸⁷

Kararda yer alan olayda oy kullanan şahıs başka birinin nüfus cüzdanını kullanmak suretiyle başkasının adını taşıyarak oy vermiş, bu fiili dolayısıyla 160. madde gereğince cezalandırılması gerekmiştir.

Üçüncü fıkra ise mükerrer oy yani birden fazla kez oy vermenin yaptırımını düzenlemiştir. 160. maddeye göre; “Mükerrer oy vermeye teşebbüs eden veya veren kimse hakkında da ikinci fıkra hükmü uygulanır.” Nitekim Yargıtayın 26.02.2008 tarihli ilgili kararında da bu maddeye yer verilmiş, sanığın bu madde gereğince cezalandırılmasına hükmetmiştir;

“Somut olayda, sanığın 80 no'lu sandıkta oy kullandıktan sonra seçmen kütüğüne mükerrer olarak kaydedilmiş olmasından yararlanarak ayrıca 84 no'lu sandıkta da oy kullandığı saptanmıştır. Bu eylem, 298 sayılı Yasanın 160. maddesinin 3. fıkrasında yazılı suç tipine uygundur. Bu itibarla, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazının reddine karar verilmelidir.”¹⁸⁸

¹⁸⁷ Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 16.10.1986, E. 1986/4200, K. 1986/4929 sayılı kararı, Çiftlik, s.235

¹⁸⁸ Yargıtay Ceza Genel Kurulu 26.02.2008 tarihli E. 2008/8-44, K. 2008/39 sayılı kararı, [https://www.kanunum.com/?gclid=EAIaIQobChMI9rGDusqL6AIVwbTtCh3P8QIXEAAAYASAAEgKRJ_D_BwE, \(E.T., 01.05.2020\).](https://www.kanunum.com/?gclid=EAIaIQobChMI9rGDusqL6AIVwbTtCh3P8QIXEAAAYASAAEgKRJ_D_BwE, (E.T., 01.05.2020).)

2.2.6. Oy Sandığı Üzerinde İşlenen Suçlar

Oy sandığı seçimin en önemli parçasıdır. Bu sebeple seçmenlerin kolayca ulaşabileceği ve oylarını hem serbestçe hem de gizli olarak kullanabilecekleri bir yere konulmalıdır. Madde 74'e göre sandığın konulacağı yeri, ilçe seçim kurulunun denetiminde sandık kurulu belirler. Bu yer belirlenirken engelli seçmenlerin özel durumları da dikkate alınır. Genellikle okulların bahçesine ya da salonlarda uygun yerlere konulur. Eğer buralar yetmezse kahvehaneler ya da lokantalar bu iş için kiralanır. Fakat sandıklar askeri binalara ve tesislere, karakollar ile parti binalarına ve muhtarlık odalarına konulamaz. Fakat madde 161'e göre;

“Usulüne aykırı olarak veya yetkisi olmadığı halde her ne sebep ve maksatla olursa olsun oy sandığının yerini değiştirenler, yerinden kaldıranlar, oy sandığını açan, çalan veya tahrip eden veya içindeki veya içinden çıkan oy zarflarını alan, çalan veya değiştiren kimse üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiil ve hareketler, cebir veya şiddet veya hileyle işlendiği takdirde hükmedilecek ceza bir misli artırılarak hükmolunur.”

Sandık kurulunun belirlediği yerden oy sandığını yetkililer dışında kimse kaldıramaz, sandığın yerini değiştiremez. Sandık kurulu başkanından başka bir kimse oy sandığını açamaz. Eğer açarsa ya da sandığı çalar veya tahrip ederse, yerinden kaldırır ya da yerini değiştirirse 161. madde gereğince cezalandırılır.¹⁸⁹ Zarfları sandığın içindeyken ya da içinden çıkarılmışken alan ya da çalan veya değiştiren kimseler aynı şekilde cezalandırılır. Tüm bu fiilleri cebir, hile, tehdit ile işlerse daha ağır ile cezalandırılır.

Yargıtay, bazı kararlarında sayım bittikten sonra içinde oy pusulaları ve tutanakların yer aldığı seçim torbasının zorla alınıp götürülmesini de bu madde kapsamında değerlendirmiştir. Yani seçim torbasını da oy sandığı gibi düşünerek failin 161. madde gereğince cezalandırılmasının gerektiğini belirtmiştir. Bu duruma Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 09.12.2010 tarihli kararı örnek gösterilebilir:

“28 Mart 2004 tarihinde yapılan yerel seçimlerde S... Beldesi 1491 numaralı sandıkta sandık başkanı olarak görev yapan Mesut'un sayım işlerini yapıp tutanakları tuttuktan sonra kendisini ilçe seçim kuruluna götürmeleri amacıyla Jandarmayı aradığı, ancak diğer sandık bölgelerinde çıkan olaylar sebebiyle Jandarmanın gecikmesi ve sanık Ahmet'in ısrarları üzerine başka şansı kalmayan müştekinin...araca binip köyden ayrılıp yaklaşık 500 metre kadar gittiklerinde sanık Aytaç'ın bulunduğu aracın selektör yapması üzerine durdukları ve ...Aytaç'ın açık olan araç kapısından müştekinin kucağında içinde oy pusulaları ve tutanakların bulunduğu seçim torbasını zor kullanarak alıp götürmesi şeklinde gelişen olayda sanıkların fikir ve eylem birliği içinde gerçekleştirdikleri eylemlerinin 298

¹⁸⁹ Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 10.10.1989 tarihli ve E. 1989/7418, K. 1989/7489, Alasu, s. 50

sayılı Kanun'un 161/1-2 madde ve fıkralarında yaptırma bağlanan suçu oluşturduğu anlaşılmalı;...yerinde görülmeyen sair itirazların reddine,”¹⁹⁰

Ayrıca Yargıtay bu fiillerden dolayı açılan davalarda, olaydan zarar görenlerin davaya katılabileceğine karar vermiştir.¹⁹¹

2.2.7. Siyasi Partilerle Bağımsız Adayların Oy Pusulaları Üzerinde İşlenecek Suçlar

Partilerin ya da bağımsız adayların her türlü evrakı ve oy pusulalarını zapt eden, ortadan kaldıran ya da bozan yahut bunların oy verme yerine götürülmelerine mani olan ya da dağıtılmalarına engel olanlar hapis cezasıyla cezalandırılacaktır. 162. maddenin bu ilk fıkrasına göre sempaticanı olduğu partinin seçimden galip çıkması ya da başka amaçlarla partilerin yahut bağımsız adayların oy pusulaları ile seçimle ilgili her türlü başka belgeyi zapt eden, bunları imha eden, tahrip eden kimse bu fıkra gereğince cezalandırılır. Ayrıca oy pusulalarının seçimin yapılacağı yere götürülmesine izin vermeyen ya da götürülüp de bunların dağıtılmasına engel olanlar da aynı şekilde cezalandırılırlar.

Bu maddenin 2. ve 3. fıkralarına göre ise sayılan bu fiillerin cebir, tehdit, şiddet, hile yahut içlerinden biri silahlı birden fazla kişi tarafından işlenirse ya da bu fiiller bir meskene ya da parti binasına girmek suretiyle işlenirse ilk fıkradaki cezalara bir misli eklenerek sorumlular cezalandırılır. Bu fiillerin resmi sıfatlı kişilerce işlenmesi halinde de aynı cezaya hükmolunur.

2.2.8. Oy Verme Sonucuna Tesir Edecek Haller

Herkes oy verme yerine bizzat gelerek oyunu kullanmak zorundadır. Hiç kimse bir başkası yerine oy kullanamaz, seçmen listesinde başkası yerine imza atamaz. Aksi halde 298 sayılı Kanun'un 164. maddesinin 1. ve 2. fıkrası gereğince cezalandırılır. Madde 164'ün ilk iki fıkrasına göre gelmeyenler adına sandık seçmen listesine sahte imza atanlar, hileli birtakım hareketlerle oy atanlar ya da attıranlar hem hapis hem de adli para cezası ile cezalandırılırlar. Zira madde metninde bu kişilerin “...üç yıldan beş

¹⁹⁰ Yargıtay 8. Ceza Dairesi E. 2010/12982, K. 2010/13927 ve T. 9.12.2010, (Kazancı Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası)

¹⁹¹ Bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi 26.06.1986 tarihli E. 1986/3264, K. 1986/3922 sayılı kararı: “Muhtarlık seçimi sırasında aday olduğu 110 seçmenden 43 oy alıp 56 oy alarak seçimi kazanan H.Ç.’e karşı seçimi kaybettiği, 13 oyun da geçersiz sayıldığı, seçimle ilgili cetvel ve tutanaklar içeriğinden anlaşılan müştekinin, 298 sayılı Kanun’un 161. Maddesine aykırılık suçundan açılan kamu davasında CMUK’un 365. Maddesi anlamında zarar gördüğü nazara alınarak davaya katılma isteminin kabulü yerine, reddine karar verilmesi...”, Çiftlik, s. 243

yıla kadar hapis ve bin günden beş bin güne kadar adli para cezası” ile cezalandırılacakları yer almaktadır. Eğer bu fiiller, sandık başkan ve üyeleri veya diğer memurlarca işlenecek olursa bu kişiler, ilk fıkralarda belirtilen cezaya yarısı eklenerek cezalandırılır.

“21.10.2007 tarihinde Anayasa değişikliğine ilişkin olarak gerçekleştirilen halkoylamasında, sanık ...’in Sinop ili, Boyabat ilçesi, Tırnalı Köyü sandık kurulu başkanı, diğer sanıklar ..., ... ve...’ın da sandık kurulu üyesi oldukları, Sanıkların halk oylamasına katılmayan 32 seçmen adına seçmen listesine imza atıp, bu kişilerin yerine oy kullandıkları, ... sandık kurulu başkan ve üyesi olan sanıkların halk oylamasına katılmayan seçmenler yerine oy kullanma eylemlerinin 298 sayılı Kanununun 164/1-2. maddesinde düzenlenen başkası yerine oy kullanma suçunu ... oluşturduğu anlaşılmakta olup...”¹⁹²

Konu ile ilgili yukarıda yer verilen Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2014 tarihli kararında başkası yerine seçmen listesine imza atıp başkası yerine oy kullanmanın 164. maddenin ilk iki fıkrası gereğince cezalandırılacağı belirtilmiştir. Somut olaydaki fiili sandık kurul başkanı ve kurul üyesi olanlar işlediği için ikinci fıkra da karara dahil edilmiştir. Bu fiil, görevli kimseler dışındaki şahıslar tarafından yapılmış olsaydı, o halde yalnızca ilk fıkra gereği cezalandırılacaklardı.¹⁹³

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun aynı kararında bu sanıkların yukarıdaki fiillere ek olarak, tutanak düzenlerken yaptıkları sahtecilik şeklindeki eylemlerine ise 164. maddenin 3 ve 4. fıkralarının uygulanması gerektiğini belirtmiştir.

“...ayrıca seçim öncesinde ve sonrasında düzenlenmesi gereken dört adet tutanağı düzenlerken, hazır bulunmayan sandık kurulu üyesi Dursun Gökçe yerine imza atarak sahtecilik yaptıkları...sahtecilik eylemlerinin ise aynı kanununun 164/3-4. maddesinde düzenlenen sahte seçim tutanağı düzenlemek suçunu oluşturduğu anlaşılmakta olup...”¹⁹⁴

Yukarıdaki Yargıtay Ceza Kurulu kararında, somut olayda tutanak düzenlerken hazır bulunmayan sandık kurulu üyesi yerine imza atma eylemi sahtecilik olarak kabul edilmiş ve eylemin ilgili maddenin 3 ve 4. fıkrası gereğince cezalandırılacağını

¹⁹² Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2013/298 E., 2014/106 K., T. 04.03.2014, (Yargıtay Bilgi Bankası), <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, (E.T. 06.05.2020).

¹⁹³ Yargıtay 8. Ceza Dairesi’nin 16.01.1990 tarihli E.1990/10326 ve K. 1990/302 sayılı kararında; “Dosyadaki bilgi ve belgelere göre, seçmen listesinde kayıtlı olmayan sanık Hacer Doğan’ın oy verme günü köyde olmayan akrabası Şükran’a ait seçmen bilgi kağıdı ile oy verme yerine geldiği, sandık kurulu üyesi olan sanık İsmet Doğan’ın da gelini sanık Hacer’i görünce Şükran diye diğer gelininin ismi ile seslenmesi sonucu hile ile Şükran olduğu sanılarak oy kullanmasını sağladığı ve sanık Hacer’in oyunu kullandıktan sonra seçmen listelerinde yazılı şükran ismi karşısına onun imzasını taklit ederek kendi imzasından farklı bir imza attığı anlaşılmış olup bu oluşa göre sanık Hacer’in eyleminin 298 sayılı Yasa’nın 164/1. maddesine, sanık İsmet’in eyleminin de 164/1-2. maddelerine girdiğinin gözetilmemesi...”, Alasu, s. 45

¹⁹⁴ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2013/298 E., 2014/106 K., T. 04.03.2014, (Yargıtay Bilgi Bankası), <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, (E.T., 07.05.2020).

belirtmiştir. Zira 164. maddenin 3. ve 4. fıkrasına göre seçim sonuçlarını bozan, değiştiren ya da tutanakları tamamen yahut kısmen sahte olarak düzenleyen kişilerle seçim tutanaklarını tahrif eden, ettiren kişilere 5 yıldan 8 yıla kadar hapis cezası uygulanacaktır. Bu fiil ve hareketlerin seçimde görevli kişiler tarafından işlenmesi halinde 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Yargıtay Ceza Kurulu kararındaki fiili işleyen şahıslar da seçimde görevli kimselerdir.

Burada önemli bir nokta, faillerin ayrı fıkralar gereğince cezalandırılmış olmalarıdır. Zira faillerin başkasının yerine oy kullanmak şeklindeki eylemlerinin seçim sonucunu değiştirdiği düşünülerek 3 ve 4. fıkra gereğince cezalandırılması gerektiği düşünülemez. Yargıtay ilgili kararında bu konuya da değinilmiştir:

“Maddenin birinci fıkrasında düzenlenen başkasının yerine hileli hareketlerle oy kullanma ve üçüncü fıkrasında düzenlenen sahte tutanak düzenleme eylemleri birbirinden farklı ve bağımsız iki ayrı suçu oluşturmakta olup, bu eylemler arasında herhangi bir bağlantı olmadığı gibi birinin diğerinin unsuru veya ağırlaştırıcı nedeni olması da söz konusu değildir.”¹⁹⁵

164. maddenin 5. fıkrasına göre bir kimseyi, seçimin neticesini değiştirmeye, bozmaya ya da seçim tutanaklarını kısmen veya tamamen sahte olarak düzenlemeye, tutanakları tahrif etmeye zorlayan kimse, 5. fıkra gereğince cezalandırılır. Eğer bu fiiller zorlama yoluyla değil de kurul mensuplarına menfaat temini yahut menfaat temini vaadi ile işlenmişse bu halde daha ağır ceza öngörülmüştür.

¹⁹⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2013/298 E., 2014/106 K., T. 04.03.2014, (Yargıtay Bilgi Bankası), <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, (E.T., 07.05.2020).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİĞER SUÇLAR VE CEZALARI

Buraya kadar olan bölümde çeşitli tasnifler yapılmak suretiyle sırasıyla seçim kurullarına karşı işlenen suçlar ve cezaları, seçmen kütüğü ve listeleri ile ilgili suçlar ve cezaları ile son olarak oy ile ilgili suçlar ve cezaları ele alınmıştır. Diğer suçlar ve cezaları başlığı altında ise propaganda suçları ve cezaları, görevle ilgili suçlar ve cezaları, itiraz ve şikayet ile ilgili suçlar ve cezaları başlıkları altında ilgili suçlar ve bunlar için öngörölmüş cezalar ele alınmıştır.

3.1. Propaganda Suçları ve Cezaları

Propaganda, birçok insanın düşüncelerini ve davranışlarını etkilemek için önceden tasarlanmış mesajlara denir.¹⁹⁶ Latince kökenli olan bu kelime, “taze bir bitkinin filizlerinin yeni bitkiler üretmek için bahçıvan tarafından toprağa dikilmesi” anlamına gelmektedir.¹⁹⁷ Siyasi propaganda¹⁹⁸ ise, yasal düzenlemeler çerçevesinde seçim dönemlerinde yürütölen tanıtım çalışmalarındaki yöntem ve tekniklerin tümüdür. Bu yöntem ve teknikler genellikle siyasi partiler tarafından kullanılmaktadır. Partiler tarafından kullanılan siyasi propaganda araçları kitle iletişim araçları, seçim kampanyaları, parti toplantıları, kamuoyu araştırması ve yüz yüze oy toplama olarak beş başlık altında toplanabilir.¹⁹⁹

¹⁹⁶ <https://tr.wikipedia.org/wiki/Propaganda>, (E.T., 14.05.2020)

¹⁹⁷ En genel anlamıyla propaganda; “...bir birey/grubun, başka birey ve grupların tutumlarını belirleyip biçimlendirmek, kontrol altına almak veya değiştirmek ve belli fikir ve eylemleri kabullendirmek için bu birey ve grupların içinde buldukları özel durumları ve tepkileri de kullanarak amaçlarına uygun eylemleri sağlayacak şekilde etkilemek için tüm imkân ve tekniklerin kullanıldığı bilinçli ve planlı ikna yöntemi ve girişimi olarak tanımlanabilmektedir.” Ahmet Hamdi Boyacı, “Propaganda ve Seçim Kampanyaları”, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 1997(Yüksek Lisans Tezi), s. 1.

¹⁹⁸ Bkz. Teoman İskender, “Demokrat Parti’nin Seçim Sloganları ve Propagandalarının Türk Siyasal Kültürüne Etkileri (1946-1957)”, Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE, Trabzon 2018 (Yüksek Lisans Tezi), s. 34.

¹⁹⁹ Cemal **Baltacı**, Erdal **Eke**, “Siyasal Propaganda Araçlarının Seçmen Davranışı Üzerindeki Etkisine Yönelik Seçmen Algısı: Isparta Örnek Olayı”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, 2012, s. 116.

Ülkemizde ciddi anlamda propaganda çalışmaları ilk kez 1950 seçimleri esnasında gerçekleştirilmiştir. Bu seçimlerin öncesinde ise seçim çalışmaları, halk ile doğrudan temas şeklinde yani yüz yüze oy toplama şeklinde yapılmıştır. 1950 seçimlerinde görsel malzemelere ek olarak kitle iletişim araçları olan gazeteler ve radyolar da seçim propagandası için kullanılmıştır.²⁰⁰ Bundan sonra yapılan seçimlerde propaganda çalışmaları hız kazanmış ve teknolojinin de gelişmesiyle seçim propagandaları çeşitlenmiştir.

Propagandaya ilişkin düzenlemeler 298 sayılı Kanun'da propaganda serbestisi ve propaganda yasakları olmak üzere iki başlık altında incelenebilir. Seçime katılan adayların Kanun'un öngördüğü araçlarla, öngörülen sürede seçmenlere kendilerini tanıtmaya hakkına propaganda serbestisi denir.²⁰¹ Fakat 298 sayılı Kanun'un 49. maddesinde de belirtildiği gibi seçim propagandaları, yalnızca bu Kanun'un çizdiği sınırlar içerisinde serbesttir. Kanuna aykırılık durumunda ilgili kimseler bu Kanun'un ilgili maddeleri gereğince cezalandırılırlar. Bundan başka, Kanun'da ayrıca propaganda yasakları da öngörülmüştür ki hepsi aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

298 sayılı Kanun'da propaganda biçimleri de düzenlenmiştir. Madde 50'de "Açık yerlerde propaganda",²⁰² madde 51'de "Kapalı yerlerde propaganda", madde 51/A'da "Seçim büroları" başlığı altında buralarda yapılan propaganda, madde 52'de "Radyo ve televizyonla propaganda" ile madde 55/A'da "Özel radyo ve televizyonlarla yayın" ile propaganda ve madde 55/B'de "Basın, iletişim araçları ve internette propaganda", madde 56'da "Hoparlörle propaganda", madde 57'de "Propaganda amaçlı yayın ve malzeme dağıtma" yoluyla propaganda, madde 60'ta "İlan ve reklam yerleri" olmak üzere 9 tür propaganda biçimi bu Kanun'da düzenlenmiştir.

²⁰⁰ İsmail Köse, "Çok Partili Siyasi Hayat, Partilerin Seçim Beyannameleri Ve Propaganda Görselleri (1950-2011), *I&D İletişim ve Demokrasi Akademik Hakemli Dergi*, Yıl 2, Sayı 3, Temmuz-Aralık 2014, s. 159.

²⁰¹ Gönenç, s.260.

²⁰² Bkz. "Kanun açık yerlerde propaganda için ilçe seçim kurullarını yetkilendirmiştir. İlçe seçim kurulunca o seçim çevresi içindeki miting alanları belirlenerek seçime katılan adaylara yazılı olarak bildirilir ve adaylar da bildirimden itibaren belli sürede yararlanmak istedikleri miting alanı ve süresini yazılı olarak ilçe seçim kuruluna iletirler. Birden fazla adayın aynı miting alanı ve propaganda süresi için başvurması halinde; ilçe seçim kurulları toplantı, meydan, gün, sıra ve saatlerini ad çekme usulüyle belirler ve ilgililere tebliğ eder. Ayrıca, bu durumda, propaganda süresi en az iki saattir ve birbirini takip eden propaganda arasında en az iki saat ara bırakılması gerekmektedir. Adaylar arasında anlaşma sağlandığı takdirde propaganda gün ve saatlerinde diğer adayların rızası aranmaksızın değişiklik yapılabilir." Cansu Can, "Seçim Hukuku Açısından Türkiye'de Cumhurbaşkanının Seçimi", Ankara Üniversitesi SBE, Ankara 2016(Yüksek Lisans Tezi), s. 111.

3.1.1. Propaganda Toplantılarına Karşı Suçlar

Propaganda aşaması, adaylar ile seçmenin ilk kez karşı karşıya geldiği, adayların kendilerini ifade etme olanağının en üst seviyede olduğu bir aşamadır. Propaganda aşaması adayların kendilerini, dünya görüşlerini, parti programlarını ya da -bağımsız adaylar için- kendi programlarını anlatabilmelerine olanak sağlayan büyük bir fırsattır. Mevcut seçenekler arasında tercih yapabilme imkanını elde eden seçmenler bu aşamada, oy tercihlerini kafalarında daha iyi netleştirebilirler. Bu amaçlara hizmet edecek olan ve dolayısıyla güvence altına alınması gereken toplanma, örgütlenme vb. özgürlükler vardır.²⁰³ Propaganda toplantıları da bu amaçla yapılır.

Seçim propagandasının hangi zaman diliminde ve nerelerde yapılacağı 298 sayılı Kanun'un 49. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre oy verme gününden önceki onuncu günün sabahından seçim gününden önceki gün saat 18.00'e kadar seçim propagandası yapılması serbesttir. Propaganda açık veya kapalı yerlerde yapılabilir. Ayrıca 2010 yılında Kanun'a eklenen 55/A maddesine göre; seçimin başlangıcından itibaren adaylar, seçim çalışmalarını yürütmek amacıyla seçime katıldıkları seçim çevresinde "seçim büroları" açabilirler ve buralarda görüntülü ya da sesli propaganda yapabilirler. Fakat buralarda yapılacak propaganda da Kanun'un çizdiği sınırlar çerçevesinde olmalıdır.

Kapalı yerlerde propagandanın nasıl yapılacağı madde 51'de düzenlenmiştir:

"Seçimlere katılan siyasi partiler veya bağımsız adaylar adına kapalı yer toplantısı yapılabilir. Kapalı yer toplantısı yapmak isteyenler, üç kişilik bir heyet kurar ve en yakın zabıta amir veya memuruna haber verirler. Köylerde, muhtara veya vekiline haber vermek kafidir. Heyetin görevleri, toplantının düzenini sağlamak, kanunlara karşı hareketleri, edep törelerine aykırı veya suç işlemeye kışkırtıcı mahiyet taşıyan söz veya fiilleri, önlemektir. Heyet, yukarıdaki fıkraya aykırı bir durum baş gösterdiğinde, bunu önlemeye çalışır, gerekirse zabıtayı çağırır. Heyet, toplantıda hazır bulunanlardan söz alacak olanları tayin ve tahdit edebilir. Bu toplantılarda yapılacak konuşmalar, 56'ncı madde hükmü saklı kalmak üzere, hoparlörle yayınlanabilir. Kapalı yer toplantılarına, toplantıyı idare eden heyetin isteği veya yetkili seçim kurullarının kararı dışında, zabıta amir ve memurları, muhtar veya ihtiyar meclisleri, hiçbir suretle müdahale edemezler. Mabetlerde, okullarda, kışla, karargâh, ordugâh gibi askeri bina ve tesislerle askeri mahfillerde ve kamu hizmeti görülen diğer yerlerde, kapalı yer toplantısı yapılamaz."

Başka bir deyişle partiler ya da bağımsız adaylar adına kapalı yer toplantısı yapmak isteyenler, üç kişilik heyet kurarlar. Zabıta amir ya da memuruna, köylerde ise muhtar veya vekiline haber verirler. Heyet, toplantının düzenini sağladığı için toplantıda söz almak isteyenlere de sırasıyla söz verebilir. Bu heyetin isteği ya da yetkili seçim

²⁰³ Gönenç, s. 259.

kurullarının kararı dışında kimse kapalı yer toplantılarına müdahale edemez. Fakat toplantıda söz almak isteyenlere sırasıyla söz veren bu 3 kişilik heyetin kurulmamış olduğu kapalı yer toplantılarında, söz alıp söz söyleyenler madde 149'un ilk fıkrası gereğince hapis cezası ile cezalandırılırlar.

51. maddeye göre bu üç kişilik heyet toplantının düzenini sağlar. Eğer toplantının düzenini bozacak herhangi bir durum ortaya çıkarsa heyet, kendisi önleyemezse zabıtaya haber verir. Bu toplantıya herhangi bir vasıtayla engel olan ya da toplantının devam etmesine imkân bırakmayarak çeşitli eylemlerle onu ihlâl eden de madde 149'un 2. fıkrası gereği cezalandırılır.²⁰⁴ Bu fiillerin tek kişi değil de ikiden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi ve bu kişilerin cebir ya da şiddete başvurarak bu fiilleri işlemesi durumunda ikinci fıkrada daha ağır ceza öngörülmüştür. İkinci fıkranın son cümlesine göre ise bu fiiller, aralarından biri silahlı olan en az üç kişi tarafından işlenirse ilk iki cümleye göre daha ağır ceza ile cezalandırılır.²⁰⁵

3.1.2. Yasak Propaganda

Seçim propagandasının hangi zaman aralığında yapılabileceği 298 sayılı Kanun'un 49. Maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre. "Propaganda, oy verme gününden önceki onuncu günün sabahında başlar ve oy verme gününden önceki günün saat 18.00'inde sona erer." Yani seçim gününden önceki onuncu günün sabahından, seçim gününden önceki gün saat 18.00'e kadar propaganda yapılması serbesttir. Belirlenen bu saatten sonra propaganda yapmak yasaktır. Zira madde 151'in ilk fıkrasına göre;

"Oy verme gününden önceki günün saat 18.00'inden sonra ve oy verme gününde umumi veya umuma açık yerlerde seçim propagandası için toplantı veya propaganda yapanlar veya bu maksatla yayınlarda bulunanlar veya ne suretle olursa olsun seçimin düzenini bozabilecek veya oy vermenin tam bir serbestlikle yapılmasına tesir edebilecek

²⁰⁴ Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2014/585 E., 2016/9881 K., 12.05.2016 T., (Kanunum Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası), https://www.kanunum.com/Yargitay/2016-9881/4-Ceza-Dairesi-2014-585-E,-2016-9881-K,-12052016-T_xxvid4945891_xxmid4945891_search#4945891, (E.T., 17.05.2020), Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2014/792 E., 2016/9880 K., 12.05.2016 T., (Kanunum Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası) https://www.kanunum.com/Yargitay/2016-9880/4-Ceza-Dairesi-2014-792-E,-2016-9880-K,-12052016-T_xxvid4946427_xxmid4946427_search#4946427, (E.T., 17.05.2020)

²⁰⁵ Bkz. Madde 149: "Her kim 51 inci maddede gösterilen heyetin kurulmamış olduğu toplantıda söz alır ve söylerse, üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Fıkra 2: Herhangi bir vasıta ile bir seçim propagandası toplantısına engel olan veya devamına imkân vermeyecek hareket ve tertiplerle onu ihlâl eden kimse altı aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Bu fiiller ikiden fazla kimse tarafından birlikte ve cebir veya şiddet kullanılarak ya da tehdide başvurulmuş işlenirse, failer hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Eğer fiil, aralarından biri silahlı en az üç kişi tarafından birlikte işlenirse, failer hakkında beş yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."

mahiyyette söz, yazı veya sair suretlerle propaganda yapanlar veya asılsız şayialar çıkaranlar üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Buna göre 49. Madde ile belirlenen vakitten sonra ve seçim günü, “umumi veya umuma açık yerlerde” propaganda yapanlar yahut propaganda toplantısı yapanlar ya da seçmenlerin serbestçe oy kullanmalarına engel olacak şekilde propaganda yapanlar bu madde gereğince cezalandırılır.

“Propaganda için kullanılan el ilanları ve diğer her türlü matbuat üzerinde Türk Bayrağı ve dini ibareler bulundurulması yasaktır. Siyasi partiler ve adaylar tarafından yapılacak her türlü propaganda, Türkçe'nin yanı sıra farklı dil ve lehçelerde de” yapılabileceğini belirtmek suretiyle 58. madde, propaganda yayınları olan el ilanları ile diğer sair matbuatla ilgili yasakları ve seçim propagandasında kullanılacak dili düzenlemiş, bu konuya açıklık getirmiştir. Böylelikle seçim propagandasının farklı bir dille yapılması halinde, propagandayı yapan kimse yaptırımı tabi tutulmaz. Zira propaganda dilini düzenleyen bu fıkra “6529 sayılı Temel Hak ve Hürriyetlerin Geliştirilmesi Amacıyla Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile değiştirilerek bu son halini almıştır. Yargıtay da verdiği son kararlarda bu durumu dikkate almaktadır.

“Sanığın suç tarihinde Muş ili Malazgirt ilçesi İyikomşu köyünde gerçekleştirdiği seçim çalışmaları sırasında kürt dilinde konuşmalar yaptığı gerekçesiyle mahkûmiyetine karar verilmiş ise de, suç tarihinden sonra 13/03/2014 tarihli Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren '6529 sayılı Temel Hak ve Hürriyetlerin Geliştirilmesi Amacıyla Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un' 1. maddesi ile değişik 298 sayılı Kanun'un Propaganda Yayınlarına İlişkin Yasaklar ve Propagandada Kullanılacak Dil başlıklı 58. maddesinin karar tarihi itibarıyla, 'Propaganda için kullanılan el ilanları ve diğer her türlü matbuat üzerinde Türk Bayrağı ve dini ibareler bulundurulması yasaktır. Siyasi partiler ve adaylar tarafından yapılacak her türlü propaganda Türkçenin yanı sıra farklı dil ve lehçelerde de yapılabilir' şeklinde olmakla, sanığın üzerine atılı bulunan suçun unsurları oluşmadığı cihetle, mahkûmiyetine karar verilemeyeceği gözetilmeksizin, itirazın kabulü yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesinde isabet görülmediği...”²⁰⁶

Yargıtay'ın 19.02.2018 tarihli yukarıdaki kararında kanun yararına bozma isteminde bulunulmuş, bu istem Yargıtay tarafından yerinde görülmüştür.

298 sayılı Kanun'un 151. maddesinin ikinci fıkrasına göre; “Bu Kanunun 58 inci maddesinin birinci fıkrası ile 60 ve 61 inci maddelerinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenler, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Bu madde uyarınca 58. maddenin ilk fıkrasına aykırı hareket edenler ile ilan ve reklam yerleriyle bunlara ait

²⁰⁶ 19. Ceza Dairesi, E. 2018/653, K. 2018/1644, T. 19.02.2018, (Kanunum Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

yasakları düzenleyen 60 ve 61. maddelerde bulunan yasaklara aykırı davrananlar cezalandırılır.²⁰⁷ 58. Maddenin yukarıda bahsedilen ikinci fıkrası zaten herhangi bir yasak öngörmemiştir. Fakat ilk fıkrada matbu ve ilanlara Türk Bayrağı yahut dini herhangi bir ibare koyma yasağı mevcuttur ve bu yasağa aykırı davrananlar da ilgili 151. madde gereğince cezalandırılır.

3.1.3. Adaylık Hükümlerine Aykırı Hareketler ve Propaganda Yapamayacak Olanlar

298 sayılı Kanun'un 154. maddesinin ilk fıkrasında hem aday olmak için özel kanunların bazı esas ve şekiller belirlediğine hem de görevi devam eden bazı kişilerin propaganda vb. hareketlerde bulunmasının yasak olduğuna değinilmiştir. Özel kanunların koyduğu bu esaslara uymayarak seçimlerde aday olan hakimler ve memurlar ile, seçimlerde aday olmak amacıyla ordudan ayrılma talebinde bulunmuş, talebi kabul edilmiş olmasına rağmen görevinden fiilen ayrılmadan ya da üniformasıyla propaganda yapan subay, astsubay ve askeri memurlar bu fıkra gereğince adli para cezası ile cezalandırılacaktır.

Öncelikle adaylık konusunda özel kanunların öngördüğü esas ve şekillere değinmekte fayda vardır. İlk olarak T.C. Anayasa'sının 76. Maddesinin ilgili son fıkrasına göre:

“Hakimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ve Silahlı Kuvvetler mensupları, görevlerinden çekilmedikçe aday olamazlar ve milletvekili seçilemezler.”

Yukarıda belirtilen bu fıkra, sayılan bu kişilerin asla aday olamayacağını söylememiştir. Bu kişiler görevlerinden çekildikleri takdirde seçimlerde aday olabilecek, milletvekili seçilebileceklerdir.

Ayrıca 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu da seçimlerde aday olabilmek için görevinden çekilmesi gerekenleri düzenlemiştir. İlgili 18. maddeye göre;

“Hakimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yüksek öğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu, Radyo ve Televizyon Üst

²⁰⁷ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1985/524 K.1985/855, T. 22.02.1985, https://www.kanunum.com/Yargitay/1985-855/8-Ceza-Dairesi-1985-524-E,-1985-855-K,-22021985-T_xxvid300043_xxmid300043_search#300043, (E.T. 27.05.2020), ayrıca bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1988/2954, K. 1988/4107, T. 02.05.1988, Alasu, s. 52

Kurulu üyeleri, kamu kurumu ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, aday olmak isteyen belediye başkanları ve subaylar ile astsubaylar, aday olmak isteyen siyasi partilerin il ve ilçe yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile belediye meclisi üyeleri, il genel meclisi üyeleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar, kamu bankaları ile üst birliklerin ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alanlar genel ve ara seçimlerin başlangıcından bir ay önce seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde yenileme kararının ilanından başlayarak yedi gün içinde görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmadıkça adaylıklarını koyamazlar ve aday gösterilemezler.”

Milletvekili Seçimi Kanunu, Anayasa'nın 76. maddesinde yer alan düzenlemeyi daha da genişleterek RTÜK üyeleri, belediye başkanları, partilerin il, ilçe yönetim kurulu başkanları ile üyeleri, belediye meclis üyeleri, il genel meclis üyeleri, sendikalar ve kamu bankalarında görev alanların da seçimlerde aday olmak istemeleri halinde, görevden ayrılmaları gerektiğini belirtmiştir.

YSK, sayılan bu kişilerin seçimlerde aday olabilmeleri için ne zamana kadar görevlerinden ayrılmaları gerektiğini yayımlayacağı bir kararla belirtir. Örneğin: belirtilen bu kişilerden 31 Mart 2019 tarihinde yapılan Mahalli İdareler Seçimlerinde aday olmak isteyenlerin “en geç 1 Aralık 2018 Cumartesi günü saat: 17.00’ye kadar” görevlerinden ayrılmaları gerektiğini YSK, 1036 sayılı kararında belirtmiştir.²⁰⁸

Maddelerde belirtilen ilgili kişilerden memurlar ve yargıçların görevlerinden ayrılmadan ve yine maddede belirtilen subay, astsubay ve askeri memurlardan fiilen görevine devam ederken aday olanlar 298 sayılı Kanun’un 154. maddesinin ilk fıkrası gereğince adli para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca subay, astsubay ve askeri memurların üniformaları ile seçim propagandası yapmaları da ilgili 1. fıkra gereğince aynı şekilde cezalandırılır.

154. maddenin ikinci ve üçüncü fıkrasına göre ise hakimlerle askeri şahısların ve bu Kanun madde 62, fıkra 2’de belirtilen memur ve hizmetlilerin seçimin başından oy verme işleminin sonuna kadar parti yahut bağımsız adaylarla ilgili olarak olumlu ya da

²⁰⁸ Ayrıca Bkz. YSK 1036 sayılı ilgili kararı; “...en geç 1 Aralık 2018 Cumartesi günü saat: 17.00’ye kadar 2839 sayılı Kanunun 18. maddesi uyarınca görevlerinden ayrılma isteğinde bulunmaları gerektiğine ve ayrıca bunlar için aynı Kanunun 19. maddesinde yer alan görevden ayrılmaya ilişkin hükümlerin uygulanmasına, Kamu görevlilerinden emeklilik dilekçesi verip aday olacakların en geç 1 Aralık 2018 Cumartesi tarihinden geçerli olmak üzere emeklilik isteğini belirten dilekçelerini en geç 1 Aralık 2018 Cumartesi günü saat: 17.00’ye kadar vermeleri gerektiğine, Görev yaptıkları yerden aday olmak isteyen siyasi partilerin il, ilçe yönetim kurulu başkan ve üyelerinin de en geç 1 Aralık 2018 Cumartesi günü saat: 17.00’ye kadar istifa etmeleri gerektiğine ve istifa etmelerine ilişkin esas ve usullerin 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 40. maddesi uyarınca belirlenmesine, 23/10/2018 tarihinde oybirliği ile karar verildi.” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/10/20181026-16.pdf>, (E.T., 27.05.2020).

olumsuz şekilde propaganda yapmaları yasaktır. Aksi halde üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. Ayrıca Kanun'un 63. maddesinde yer alan yasaklara uymayanlara da hapis cezası uygulanır.”²⁰⁹

Bu fıkrada bahsedilen 62. maddenin 2. fıkrası, seçimle ilgili matbuaların dağıtımını düzenlemiştir. “Devlet, katma bütçeli idareler, il özel idareleri, belediyelerle bunlara bağlı daire ve müesseseler, İktisadi Devlet teşekkülleri ve bunların kurdukları müesseseler ve ortaklıkları ile diğer kamu tüzel kişiliklerinde memur ve hizmetli olarak çalışanlar, ilan dağıtamazlar.” Sayılan yerlerde memur statüsünde olanlarla hizmetli sıfatıyla çalışanların ilan dağıtması bu fıkra ile yasaklanmıştır.²¹⁰

“Sanığın 298 sayılı Kanun'un 62. Maddesinde yazılı kurumlardan olan belediyenin başkanı olduğu kuşkusuzdur. Ancak propaganda süresi içinde mensup olduğu siyasi parti lehine seçim propagandası mahiyetindeki pankartların asılması sırasında belediyenin itfaiye aracına ait merdiveni kullanılmak suretiyle 298 sayılı yasanın 63/2. Madde ve fıkrasının b. bendinde yazılı suçu işlediği ve bu eylemin aynı yasanın 154/son maddesinde yaptırma bağlandığı gözetilmeden olayda...”²¹¹

Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 23.03.1989 tarihli yukarıda yer verilen kararında hem 62. hem de 63. maddeden bahsedilmiş, belediye başkanı olan sanık 154. maddenin son fıkrası gereğince cezalandırılmıştır. Kararda belirtilen 63. maddede yine 62. maddeye atıf yapılarak maddede yer alanlarla, kamuya hizmet eden cemiyetler ve buralarda görev alan memur ve hizmetlilerin seçimlerde tarafsızlıklarını korumak zorunda olduklarını belirtmiştir. 63. Maddenin kararda yer verilen 2. fıkrasının b bendine göre ise bu kişilerin gerek memur ve hizmetli bakımından olsun gerek araç

²⁰⁹ Bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararı, E. 2015/625, K. 2018/118, T. 27.03.2018, https://www.kanunum.com/Yargitay/2018-118/Ceza-Genel-Kurulu-2015-625-E,-2018-118-K,-27-03-2018-T_xxvid11110569_xxmid11110569_search#11110569, (E.T., 27.05.2020)

²¹⁰ Bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi E. 1984/263, T. 1984/365, T. 17.02.1984; “...Belediyesi'nde yardımcı hizmetler sınıfında olup, odacı olarak görev yapan, bu nedenle de 298 sayılı Kanunun 62. maddesinde gösterilen görevlilerden olduğu kuşkusuz bulunan sanığın 28.10.1983 günü gecesi kahvehanede iken orada bulunanlara hitaben 'herkes beni dinlesin' diye bağırarak dikkati çektikten sonra, bir siyasi partinin Genel Başkanı'nın ismini belirterek 'herkes oyunu ona versin, sağcısı solcusu hep ona oy verecek' şeklindeki yüksek sesle söylediği sözlerin 6 Kasım 1983 günü yapılacak genel seçimlerin başlangıç tarihinin Yüksek Seçim Kurulunun 21.6.1983 gün 18084 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 17.6.1983 gün 167 sayılı kararı ile 25 Ağustos 1983 günü olarak belirlenmiş olmasına göre, propaganda yasağı süresi başladıktan sonra, siyasi tercihe yönelik telkin ve tesiri içeren propaganda niteliğinde bulunmasına, yapılan duruşmaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin tahkikat neticelerine uygun olarak tecelli eden kanaat ve takdirine, tetkik olunan dosya münderecatına göre sanık vekilinin suçun oluşmasına yönelik ve yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle hükmün, istem gibi Onanmasına...” https://www.kanunum.com/Yargitay/1984-365/8-Ceza-Dairesi-1984-263-E,-1984-365-K,-17021984_T_xxvid300019_xxmid300019_search#300019, (E.T., 27.05.2020). Ayrıca bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi E. 2003/12226, K. 2006/864, T. 14.02.2006, Çiftlik, s. 223

²¹¹ Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin 23.03.1989 tarihli E. 1989/1339, K. 1989/2379 sayılı kararı, Alasu, s. 51

gereç bakımından olsun siyasi bir partinin emrine hizmet etmelerini yasaklamıştır. Nitekim kararda yer verilen olayda da sanık belediye başkanı, belediyeye ait itfaiye aracının merdivenini pankart asılması suretiyle propaganda yapılması için kullandırmıştır. Bu fiilin madde 154'ün son fıkrası gereğince cezalandırılması gerektiği Yargıtay tarafından da yinelenmiştir.

3.1.4. Sair Propaganda Suçları

Sair propaganda suçları 298 sayılı Kanun'da bir başlık altında ayrıca ve açıkça düzenlenmemiş, hakkında ceza öngörülmemiş olan ve ilgili kanun hükümlerine aykırı olarak yapılan propaganda suçları demektir. Bu suçların cezalandırılması, bu Kanun'a göre değil Kabahatler Kanunu'na göre gerçekleştirilir. Nitekim 298 sayılı Kanun'un 156. maddesinde, bu hallerde Kabahatler Kanunu'nun 32. Maddesinin ilk fıkrasının uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre sair propogandanın faillerine yüz Türk Lirası idari para cezası verilecektir. Burada fiilin yine bir seçim suçu olduğu fakat yaptırımının 298 sayılı Kanun'da düzenlenmediğine dikkat edilmelidir.²¹²

“...50. maddede düzenlenen açık yerlerde yasak şartlara uyulmadan yapılan seçim propaganda suçları özel bir madde ile yaptırma bağlanmadığından ... 156. maddesinde sözü edilen sair propaganda suçları içinde değerlendirilmesi gerekir.”²¹³ şeklindeki Yargıtayın 28.12.1992 tarihli kararı sair propaganda suçuna örnek göstermektedir. Yargıtayın bu kararında, seçim kurulu tarafından belirlenen bir yer dışında açık yerlerde seçim propogandası yapmak, sair propoganda suçu olarak görülmüştür.

“...bir parti mensubunun veya o partiye sempati duyan kişinin partinin rozetini 298 sayılı Kanun'un 49/2 maddesinde vurgulanan sürede takmasının bu yasanın 156. Maddesinde yaptırma bağlanan sair propoganda teşkil etmeyeceğinin gözetilmemesi...”²¹⁴

Fakat Yargıtay farklı olarak yukarıda yer verilen diğer bir kararında propoganda süresini belirleyen 49. maddeye atıf yaparak, bu maddede belirtilen sürede propoganda yapılmasını sair propoganda suçu olarak kabul etmemiştir.

²¹² Çiftlik, s. 226

²¹³ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1992/10312, K. 1992/15413, T. 28.12.1992, Çiftlik, s. 228. Ayrıca bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2005/3590, K. 2006/618, T. 8.2.2006, Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1980/2827, K. 1980/3435, T. 08.05.1980, (Kazancı Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

²¹⁴ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1990/2183, K. 1990/3209, T. 26.03.1990, Çiftlik, s. 229

3.1.5. Matbua ve İlanların Tahribi

Seçime katılacak olan adaylar ve partiler belirtilen sürelerde propaganda amacıyla el ilanı, broşür, bayrak, afiş vs. yayınlarını dağıtmakta 298 sayılı Kanun'un 57. maddesi gereğince serbesttirler. Fakat bu matbuaların ilan edilmesine yahut yayınlanmasına engel olan veya bu matbua ve ilanları tahrip edenler madde 157 gereğince cezalandırılırlar.²¹⁵ Propaganda amacıyla asılan afişin yırtılmasını matbua ve ilanların tahribi olarak kabul eden ilgili Danıştay kararına göre:

“...sanıkların üstlerine atılan kahvehane duvarında asılı bulunan Turgut Özal'ın resmini yırtmak ve böylece seçim matbua ve ilanlarını tahrip etmek suçu yukarıda anılan kanunun 157 inci maddesine ilişkin olup, söz konusu suç hakkında bu kanun uyarınca yetkili Cumhuriyet Savcılığına kovuşturma yapılması gerektiğinden, il yönetim kurulu kararının bozularak soruşturma dosyasının genel hükümlere göre kovuşturma yapılmak üzere yetkili Cumhuriyet Savcılığına gönderilmesi için yerine geri çevrilmesine 5.3.1990 gününde oyçokluğu ile karar verildi.”²¹⁶

Yargıtay ise 12.05.2016 tarihli ilgili kararlarında, işlenen fiillerin tahrip boyutuna ulaşip ulaşmadığını incelemiştir. “seçim propaganda matbualarının tahrip edilmesi eyleminin suç olarak düzenlenip Türk Dil Kurumu Sözlüğünde ‘tahrip’ kelimesinin ‘yıkma, kırıp dökme, harap etme, bozma’ anlamına geldiğinin belirtildiği” şeklindeki kararında Yargıtay tahrip kelimesinin tanımlamasını yapmıştır.

“Sanıkların 10 Ağustos 2014 tarihinde yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimi için propaganda amacıyla ... Pazarı önünde ... Belediye Başkanlığı'na ait reklam tabelasında asılı bulunan Cumhurbaşkanı adayı ...'a ait resimler ve ‘Türkiye sana güveniyor’ yazılı afişlere boyalı su sıkarak zarar verdikleri iddiasıyla 298 sayılı Kanun'un 157. maddesine aykırı davranmak suçundan cezalandırılmaları istemiyle açılan kamu davasının yargılaması sonucunda mahkemece sanıkların üzerlerine atılı suçu işlediklerine ilişkin iddiayı doğrulayan ve destekleyen mahkumiyete yeter, kesin, somut ve inandırıcı kanıt ulaşılmadığından... boyalı su sıkarak zarar verdikleri iddia edilen afişlere ilişkin görüntü tespiti veya fotoğraflama yapılmadığı gibi anılan afişlere de el konulmadığının anlaşıldığı ve bu haliyle sanıkların gerçekleştirdikleri iddia edilen boyalı su sıkarak zarar verme eylemlerinin ‘tahrip’ boyutuna ulaşip ulaşmadığının belirlenemediği, eylemlerin sanıklar tarafından gerçekleştirildiğine ilişkin açık bir tespitin de bulunmadığı cihetle, mahkemece suçlamayı kabul etmeyen sanıklar hakkında şüpheden sanık yararlanır ilkesi de gözetilerek hükümlerin onanmasına karar vermiştir.”²¹⁷

²¹⁵ Bkz. Madde 157: “Seçim propaganda matbualarının, yayınlanmasına veya ilanına mâni olanlar veya bunları tahrip edenler üç aydan altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.”

²¹⁶ Danıştay 2. Dairesi E. 1989/1476, K. 1990/710, T. 05.03.1990, https://www.kanunum.com/Danistay/1990-710/2-Daire-1989-1476-E,-1990-710-K,-05031990-T_xxvid74116_xxmid74116_search#74116, (E.T.30.05.2020)

²¹⁷ Yargıtay 19. Ceza Dairesi, E. 2016/1355, K. 2016/17883, T. 12.05.2016, (Kanunum Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası)

Yani söz konusu fiillerin tahrip derecesine ulaşp ulaşmadığı madde 157'deki suçun oluşması açısından önemlidir. Yargıtay da bu konu üzerinde hassasiyetle durarak fiillerin derecesini araştırmıştır.

3.2. Görevle İlgili Suçlar ve Cezaları

Seçimlerin düzenini sağlamakla görevli olanlar, bu amaçla kendilerine verilen görevleri özenle yerine getirmelidirler. Seçimlerle ilgili tutanak ve belgeler ile araç gereçleri gecikmeksizin teslim almalı veya gereken yerlere teslim etmelidirler. Buna aykırı hareket eden görevliler için Kanun'da yaptırımlar öngörülmüştür. Ayrıca bu görevliler, görevlerini kötüye kullanmaktan da kaçınmalıdırlar. Bu başlık altında seçimde görevli olanların görevle ilgili suçları ve öngörülen cezalar ele alınmıştır. Ayrıca propaganda toplantısı düzenleyenlere kanunla çeşitli görevler yüklendiği için bu görevleri yerine getirmeyenlere uygulanan yaptırım da bu başlık altında ele alınmıştır.

3.2.1. Araç ve Gereçlerin Vaktinde Gönderilmemesi

Seçimle ilgili araç gereçleri, listeleri, oy pusulalarını vs. kurul başkan ve üyeleri yahut diğer kimseler, ilgili yerlere göndermekle, kendilerine gönderilen araç gereçleri de teslim almakla yükümlüdürler. Göndermeme veya gönderilmesine engel olma yahut gönderileni teslim almama halinde 298 sayılı Kanun'un 137. Maddesine göre kurul başkan ve üyeleri, diğer kimselerden daha fazla ceza ile cezalandırılırlar. Madde 137'ye göre bu fiilleri seçim görevlileri işlerse iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılırken görevlilerden başka bir kimse işlerse cezanın alt sınırı bir yıl olarak belirlenmiştir.

Fakat Yargıtay kararlarına bakıldığında araç ve gereçleri göndermeme yahut gönderileni teslim almama şeklindeki eylemler, 137. maddede yer alan suç yerine görevi kötüye kullanma olarak kabul edilip ilk derece mahkemesinin madde 137 gereğince kurduğu hükümler bozulmuştur.

“Muhtarlık bölgesi askı listelerini teslim almak üzere kendilerine tebliğ edilen gün ve saatte gelmemek suretiyle gerçekleşen sanık muhtarlarının eylemlerinin dairemizce de benimsenen CGK'nın 15.05.1978 gün ve 1978/112-170 sayılı kararında da gösterildiği üzere genel anlamda bir ihmal olup 298 sayılı yasanın 138. maddesi aracılığıyla TCK'nın 230. maddesi yerine olayda uygulama yeri bulunmayan 137/1 maddesi ile hüküm kurulması...”²¹⁸

²¹⁸ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1983/949, K. 1983/1198, T. 26.04.1983, Çiftlik, s. 169. Ayrıca bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1984/3059, K. 1984/3241, T. 08.06.1984; “Muhtar olan sanığın seçmen

Yargıtay 8. Ceza Dairesi yukarıdaki bu kararında, askı listelerinin teslim alınmaması şeklindeki eylemi ihmâl olarak değerlendirerek madde 138 gereği cezalandırılması gerektiğini belirtmiştir.

3.2.2. Görevi Kötüye Kullanma

298 sayılı Kanun'un görevi kötüye kullanma başlıklı 138. Maddesine göre Kanun'un uygulanmasıyla görevli olanlar yahut Kanun gereğince görevlendirilenler bu görevlerini kötüye kullanırlarsa ve bu fiilleri de Kanun'da başka bir suç olarak tanımlanmamışsa TCK'nın 257'nci maddesinde belirtilen ceza faile altıda birden üçte bire kadar artırılarak uygulanır.

Bu maddede fail açıkça düzenlenmiştir. Bu suçun faili ancak, 298 sayılı Kanun'un uygulanması ile görevli ya da bu Kanun'a göre görevli olan kişiler olabilmektedir. Sayılan bu kişilerin hangi fiilleri yaptıkları takdirde görevlerini kötüye kullanmış olacakları özel olarak belirtilmemiş, herhangi bir suretle bu suçu işleyebilecekleri ifade edilmiştir²¹⁹. Örneğin: Yargıtaya göre görevlinin oy zarflarını boyamak şeklindeki eylemi, görevi kötüye kullanmaktır. Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin ilgili kararına göre:

“Sandık kurulu üyesi olarak görevli bulunan sanığın eylemi, muhtarlık seçimi için hazırlanan zarfların bazılarını oy kullanmaya gelen seçmenlere verirken oyların iptal edilmesini sağlamak amacıyla boyalı kalemle çizmek suretiyle işaretlemesinden ibaret olmasına göre 298 sayılı Yasa'nın 138. Maddesi aracılığıyla 765 sayılı TCK'nın 240. Maddesinde gösterilen suçun oluştuğu gözetilmeyerek, olayda uygulama yeri bulunmayan 162. madde ile hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiştir.”²²⁰

Kararda bahsedilen 765 sayılı eski TCK'nın 240. maddesi de görevi kötüye kullanma suçunu düzenlemektedir. Görevlilerin yaptıkları bu fiiller, adı geçen Kanun'da ayrıca ve açıkça suç olarak tanımlanmadığı takdirde bu kimseler hakkında, TCK'nın

bilgi kağıtlarının dağıtılması ile görevlendirilip, dağıtılmayan kartlar ile bu konudaki tutanakları 3.11.1982 günü saat 18'e kadar ilçe seçim kuruluna teslim etmesi gerektiği tebliğ edildiği halde, anılan gün ve saatte getirmemek şeklinde gerçekleşen eylemi seçim görevini savsaklamak olup, 298 sayılı Kanunun 138. maddesi aracılığıyla TCK'nın 230.maddesi kapsamına girdiği gözetilmeden, yazılı şekilde 298 sayılı Yasanın 137 ve 139. maddeleri uyarınca hükümlendirilmesi, bozmayı gerektirmiş...”, (Kazancı Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

²¹⁹ Yargıtay 5. Ceza Dairesi, E. 2015/5930, K. 2019/838, T. 27.01.2019, https://www.kanunum.com/Yargıtay/2019-838/5-Ceza-Dairesi-2015-5930-E,-2019-838-K,-28-01-2019-T_xxvid14836444_xxmid14836444_search#14836444, (E.T., 06.06.2020). Ayrıca bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1984/2826, K. 1984/2970, T. 25.05.1984. Alasu s. 85

²²⁰ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1985/4773, K. 1985/5375, T. 21.11.1985, Çiftlik, s. 180

yine görevi kötüye kullanma başlıklı 257. maddesinde öngörülen cezanın²²¹ artırılarak hükmolunacağına yani genel hükümlere göre cezalandırılacağına yer verilmiştir.²²² Burada dikkat edilecek bir husus madde metnindeki “fiilleri bu Kanunda ayrı bir suç olarak tanımlanmamış ise” ibaresidir. Zira Yargıtay da kararlarında 298 sayılı Kanun’da suç olarak tanımlanmayan hallerde ya da tanımlanan suçların unsurlarının oluşmaması halinde 138. Maddenin uygulanması gerektiğini belirtmiştir.

“Somut olayda; 29.03.2009 tarihinde yapılan yerel seçimlerde sandık kurulu üyesi olan sanığın oy kullanmak üzere gelen ve aynı zamanda muhtar adayı olan ...'nın sandığa attığı ve bir ucu dışarda kalan oy zarfını çıkartıp içindeki oy pusulasından kime oy verildiğini öğrenerek bunu ifşa etmek suretiyle Anayasanın 67. ve 298 sayılı Kanunun 2. maddesinde güvence altına alınmış olan oyun gizliliği ilkesini ihlal ettiği anlaşılmış olmakla sanığın eylemi anılan fıkra tanımlanan seçimlik hareketlerden hiç birisine uymadığı kanıtlanan fiilin 298 sayılı Kanunun 138. maddesi delaletiyle TCK'nın 257/1. maddesinde düzenlenmiş bulunan görevi kötüye kullanma suçunu oluşturacağı hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden, suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması, Kanuna aykırı, sanığın temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde görülmesi olduğundan, hükmün bu sebepten dolayı bozulmasına karar verilmiştir.”²²³

İlgili Yargıtay kararında söz edilen eylem, 298 sayılı Kanun’da düzenlenen suç tanımındaki seçimlik hareketlere uymadığı için 138. madde gereğince cezalandırılır. Yargıtayın bir diğer kararına göre ise, sandık kurulu üyesi olan yani 138. madde gereğince görevli olan sanığın, seçmenin oy kullanmasına müdahale etmek şeklindeki eylemi görevi kötüye kullanma olarak kabul edilmiş ve görevi kötüye kullanma ile ilgili olan eski TCK madde 240’ın olaya uygulanması gerektiği belirtilmiştir.²²⁴

²²¹ TCK madde 257: “Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmada ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

²²² Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1992/1931 ve K. 1992/3564, T. 17.03.1992, Alasu, s. 30. Ayrıca bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1991/7048, K. 1991/9538, T. 17.10.1991, Çiftlik, s. 178.

²²³ Yargıtay 9. Ceza Dairesi, E. 2013/13654, K. 2014/3267, T. 19.03.2014, https://www.kanunum.com/Yargıtay/2014-3267/9-Ceza-Dairesi-2013-13654-E,-2014-3267-K,-19-03-2014-T_xxvid13822804_xxmid13822804_search#13822804, (E.T., 06.06.2020)

²²⁴ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1984/2826 ve K. 1984/2970, T. 25.05.1984; “...sandık kurulu üyesi olarak görevlendirildiği anlaşılan sanığın, başkandan izin almaksızın ve herhangi bir yasal neden de yokken, seçmen Meryem Cengiz’in oy kullanacağı sırada birlikte kapalı oy verme yerine giderek, seçmenin isteği dışında oy pusulasını zarfa koyup sandığa atması...Olayda 298 sayılı Kanun’un 163. Maddesinde gösterilen oy verilmesine kısmen veya tamamen imkansız kılacak bir davranıştan söz etmeye olanak bulunmamasıyla beraber sanığın eyleminin görevli olduğu sandıkta oy kullanmaya gelen seçmene seçim kanunu hükümleri, YSK’nın genelgelerine aykırı olarak bireysel mahiyette müdahale ile görevini kötüye kullanmak biçiminde oluştuğu gözetilmeyerek, 298 sayılı Kanun’un 138. ve TCK’nın 240. maddeleri yerine yazılı şekilde hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiştir.” Çiftlik, s. 245

3.2.3. Toplantı Heyetlerine Karşı Suçlar

Propaganda toplantılarına karşı suçlar başlığı altında daha önce bahsedilen 298 sayılı Kanun'un 51. Maddesi, propaganda yapmak isteyenlerin kapalı yerlerde toplantı yapabileceklerini düzenlemiştir. Fakat buralarda toplantı yapmak isteyenlerin, aynı madde gereğince üç kişiden oluşan bir heyet kurmaları gerekmektedir. Ayrıca bu kişiler heyeti kurduktan sonra en yakın zabıta amir ya da memuruna da haber vermelidir. Toplantı düzenleyenler üç kişiden oluşan bu heyeti kurmaz yahut kurup da zabıtaya haber vermezse 150. madde gereğince cezalandırılırlar. Ek olarak, 51. Maddenin açıkça düzenlediği görevleri yerine getirmeyen heyet üyeleri de aynı madde gereğince aynı şekilde cezalandırılır.²²⁵

3.3. İtiraz ve Şikayet İle İlgili Suçlar ve Cezaları İle Diğer Çeşitli Hükümler

İtiraz ve şikayet mekanizması demokratik olmanın bir gereğidir. Demokratik toplumlarda elbette ki seçmen, seçilenlere, seçim tutanaklarına, kurulların yapmış olduğu işlemlere karşı vs. makul bir sebebe dayanarak itiraz ve şikayette bulunabilirler. Makul bir sebebe dayanmayan, sırf sayım sonuçlarını geciktirmek için yahut kurulların görevlerini yapmalarına mâni olmak maksadıyla ya da haklı olmayan başka bir sebeple yapılan itiraz ve şikayete kötü niyetle itiraz ve şikayet denilmektedir. Bu durumlar için öngörülen yaptırımlar bu başlık altında incelenir.

Ayrıca bu başlık altında 298 sayılı Kanun'da öngörülen diğer çeşitli hükümler ele alınmıştır. Bunlar arasında "Resmi Makamların Bildirilerine Karşı İşlenen Suçlar", "İçki Yasağına Aykırı Hareketler", "Silah Taşıma Yasağına Aykırılık", "Kovuşturma Usullerine Aykırı Hareket" yer almaktadır. Alınan her bir tedbir, seçimlerin güven içerisinde yapılmasını amaçlamaktadır. Bu sebeple içki yasağı, silah taşıma yasağı ve çeşitli diğer tedbirler öngörülmüştür. Bu yasak ve tedbirlere uymayanlar için ise Kanun'da yaptırımlar öngörülmektedir. Bunlar hapis cezası olabileceği gibi adli veya idari para cezası şeklinde de olabilmektedir.

²²⁵ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1987/188 ve K. 1987/1800, T. 05.03.1987, "... kapalı yer toplantısı yapmak üzere başvuruda bulunarak bağlı oldukları siyasi parti adına izin alan sanıkların, toplantının açık hava propagandasına dönüşmesi eylemine, 298 sayılı Kanun'un 51. maddesinde gösterildiği biçimde engel olmaya çalışmadıkları anlaşılmasına göre, anılan yasanın 150. Maddesi ile cezalandırılmalarında bir isabetsizlik bulunmamasına..." Çiftlik, s. 208

3.3.1. Kötü Niyetle İtiraz

Seçimlerden sonra, seçilen kimselere verilen tutanaklara itiraz edilebilir. 14. maddeye göre, eğer yapılan bu itiraz, seçim sonucuna etki edecek ve seçilenlerin tutanağının iptaline sebep olacaksa YSK, yapılan bu itirazı inceleyip kesin olarak karara bağlar. Aynı şekilde, seçilenlerin yeterliliğine de itiraz edilebilir. Fakat yapılan bu itirazlar makul bir sebebe dayanmalıdır. Aksi halde makul sebebe dayanmaksızın kötü niyetle itiraz edenlere madde 166 gereğince idari para cezası uygulanacaktır.²²⁶ Ancak bu yaptırımın uygulanabilmesi için, madde gereğince, itirazı reddeden merciin ihbarı gerekmektedir. Suçun unsurlarının oluşmadığı durumda Yargıtay sanığın cezalandırılmaması gerektiğini belirtmiştir. Nitekim 30.01.1990 tarihli ilgili kararında da Yargıtay şu şekilde hüküm vermiştir:

“Sanığın savunmasına ve savunmasının temyiz dilekçesine ekli Sivas Milli Eğitim Müdürlüğü’nün 06.10.1987 gün ve 41077 sayılı yazısı ile doğrulanmış bulunmasına göre sanığın üzerine yüklenen 298 sayılı Kanun’un 166. Maddesinde yazılı kötü niyetle itiraz etmek suçunun unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden cezalandırılmasına karar verilmesi, bozmayı gerektirmiştir.”²²⁷

3.3.2. Kötü Niyetle Şikayet

Şikayetin tanımı madde 116’da yapılmıştır. Kütüklerin düzenlenmesi ile görevlendirilen seçim kurulu başkanları ile görevli diğer memurların, ayrıca il, ilçe seçim kurulları ile sandık kurullarının yahut kurul başkanlarının 298 sayılı Kanun’un verdiği yetkilere dayanarak yapmış oldukları işlemlere ve aldıkları tedbirlere, bu vb. sair muamelelere yahut bunlar dışında herhangi bir kimsenin ilgili Kanun’un koyduğu yasak hükümlere aykırı olarak yaptıkları hareketlere karşı, bu işlemlerin, alınan tedbirlerin ve sair muamelelerin düzeltilmesi yahut kanuna aykırı hareket edenlerin bu muamelelerinin önlenmesi amacıyla yapılan müracaatlara şikayet denir. Fakat madde 167’ye göre, yukarıda sayılan bu amaçlar dışında, oy vermenin düzgün şekilde gerçekleştirilmesini yahut seçim kurullarının görevlerini gerektiği gibi yapmalarını engelleyip ya da sayım sonuçlarını geciktirmek gibi kötü niyetlerle şikayette yahut itirazda bulunanlar, kötü niyetle itirazla aynı şekilde cezalandırılır.

²²⁶ Madde 166: “Seçim sonunda seçilenlere verilen tutanaklara veya seçilenlerin yeterliliğine makbul bir sebep olmaksızın ve kötü niyetle itiraz edenlere, itirazı reddeden merciin ihbarı üzerine bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.”

²²⁷ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1990/48, K. 1990/826, T. 30.01.1990, Çiftlik, s. 251. Ayrıca bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1995/14667, K. 1995/15910, T. 29.11.1995, Çiftlik, s. 251.

3.4. Diğer Çeşitli Hükümler

Oy verme ve seçim sonuçlarını gösteren tutanaklar, seçim kurulları tarafından düzenlenir. Bu tutanaklar seçimlerin şeffaflığı açısından oldukça önemlidir. Bunların bir suretleri asılır. Asılan bu suretleri bozan, yırtan yahut ortadan kaldıran kimseler ise madde 168 gereğince cezalandırılırlar.

3.4.1. Resmi Makamların Bildirilerine Karşı İşlenen Suçlar

“Her kim, seçim muamelelerine ait olmak üzere mercileri tarafından yayınlanan beyanname ve tebliğlerin, ilan ve asılmasına mâni olur veya bunları yırtar veya bozar veya kaldırır üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.” şeklindeki 169. maddeye göre bir kimse seçimle ilgili yayınlanan beyanname ve tebliğlerin ilan ya da bir yere asılmak suretiyle duyurulmasına engel olursa yahut bunları tahrip ederse maddede yazılı şekilde cezalandırılır.

3.4.2. İçki Yasağına Aykırı Hareketler

298 sayılı Kanun’un 79. maddesinde içki yasağı ve 170. maddesinde bu yasağı aykırılığın yaptırımını düzenlenmiştir. 79. maddenin ilk fıkrasına göre: “Oy verme günü, her ne suretle olursa olsun, spirtolu içki satılması, içkili yerlerle umumi mahallerde her çeşit spirtolu içki satılması, verilmesi, içilmesi yasaktır.” Bu fıkra oy verme gününde, spirtolu içkinin yalnızca satılmasını değil, verilmesini ve içilmesini de yasaklamıştır. Fakat bu maddede yasağı aykırılığın yaptırımına yer verilmemiş, yaptırım 170. maddede düzenlenmiştir. Buna göre “Oy verme günü, oy verme müddetince, umuma açık yerlerde spirtolu içki verenler, satanlar veya içenler veya herhangi bir suretle açık veya kapalı şişelerde spirtolu içki satanlar veya alanlar üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.” Oy verme günü içki yasağına aykırı davrananlar ilgili madde gereğince hapis cezasına mahkum edilir.

“Oy verme günü, oy verme müddetince” demek suretiyle madde metninde bahsedilen oy verme süresi de aynı Kanun’un 89. Maddesinde tanımlanmıştır; “Oy verme günü, saat sekizden on yediye kadar geçecek zaman, oy verme süresidir.” Bu belirlenen süre sona erdikten sonra madde 170’teki yasak son bulur.²²⁸ Zira aşağıdaki karardan Yargıtayın da bu görüşte olduğu anlaşılmaktadır:

²²⁸ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2004/7917, K. 2006/55, T. 26.01.2006, Çiftlik, s. 253.

“Seçim günü oy verme süresi sona erdikten sonra içki satışı yapan sanığın atılı suçtan beraati gerekir. 298 sayılı Yasanın 89. maddesinde oy verme süresi, 170. maddesinde ise içki yasağına aykırı hareketler düzenlenmiş olup; anılan maddelerin açık hükümleri karşısında, seçim günü oy verme süresi sona erdikten sonra içki satışı yapan sanığın atılı suçtan beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi, bozmayı gerektirmiş sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan hükmün bu sebeplerden dolayı istem gibi bozulmasına karar verilmiştir.”²²⁹

89. maddenin ikinci fıkrası gereğince bazı bölgesel durum ve olaylar, mevsimler göz önüne alınarak seçimlerin başlayış ve bitiş saatleri YSK tarafından belirlenebilir. Bu halde, yapılan belirleme mutlaka seçimlerden en az bir hafta önce ilan edilir.²³⁰ Bu sebeple bazı bölgelerde diğerlerine oranla seçimler daha geç başlayıp dolayısıyla daha geç bitebilir. Bu durum içki yasağına aykırı davranılıp davranılmadığının belirlenmesinde önem arz etmektedir.

“298 Sayılı Yasanın 89. maddesinde oy verme süresi 170. maddesinde ise içki yasağına aykırı hareketler düzenlenmiş olup; anılan maddelerin açık hükümleri ile YSK’nın 3.11.2002 gün ve 854 Sayılı Genelgesi karşısında; 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan milletvekili genel seçimlerinde oy verme işleminin saat 18’de tüm seçim çevrelerinde sona erdiği anlaşılmakla, sanığın atılı suçtan beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi, bozmayı gerektirmiş sanığın temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı bozulmasına karar verilmiştir.”²³¹

Nitekim Yargıtay da yukarıdaki kararında bu değişiklikleri de göz önüne alarak seçim süresini belirlemiş ve buna göre karar vermiştir.

Fakat buradaki önemli bir husus 170. Maddede düzenlenen bu suçun, 02.12.2016 tarihinde ön ödeme kapsamına alınmasıdır. 6763 sayılı Kanun madde 12 ile TCK'nın 75. maddesinde değişiklik yapılarak ilk fıkrada yer alan ‘üç’ ibaresi ‘altı’ şeklinde değiştirilmiş, yani bu değişiklikten sonra “kanun maddesinde öngörülen hapis cezasının yukarı sınırı altı ayı aşmayan suçların” failine ön ödeme imkanı getirilmiştir.²³² Yargıtay da bu değişiklikten sonra verdiği kararlarda ön ödeme

²²⁹ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2003/13406, K. 2005/2363, T. 18.4.2005, (Kazancı Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

²³⁰ Madde 89/2: “Oy verme süresinin başlayış ve bitiş saatleri, sürenin korunması kaydıyla, mevsim ve bölge özellikleriyle ulaşım durumlarına göre, bütün yurttan veya gerekli görülen seçim çevrelerinde, seçim gününden en az bir hafta önce ilan edilmek koşuluyla, Yüksek Seçim Kurulunca tespit edilebilir.”

²³¹ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2003/6903, K. 2004/8817, T. 11.11.2004, (Kazancı Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

²³² Madde 75/1: “Uzlaşma kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, yalnız adli para cezasını gerektiren veya kanun maddesinde öngörülen hapis cezasının yukarı sınırı altı ayı aşmayan suçların faili ... Soruşturma giderleri ile birlikte, Cumhuriyet savcılığınca yapılacak tebliğ üzerine on gün içinde ödediği takdirde hakkında kamu davası açılmaz. (Ek cümleler:17/10/2019-7188/16 m.) Failin on gün içinde talep etmesi koşuluyla bu miktarın birer ay ara ile üç eşit taksit hâlinde ödenmesine Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilir. Taksitlerin süresinde ödenmemesi hâlinde ön ödeme hükümsüz kalır ve soruşturmaya devam edilir. (Ek cümle: 24/11/2016-6763/12 m.) Taksirli suçlar hariç olmak üzere,

imkanını göz önünde bulundurmuş, bu hususa kararlarında yer vermiştir. 01.06.2017 tarihli Yargıtay 19. Ceza Dairesi kararı buna örnek olarak gösterilebilir:

“... oy verme süresi sona erdikten sonra ...isimli işyerinde saat 23.00 sıralarında içki içen sanığın yasal unsurları oluşmayan müsnet suçtan beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi, kabule göre de; 02.12.2016 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6763 sayılı Kanun'un 12. maddesi ile TCK'nın 75. maddesinde yapılan değişiklik sonucu 298 sayılı Kanun'un 170. maddesinde öngörülen suçun ön ödeme kapsamına alınması nedeniyle yeniden değerlendirme yapılması zorunluluğu, Bozmayı gerektirmiş ve sanığın temyiz nedenleri bu itibarla yerinde görüldüğünden hükmün bozulmasına karar verilmiştir.”²³³

3.4.3. Silah Taşıma Yasağına Aykırılık

Oy verme günü, görevli kimseler dışında hiç kimse silah taşıyamaz. Bu yasak “Oy verme günü, emniyet ve asayiş korumakla görevli olanlardan başka hiçbir kimse, köy, kasaba ve şehirlerde silah taşıyamaz.” demek suretiyle aynı Kanun’un 79. Maddesinin ilgili üçüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Fakat bu maddede yasağı delen kimseler için öngörülen yaptırıma yer verilmemiştir. Yasağın yaptırımını 171. maddede yer almaktadır. Bu maddeye göre; 79. maddede düzenlenen silah taşıma yasağına uymayanlar hakkında adli para cezası uygulanacaktır. Ancak fiil başka kanunlarda daha ağır cezayı gerektiren bir suç olarak düzenlenmişse bu halde hükmolunacak ceza üçte biri oranında artırılacaktır.²³⁴

Silah taşıma yasağına aykırı hareket eden kimsenin fiili, diğer kanunlarda daha ağır cezayı gerektiren bir suç oluşturuyorsa bu fiilin cezası bu maddede daha ağır olarak düzenlenmiştir. Pek tabii suçun oluşması her şeyden önce kastın varlığına bağlıdır. Başka bir deyişle oy verme günü silah taşıma yasağını delmek kastıyla silah bulunduranlar dışında çeşitli nedenlerle silah bulunduranlar cezalandırılmaz. Bu duruma örnek olarak Yargıtayın 18.04.2005 tarihli kararı örnek verilebilir:

ön ödemeye bağlı olarak kovuşturmayaya yer olmadığına veya kamu davasının düşmesine karar verildiği tarihten itibaren beş yıl içinde ön ödemeye tabi bir suç işleyen faile bu fıkra uyarınca teklif edilecek ön ödeme miktarı yarı oranında artırılır.”

²³³ Yargıtay 19. Ceza Dairesi, E. 2017/3227, K. 2017/5237. T. 01.06.2017. https://www.kanunum.com/Yargıtay/2017-5237/19-Ceza-Dairesi-2017-3227-E,-2017-5237-K,-01-06-2017-T_xxvid14784794_xxmid14784794_search#14784794, (E.T., 20.06.2020).

²³⁴ Bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2013/16778, K. 2014/5779, T. 11.03.2014, “...6136 Sayılı Kanun'un 13/1. madde ve fıkrası uyarınca sanığa 30 gün yerine 25 gün üzerinden adli para cezası tayini ve anılan suçun genel seçim günü olan 12 Haziran 2011 olması sebebiyle sanık hakkında 5728 Sayılı Kanun'un 312. maddesiyle değişik 298 Sayılı Kanun'un 171. maddesi uyarınca cezasında artırım yapılması gerektiğinin gözetilmemesi aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır...”, (Kazancı Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası). Ayrıca bkz. Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 1990/4712 K. 1990/5533, T. 06.06.1990, (Kazancı Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

“Geçici köy korucusu ve köy muhtarı olan sanığın, olay günü sandık görevlisi olması nedeniyle seçim evrakını İl Seçim Kuruluna götürdüğü sırada, bölgenin özellikleri de dikkate alındığında, evrakı güven içinde il merkezine ulaştırmak amacına da matuf biçimde ruhsatlı tabancasını taşıdığı ve Valilik binasına girerken de orada bulunan emniyet mensuplarına teslim ettiği anlaşılmalı; olayda 298 sayılı Yasa'nın 79. maddesi delaletiyle 171. maddesinde yazılı oy verme gününde silah taşıma suçunun kasıt öğesinin oluşmadığı gözetilmeden, beraati yerine yazılı biçimde mahkumiyetine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.”²³⁵

Seçimin yapıldığı bölgenin özelliği gereği, seçim evraklarını güvenli bir şekilde ilgili yere teslim etme amacıyla yanında silah bulunduran sanığın, madde 171'deki yasağa aykırı hareket etme kastı bulunmamaktadır. Bu sebeple Yargıtay, sanığın kastı bulunmadığı halde cezalandırılmasını bozma sebebi saymıştır.

Elbette ki suçun oluşabilmesi için sanığın yanında taşıdığı aletin ‘silah’ olması gerekir. Zira Yargıtay kararlarında da ifade edildiği üzere “silah vasfı bulunmayan kurusıkı tabancayı” oy verme gününde yanında taşımak, madde 171 bağlamında bir suç oluşturmamaktadır.²³⁶

3.4.4. Kovuşturma Usullerine Aykırı Hareket

298 sayılı Kanun'un “Soruşturma ve Kovuşturma Usul ve Şekilleri” başlıklı sekizinci bölümünde bulunan maddelerde çeşitli yasaklar öngörülmüştür. Bu yasaklara aykırı hareket edenler ise 172. Madde gereğince cezalandırılır.²³⁷

²³⁵ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2003/13275, K. 2005/2359, T. 18.4.2005, (Kazancı Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

²³⁶ Yargıtay 8. Ceza Dairesi, E. 2004/10491 K. 2005/12328 T. 21.12.2005, “Sanığın suç tarihinde yürürlükte bulunan ve 298 sayılı Yasanın 79. maddesinin atıfta bulunduğu 765 sayılı TCK'nın 189. maddesine göre silah vasfında bulunmayan kurusıkı tabancayı seçim günü taşımaktan ibaret eyleminin 298 sayılı Yasanın 171. maddesinde tanımlanan suçu oluşturmayacağı gözetilmeden, mahkumiyetine karar verilmesi, Yasaya aykırıdır.” (Kazancı Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası).

²³⁷ Madde 172 – Kovuşturma ve soruşturma usullerini gösteren maddedeki yasaklara aykırı hareket edenler hakkında altı aydan bir seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

SONUÇ

Bu çalışmada seçim suçları ve cezaları, yargı kararlarıyla örneklendirilerek ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Mevzuat ve içtihatlardaki dağınıklık ve karmaşa giderilerek uygulamaya dönük bir çalışma ortaya konulmuştur. Çalışmanın her bölümünde yapılan tasniflerle bu dağınıklık giderilmeye çalışılmış, ortak olanlar bir araya toplanarak örneklendirilmiştir. Soyut kavramlar mümkün olduğunca somutlaştırılmıştır. Teoriyle yetinilmeyerek çalışmaya yargı kararları eklenmiş ve teori ile pratik birleştirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca seçimlerin düzenini sağlayan seçim kurullarının ve mevcut yasal düzenlemelerin ne kadar önemli olduğu çalışma sonucunda bir kez daha görülmüştür.

Çalışmada seçim kurulları ile ilgili suçlara geçilmeden önce seçim kurulları ele alınmış; bu amaçla YSK, il ve ilçe seçim kurulları ile sandık kurullarının yapısı, görevleri ve temel işleyişi aktarılmaya çalışılmıştır. İlk olarak YSK'nın kuruluşu, yapısı ve görevleri ile kararları ve niteliğine değinilmiştir. Görev ve yetkilerine yer verilirken bunlar idari ve yargısal olarak ayrılmıştır. Bu bağlamdaki en önemli dönüm noktalarından birini çok partili hayata geçişin ardından seçimlerin yargı güvencesine kavuşması teşkil etmiştir. Yargı güvencesi taleplerinin artışına koşut olarak dönemin hükümeti bu yönde çalışmalar yapmış ve 1950 yılında 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu ile Yüksek Seçim Kurulu kurulmuştur. İlerleyen yıllarda kurul yapısının daha da güçlendirilmesi, seçimlerin güvenliğini ve yargısal güvencesini de artırmıştır.

YSK'nın oluşumu, yapısı ve görevleri zaman içerisinde farklılıklar göstermiş, Kurul son halini 2017 yılında kabul edilen 7062 sayılı Kanun ile kazanmıştır. Buna göre Kurul, seçimlerin bir düzen içerisinde işleyebilmesi için gereken tedbirleri almakla görevlidir. Bu konuda yapılan itiraz ve şikayetleri inceler ve bunları kesin olarak karara bağlar. Seçimlerle ilgili bazı usul ve esasları belirleyerek prensip kararlar alır. Çalışmada açıklandığı üzere Kurulun daha birçok önemli idari ve yargısal nitelikli görevi bulunmaktadır. Bu görev ve yetkiler çeşitli kanunlarla düzenlenmiştir. Daha

anlaşılır ve uygulamaya dönük olması açısından çalışmada bu kanunlar ayrı ayrı ele alınmıştır.

YSK'nın en önemli özelliklerinden biri de kararlarına karşı hiçbir merciye başvurulamamasıdır. Bu yüzden YSK kimilerine göre bir yüksek mahkeme iken kimilerine göre kendine has görevleri olan bir kurul olarak tanımlanır. Başka bir deyişle niteliği tartışmalıdır. Çalışmada bu konudaki tartışmalara yer verilmiş ve şekli (organik) anlamda mahkeme olma şartlarının tamamını taşımadığı gerekçesiyle YSK'nın, görevleri kanunla belirlenen, kendine has görevleri olan bir kurul olduğu sonucuna varılmıştır. Fakat uyuşmazlıkları çözme yönünden Kurulun maddi anlamda yargısal fonksiyonunun olduğu açıktır.

YSK'nın yapısı ve görevleri ele alındıktan sonra çalışmada bir diğer seçim kurulu olan il seçim kurullarının yapısı ve görevleri incelenmiştir. Her il bir seçim çevresidir ve her seçim çevresinde de bir il seçim kurulu bulunur. Kurulun başkanı en kıdemli hakimdir. Kurul'un görev süresi iki yıldır. Kurulda siyasi partilerin temsilcileri de bulunur ve bunlar yapılan toplantılara katılarak görüşlerini de bildirebilirler. Bu siyasi partileri YSK seçmektedir.

İl seçim kurulları, seçim işlerini denetler ve seçimin düzenle yürütülmesini sağlar. YSK ile aynı şekilde idari ve yargısal görevleri bulunmaktadır. İlçe seçim kurulu ile ilgili itirazlar buraya yapılır. İl seçim kurulunun teşekkülüne, işlemlerine ve kararlarına karşı ise YSK'ya itiraz edilebilir ki YSK'nın verdiği kararlar kesindir. İtirazı, buna yetkili olan kimseler yapabilir. Aksi halde yetkisizlik nedeniyle, itirazlar reddedilir. İtiraz usulünün açıkça 298 sayılı Kanun'da düzenlenmiş olması da itiraz edecek kişiler açısından bir kolaylık teşkil etmektedir.

Çalışmada il seçim kurullarının açıklanmasının ardından ilçe seçim kuruluna geçilmiştir. Her ilçede ilçe seçim kurulu bulunmaktadır. Nüfusa göre gerektiğinde birden fazla da olabilmektedir. İlçe seçim kurulu merkez ilçe seçim kurulu, geçici ilçe seçim kurulu ve yurt dışı ilçe seçim kurulu olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir. Bunlardan merkez ilçe seçim kurulu, o ilin merkezinde bulunan kuruldur. 25.000'den fazla seçmeni olan ilçelerde ise geçici ilçe seçim kurulu kurulabilir. Bu kurullar ilçe seçim kurullarına yardımcı olurlar. Yurt dışında bulunan vatandaşlarımızın rahatlıkla oy kullanabilmeleri amacıyla bir veya birden çok yurtdışı ilçe seçim kurulları da

oluşturulabilir. Bunlar Ankara il seçim kuruluna bağlıdır. Böylelikle yurt dışındaki vatandaşlarımızın yalnızca gümrüklerde oy kullanma durumları ortadan kaldırılmıştır.

Çalışmada son olarak ele alınan kurul ise sandık kurullarıdır. Yalnızca seçim döneminde oluşturulan dolayısıyla geçici nitelikli olan sandık kurulları ilçe seçim kurulları tarafından oluşturulur. Ne zaman kurulacağı ise YSK tarafından belirlenir. Kurul başkanı kamu görevlileri arasından seçilir. Üyelerini ise partilerce bildirilen kişiler arasından seçilenler ile ilçe seçim kurulu başkanının kendi seçeceği kimseler oluşturulur. Fakat bazı vasıfları haiz kimseler sandık kurullarına üye olamazlar. Oy verme işleri ile ilgili kendisine yapılan itirazları karara bağlama yetkisine sahip olan sandık kurullarının itiraz üzerine verecekleri kararlara karşı bir üst merci olan ilçe seçim kuruluna başvurulabilir.

Seçim kurullarının temel görevi seçimlerin düzenle yapılmasını sağlamaktır. Her kurul birbirine bağlıdır. Zira kurulların verdiği kararlar için bir üst kurula başvurulur. En üstte YSK bulunmaktadır. Sonra sırasıyla il seçim kurulları, ilçe seçim kurulları ve en son olarak sandık kurulları gelmektedir. Tüm kurullar bir düzen içerisinde seçimin selameti için çalışırlar. Fakat, bu kurulların seçim düzenini sağlayabilmeleri için seçmenler de gerekli özeni göstermelidir. Aksi yönde hareket edenler için 298 sayılı Kanun'da yaptırımlar bulunmaktadır. Kurullara karşı suçlar çeşitli şekillerde işlenebilmektedir.

Çalışmada kurullar açıklandıktan sonra kurullarla ilgili suçlar ve öngörülen yaptırımlar ele alınmıştır. Buna göre, kanunda belirtilen şekillerde hareket ederek bu kurulların toplanmalarını engelleyen, görevlerini yapmalarına mâni olan, kurul tedbirlerine riayet etmeyen kimseler cezalandırılır. Kurul üyeleri ise kurulların almış oldukları kararlara uymayarak veya haklı sebep olmaksızın görevlerinin başında bulunmayarak yahut seçim işlerini bozmak suretiyle suç işleyebilmektedirler. Ayrıca kendisine yapılan itiraz ve şikayetleri kabul etmeyen kurul başkan ve üyeleri de aynı kanun gereğince cezalandırılır. Tüm bu yaptırımlar seçimlerin bir düzen içerisinde işleyebilmesi içindir. Zira bu kurullar seçim düzenini sağlamanın temelidir ve gerek içerden gerek dışardan yapılacak her türlü müdahale bu temeli sarsabilir.

Kurullar açıklanıp kurullarla ilgili suçlar ve cezaları ayrıntılı şekilde ele alındıktan sonra, çalışmanın ikinci bölümünde seçmen kütüğü ve listeleriyle ilgili suçlar ve cezaları ile oyla ilgili suçlar ve öngörülen cezalar incelenmiştir. Seçmen bilgileri

seçmen kütüğü adı verilen bilgisayar ortamında bulunmaktadır. Bu bilgisayar ortamı yani seçmen kütüğü her yıl yeniden düzenlenmektedir. Bu ortam, seçmenin bilinirliği ve ulaşılabilirliği açısından önemlidir. Zira bu ortamda kaydı bulunmayan kimseler seçmen olarak kabul edilmez ve oy kullanamazlar. Böylelikle olası hukuksuzlukların önüne geçilmiş olur. Fakat kütüğün düzenlenmesinde yanlışlık yapılması durumunda seçim sonuçları etkilenir ki bu, seçmenin iradesinin sandığa doğru biçimde yansımaya bağlamında önemli bir meseledir. Bununla birlikte günümüzde teknolojinin gelişmesi ve elektronik ortama geçilmesiyle yanlışlık yapılması ihtimali nispeten azalmıştır. Seçmen kütüğünde kaydı bulunan seçmenlerin belli özelliklerine göre bir listede sıralanır. Bu listeye sandık seçmen listesi adı verilmektedir. Seçmen kütüğü ve listeleri üzerine işlenen suçlar seçmen kütüğünün hazırlık aşamasında olabileceği gibi, kütüğün düzenlenmesi sırasında da olabilir. Seçmen yeterliliği bulunmayan birini kütüğe kaydettirmek ya da yeterliliği bulunan bir seçmeni kütüğe kaydolmamaya teşvik etmek yahut seçmen kütüğüne kendisini ya da bir başkasını birden fazla kez kaydettirmek suçtur. Seçimde kullanılacak evrak ve vesikaları düzenlemeyenler, bunları muhafaza etmeyenler ile gereken yerlere bu evrak ve vesikaları teslim etmeyenler de suç işlemiş sayılmaktadır. Seçmen kütüğünü düzenleyen kimseler yazımda yanlışlık yapmamaya dikkat etmelidir. Özellikle yazdıkları kişilerin niteliğine bakmalıdırlar. Kütüğün eksiksiz ve hatasız olması için bu şartın sağlanması çok önemlidir. Günümüzde bu işlem bilgisayar ortamında yapıldığı için hata riski nispeten azalmış olmakla birlikte, yine de dikkatli olunmalıdır.

Sandık seçmen listeleri, oy verme gününden önce seçmenlerin kendi bilgilerini inceleyebilmeleri için muhtarlıklara asılan listelerdir. Bu listelerin asılmaması muhtarlara cezai sorumluluk yüklemektedir. Yine bu listeler düzenlenirken dikkatli olunmalı ve hatadan kaçınılmalıdır. Listeleri çalan, tahrip eden yahut ortadan kaldıran kişiler de Kanun gereğince cezalandırılırlar.

Seçimin temelinde, her bir seçmenin tercihini özgürce ortaya koyabilmesi yatar. Seçmenin iradesini yansıtan şey ise oydur. Oya, seçmenin özgür iradesini yansıtmaya engel olacak bir zarar gelmesi durumunda, seçimin adaleti ve doğruluğu tehlikeye girer. Oy ile ilgili suçlar 298 sayılı Kanun'da yaptırıma bağlanmıştır. Örneğin, haksız olarak oy temin eden kimse Kanun gereğince cezalandırılır. Bu suç, "oy temin etmek maksadıyla seçmenlere türlü vaatlerde bulunma" şeklinde cereyan eder. Oy temin etme

amacını taşıyan kimse, işi daha da ileri götürerek cebir, tehdit vs. gibi fiillerle amacına ulaşmaya çalışabilir. Tüm bu durumlar Kanun gereği cezalandırılır. Benzer şekilde, seçimlerin temelini oluşturan oy kullanma işlemini, yani seçmenlerin oy kullanmasını engelleyen kimse de suç işlemiş olur. Nitekim her bir seçmen de oy kullanma esnasında ve sonrasında kurallara uymakla mükelleftir. Bu durum seçimin güvenle ve huzur içerisinde yapılması bakımından önem arz eder. Bu sebeple bunlar seçmenin ödevleridir. İhtara rağmen ödevini yerine getirmeyen seçmen ise yaptırımı tabi tutulur.

Oy kadar oy verme sandığı da önemlidir. Yetkisiz kimseler usulüne aykırı olarak oy sandığının yerini değiştirirse yahut sandığa zarar verir veya oyu tahrip ederse hapis cezası ile cezalandırılır. Sadece seçme yeterliliğine sahip olanların oy kullanma hakkı olduğu için, seçme yeterliliğine sahip olmadığı halde oy kullanan kimseler de Kanun'a aykırı hareket etmiş olurlar. Zira seçme yeterliliği olmayan kimsenin oy vermesi durumunda, seçim sonucu doğrudan etkilenir. Kimlerin seçme yeterliliğine sahip olup olmadığı Kanun'da açıkça yer almaktadır. Burada yer alan ve seçme yeterliliğine sahip olan kimseler, oyun şahsiliği ilkesi gereğince bizzat giderek kendi adlarına oy kullanmalıdırlar. Yani kimse başkası yerine oy kullanamaz, aksi halde suç işlemiş olur.

Çalışmanın son bölümünde propaganda suç ve cezaları, görev ile ilgili suçlar ve cezaları itiraz ve şikayetlerle ilgili suçlar ve cezaları ile diğer çeşitli hükümler ele alınmıştır. Propaganda, birçok insanın fikirlerini ve eylemlerini etkilemeyi amaçlar. Siyasi propaganda da bu amaçla yapılır. Seçime katılacak adaylar da Kanun'un öngördüğü sınırlar çerçevesinde seçim propagandası yapabilirler. Bu amaçla açık ve kapalı yerlerde propaganda yapabilir, el ilanı, broşür vs. dağıtabilirler. Kanun, propaganda serbestisi ve yasaklarını açıkça düzenlemiştir. Kanun'un belirlediği zamanın dışında yapılan propaganda ise yasak propaganda olur. Kimlerin propaganda yapamayacağı Kanun'da açıkça düzenlenmiştir. Kanun'da açıkça düzenlenmeyen propaganda suçları ise Kabahatler Kanunu gereğince cezalandırılır.

Seçimlerde görevlendirilen kimseler seçimin düzenini sağlamakla görevlidirler. Bu amaçla onlara birtakım sorumluluklar yüklenmektedir. Seçim işlerini yaparken görevliler dikkatli olmalıdırlar. Gerekli evrakı ilgili yerlere vaktinde göndermeli, kendisine gönderilenleri ise güvenli bir şekilde teslim almalıdırlar. Aksi halde suç işlemiş olurlar. Görevini kötüye kullananlar ise ayrıca cezalandırılır.

Son olarak, “İtiraz ve Şikâyet ile İlgili Suçlar ve Cezaları ile Diğer Çeşitli Hükümler” ele alınmıştır. Bu bölümde seçmenin seçilenlere, tutanaklara vs. haklı sebep olmaksızın itiraz ya da şikâyet etmesi durumunda kötü niyetle itiraz ve şikâyetle bulunmuş sayılacağı ve bu sebeple de cezalandırılacağı açıklanmıştır. Ayrıca seçimlerin düzenli bir şekilde yapılabilmesi için öngörölmüş olan çeşitli yasaklara, alınan tedbirlere uymayanların da cezalandırılacağına yine bu bölümde yer verilmiştir. Bu yasaklar içki yasağı ve silah taşıma yasağıdır.

Seçimler, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkeleri arasında dengeyi kurmaya yönelik şekilde düzenlenmelidir. Seçimlerin bu dengeyi kurabilmesi ve düzen içerisinde yapılabilmesi için hem görevliler hem de vatandaşlar gereken hassasiyeti göstermeli, üzerlerine düşen görevleri yapmalıdır. Ayrıca seçimlerin düzenini bozmak isteyen her türlü müdahaleye karşı ölçülü bir yaptırım uygulanmalıdır.

Seçimlerin güvenli bir şekilde işlemesi, seçmenlerin demokrasiye olan güvenini artırır. Bu amaçla kurulan YSK, il ve ilçe seçim kurulları ile sandık kurullarının önemi bu çalışma ile bir kez daha göz önüne serilmeye çalışılmıştır. Seçimler toplumun iradesinin yönetime yansımaları bakımından büyük bir öneme sahip olmakla birlikte, her toplumda seçimleri suistimal etmek ve seçimin düzenini bozmak isteyenler olabilir. Bu olasılıklar dikkate alındığında, çalışmada aktarılan yaptırımların gerekliliği daha iyi anlaşılmaktadır. Tüm bu önlemler, seçim güvenliğini sağlayarak temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkeleri arasında denge kurulmuş bir yönetimin tesis edilip sürdürülebilmesi için elzemdir. Dolayısıyla bu önlemlerin hem idari nitelikli olanlarını hem de yargısal nitelikli olanlarını yerine getirmekle görevli tek bir yapı yerine, söz konusu görevleri maddi niteliklerine göre ayırarak üstlenecek birbirinden bağımsız iki farklı yapının tesis edilmesi, hem YSK'nın hukuki niteliğine dair mevcut tartışmaları sona erdirmesi hem de seçim güvenliğini perçinlemesi bakımından katkı sağlayacak ek bir adım olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Hakan, *1982 Anayasası'nda Yüksek Seçim Kurulunun Statüsü ve Milletvekilliği Seçimlerine Etkisi*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2015 (Yüksek Lisans Tezi).
- Alasu, Yılmaz, *298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun İle İlgili Seçim Suçları ve Cezaları*, Demircioğlu Matbaacılık, Ankara 1993.
- Aliefendioğlu, Yılmaz, "Temsili Demokrasinin Seçim Ayağı", *TBB Dergisi*, Sayı 60, 2005, s. 71-96.
- Atar, Yavuz, "Seçim Hukukunun Güncel Sorunları", *Anayasa Yargısı*, Sayı 23, 2006, s. 211-235.
- Aydın, Nizamettin, *Türk Seçim Hukuku'nda Seçimlerin Denetimi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2015 (Doktora Tezi).
- Aydın, Nizamettin ve Sinan Sunar, "Seçimlerin Yönetimi Bağlamında Seçmen Kütüklerinin ve Listelerinin Yerel İdareler Tarafından Hazırlanması: Danimarka Örneği ve Türkiye'de Uygulanabilirliği", *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, Yıl:2018, s. 11-33.
- Baltacı, Cemal ve Erdal Eke, "Siyasal Propaganda Araçlarının Seçmen Davranışı Üzerindeki Etkisine Yönelik Seçmen Algısı: Isparta Örnek Olayı", *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, 2012, s.115-126.
- Bingöl, Abdullah Atila, *Yüksek Seçim Kurulu ve Yüksek Seçim Kurulu Kararlarının Demokratik Seçime Etkileri*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007 (Doktora Tezi).
- Boyacı, Ahmet Hamdi, *Propaganda ve Seçim Kampanyaları*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997 (Yüksek Lisans Tezi).
- Can, Cansu, *Seçim Hukuku Açısından Türkiye'de Cumhurbaşkanının Seçimi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2016 (Yüksek Lisans Tezi).
- Çopuroğlu Kuzu, Özge, "Seçim Kuralları, Seçim Mühendisliği ve Türkiye'de Siyasal Katılım Üzerine", *Bilge Strateji*, Cilt 7, Sayı 12, Bahar 2015, s.101-116.

- Dündar, Adil, *Seçim Kanunları ve Yüksek Seçim Kurulu Karar Özetleri*, Sevinç Matbaası, Ankara 1973.
- Gönenç, Levent, *Türkiye’de Seçim Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları*, Adalet Yayınevi, Ankara 2008.
- Gözler, Kemal, *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa 2011.
- Gözler, Kemal, *Türk Anayasa Hukuku*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa 2000.
- Gözler, Kemal, *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa 2000.
- Göztepe, Ece, “Türkiye’de Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Hakkının (Anayasa Şikâyeti) 6216 Sayılı Kanun Kapsamında Değerlendirilmesi”, *TBB Dergisi*, Dönem 2011, Sayı 95, s. 13-40.
- Hacıoğlu, Halime, *Türk Hukukunda Yargı Denetimi Dışında Tutulan İdari İşlemler*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2008 (Yüksek Lisans Tezi).
- İskender, Teoman, *Demokrat Parti’nin Seçim Sloganları ve Propagandalarının Türk Siyasal Kültürüne Etkileri (1946-1957)*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon 2018 (Yüksek Lisans Tezi).
- Karakaşlı, Mehmet, *Seçim Yargısı*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2010 (Yüksek Lisans Tezi).
- Kartal, Cansu Büşra, *Karşılaştırmalı Hukukta Yüksek Seçim Kurulu*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2014 (Yüksek Lisans Tezi).
- Kılıç, Ayhan, “Yüksek Seçim Kurulu Kararlarına Karşı Bireysel Başvuru Yolu”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Cilt 0, Sayı 3, Mart 2013, s. 39-81.
- Köse, İsmail, “Çok Partili Siyasi Hayat, Partilerin Seçim Beyannameleri ve Propaganda Görselleri (1950-2011)”, *İ&D İletişim ve Demokrasi Akademik Hakemli Dergi*, Yıl 2, Sayı 3, Temmuz-Aralık 2014, s. 219.
- Müfettiş Hakimler Kurulu Başkanlığı, *Anayasa Mahkemesi ile Yargıtay ve Yüksek Seçim Kurulu Kararları*, Yarıaçık Cezaevi Matbaası, Ankara 1973.

Özdemir, Gürbüz, “Yüksek Seçim Kurulunun Niteliği”, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 14, Sayı 1-2, 2010, s. 111-133.

Polat Akgün, Deniz, “7062 Sayılı Yüksek Seçim Kurulunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Üzerine Değerlendirmeler”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı 1, 2018, s. 371-386.

Tahmazoğlu Uzeltürk, Sultan, “Türk Anayasa Mahkemesi Kararlarında Seçim Sistemleri”, *Anayasa Yargısı Dergisi*, Cilt 23, 2006, s. 237-278.

Yılmaz, Didem, *İçtihadî Hukuk Çerçevesinde Türk Hukuku'nda Seçimlerin Yönetimi ve Denetiminden Sorumlu Daimî Kurullar*, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010 (Doktora Tezi).

Yılmaz, Didem, “Seçim Döneminde Cumhurbaşkanının Konuşmalarının Yüksek Seçim Kurulu Tarafından Denetimi ve Bireysel Başvuru Yolu”, *TBB Dergisi*, Dönem 2016, Sayı 122, s. 47-72.

İnternet Kaynakları

<http://www.anayasa.gen.tr>

<https://anayasatakip.ku.edu.tr>

<http://www.bandirmamanset.com>

<https://www.danistay.gov.tr>

<http://docplayer.biz.tr/>

<http://www.gazetevatan.com>

<https://www.haberturk.com>

<https://www.hukukihaber.net>

<https://www.kanunum.com>

<https://karararama.yargitay.gov.tr>

Kanunum Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası

Kazancı Mevzuat-İçtihat Bilgi Bankası

<https://www.resmigazete.gov.tr>

<https://t24.com.tr>

<https://www.tbmm.gov.tr>

<https://tr.wikipedia.org>

Yargıtay Bilgi Bankası

<http://ysk.gov.tr>

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: SÜMEYYE ŞİMŞEK

Uyruğu: Türkiye (TC)

Doğum Tarihi ve Yeri: 1994, Kayseri

Medeni Hali: Bekâr

Email: sumeyyesimsek53@outlook.com

EĞİTİM

Lisans, Erciyes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Lisans, Erciyes Üniversitesi, Hukuk Fakültesi

YABANCI DİL

İngilizce